Håndbogsreol 2

Betænkning om social- og sundhedsuddannelser inden for efg-systemet

Afgivet af udvalget til belysning af relationerne mellem de erhvervsfaglige grunduddannelser og social- og sundhedsuddannelserne

DET JURIDISKE LABORATORIUM VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
ex. 2

BETÆNKNING NR. 961
KØBENHAVN 1982

ISBN 87-503-4325-4
So 00-130-bet.
Eloni Tryk . København

Indholdsfortegnelse.

Side

Kapitel 1:

Udvalgets nedsættelse og arbejde 7

1.1. Kommissorium og sammensætning 7

1.2. Forholdet til udvalgets kommissorium.. 14

Kapitel 2:

Sammenfatning af udvalgets forslag og overvejelser 16

2.1. Udvalgets arbejde 16

2.2. Fire forsøgsuddannelser 18

2.3. Modenhed og aldersgrænser 18

2.4. Oprettelse af en basisuddannelse 19

2.5. Indhold i bas isudd annelse 19

2.6. 2 .dels-uddannelser inden for ældreområdet 2o

2.7. 2 .dels-uddannelse til pædagogmedhjælper 21

2.8. Overgang fra andre basisår 22

2.9. Muligheder for jobskifte 22

2.lo. Uddannelsernes styring 23

2.11. Uddannelsernes placering 24

2.12. Uddannelsernes omfang og omkostninger 24

2.13. Uddannelsespladsernes normering 25

2.14. Voksnes adgang til de nye uddannelser. 26

2.15. Forholdet til eksisterende uddannelser inden for social- og sundhedsområdet.. 26

2.16. Iværksættelse og evaluering 27

Kapitel 3:

Baggrunden for udvalgets nedsættelse 28

3.1. Social- og sundhedssektorens behov for uddannede medarbejdere 3o

3.2. Unge kvinders uddannelsessituation.... 31

3.3. Arbejdsløsheden 32

Side

Kapitel 4:

Personalet inden for social- og sundhedssektoren med særlig relevans for udvalgsarbejdet 34

Kapitel 5:

Principielle forhold omkring de nye uddannelser 38

5.1. Valg af uddannelsesmodel 38

5.2. Selvstændigt hovederhvervsområde med egen basisuddannelse 4o

5.3. Afgrænsning af de nye 2.dels-uddannelser 42

5.4. Uddannelseslængde og niveau 44

5.5. Styring 44

5.6. Modenhed og aldersgrænser 45

Kapitel 6:

Udvalgets skitse til nye ungdomsuddannelser.. 49

6.1. Hvilke uddannelser foreslås? 49

6.2. Basisuddannelse 5o

6.2.1. Formål 51

6.2.2. Basisuddannelsens indhold 51

6.2.3. Basisuddannelse på serviceområdet.... 57

6.3. Forslag til 2.dels-uddannelser 57

6.3.1. Uddannelser på ældreområdet 58

6.3.2. Pædagogmedhjælpere 69

6.4. Styring af 2.dels-uddannelserne 78

6.5. Overgang fra andre basisår 79

6.6. Uddannelseskapaciteten 8o

6.7. Overslag over driftsudgifter - et regneeksempel 8o

Kapitel 7;

Voksnes adgang til de foreslåede social- og sundhedsuddannelser 02

7.1. Det allerede ansatte personale 82

7.2. Voksne, som ønsker ansættelse inden for social- og sundhedsområdet

Side

Kapitel 8:

Forholdet til eksisterende uddannelser inden for social- og sundhedsområdet . . . 84

8.1. Adgang til de korte uddannelser . . . 84

8.2. Adgang til de korte videregående uddannelser . . . 84

8.3. Meritoverførsel . . . 85

Kapitel 9:

Mindretalsudtalelser og særudtalelser . . . 86

9.1. Udtalelse fra repræsentanterne for undervisningsministeriet . . . 86

9.2. Udtalelse fra repræsentanten for Sundhedsstyrelsen . . . 88

9.3. Mindretalsudtalelse fra Amtsrådsforeningens repræsentanter . . . 89

9.4. Særudtalelser afgivet af Kommunernes Landsforenings repræsentanter . . . 97

9.5. Mindretalsudtalelse fra repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner . . . loo

9.6. Mindretalsudtalelse fra Dansk Arbejdsgiverforening . . . 1o5

9.7. Særudtalelse fra repræsentanterne for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd . . . Io8

9.8. Særudtalelser fra Landsorganisationen i Danmark . . . 112

a. Af Frode Mj6ller Nicolaisen og Tove Petersen . . . 112

b. Af Inge Gyde-Petersen . . . 117

9.9. Udtalelse fra Erhvervsuddannelsesrådets repræsentant . . . 118

Bilagsfortegnelse.

Side

Bilag 1. Principbeslutning om ungdomsuddannelserne 123
Bilag 2. Efg-loven 135
Bilag 3. Beskrivelse af eksisterende uddannelse for sygehjælpere 141
Bilag 4. Beskrivelse af eksisterende uddannelse for hjemmehjælpere 145
Bilag 5. Brev af lo. juni 1982 fra erhvervsuddannelsesudvalget for serviceområdet 149

KAPITEL 1. Udvalgets nedsættelse og arbejde.

1.1. Kommissorium og sammensætning.

Den 21. januar 1981 nedsatte undervisningsministeren udvalget til belysning af relationerne mellem de erhvervsfaglige grunduddannelser og de korterevarende social- og sundhedsuddannelser, i daglig tale kaldet udvalget vedrørende social- og sundhedsuddannelserne.

Udvalget fik følgende kommissorium:

"Med udgangspunkt i

den af folketinget gennem principbeslutningen fastsatte uddannelsespolitik for de 16-19 årige,
det konstaterede pres på de gymnasiale uddannelser samt
den betydelige arbejdsløshed især blandt unge kvinder

er det udvalgets opgave

- at undersøge og beskrive forskellige muligheder for, at der gennem efg-uddannelser opnås adgang til eksisterende social- og sundhedsuddannelser samt
  at undersøge og beskrive, hvilke mulige uddannelsesforløb, der vil kunne etableres med opnåelse af erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet.

Det forudsættes, at udvalget sideløbende med sit analyserende arbejde stiller forslag om iværksættelse af konkrete uddannelsesforsøg, hvor disse måtte være aktuelle."

Som formand beskikkedes afdelingschef Ernst Goldschmidt, undervisningsministeriet, og udvalget fik følgende sammensætning:

	Udpeget af:
Uddannelseskonsulent Arne Højsteen (Aflastes den 16. juni 1932 af undervisningsinspektør N.H. Tetzschner) Suppleant: Undervisningsinspektør N.H. Tetzschner	Undervisningsministeriet
Fuldmægtig Bo Fremming	Undervisningsministeriet
Kontorchef Niels Bentsen (Afløstes den 15. oktober 1981 af kontorchef Steen Loiborg)	Indenrigsministeriet
Overlæge Mogens Kjærgaard Hansen	Sundhedsstyrelsen
Fuldmægtig Margrethe Kahler	Socialministeriet
Undervisningskonsulent Ruth Kristiansen	Socialstyrelsen
Amtsrådsmedlem Svend Jørgensen (Afløstes den 13. maj 1982 af amtsrådsmedlem Alfred Arildsen)	Amtsrådsforeningen
Amtsrådsmedlem Jonna Hestbech Suppleanter: Kontorchef Elisabeth Lenzing Fuldmægtig Oluf Munch (Afløstes den 4.september 1981 af fuldmægtig Torben Møller)	Amtsrådsforeningen
Rådmand Jens Arbjerg Pedersen	Kommunernes Landsforening

	Udpeget af:
Viceborgmester Britta Schall Holberg Suppleanter: Kontorchef Poul Erik Hansen Fuldmægtig Hans Otto Jørgensen	Kommunernes Landsforening
Direktor Poul Stengaard Hansen (Aflast af direktør Jørgen Funder) Suppleant: Kontorchef O.Kamp Nielsen	Københavns kommune og Frederiksberg kommune
Kontorchef Preben Kristiansen Suppleant: Fuldmægtig Lone Lind	Dansk Arbejdsgiverforening
Formand for Ergoterapeut-foreningen Bente Christensen	Funktionærernes og Tjene-stemændenes Fællesråd
Sekretær i børne- og ungdoms-pædagogernes Landsforbund Bengt Rasten	Funktionærernes og Tjene-stemændenes Fællesråd
Næstformand for Dansk Sygepleje-råd Birthe Wernberg-Møller Suppleanter: Konsulent i Dansk Sygepleje-råd Hanne Hansson Formand for Landssammenslut-ningen af Hospitalslaboran-ter Eva Munch Uddannelsessekretær i Bj6rne- og ungdomspædagogernes Lands-forbund Mogens Petersen	Funktionærernes og Tjene-stemændenes Fællesråd
Forbundssekretær Inge Gyde-Petersen	Landsorganisationen i Danmark

	Udpeget af:
Afdelingsformand Anna Nielsen (Aflastes den lo.juni 1981 af næstformand i Husligt Arbejderforbund Tove Petersen)	Landsorganisationen i Danmark
Konsulent Niels Enevoldsen (Aflastes den 16. oktober 1981 af konsulent Frode Møller Nicolaisen)	Landsorganisationen i Danmark
Konsulent Jørgen Hansen	Erhvervsuddanne1sesrådet

Som sekretær beskikkedes fuldmægtig Jan Juul Nielsen og fuldmægtig Kirsten Stenbjerre. Fuldmægtig Bente Ørum aflaste den 28. august 1981 fuldmægtig Kirsten Stenbjerre.

Udvalget har holdt 19 møder.

Udvalget har under sit arbejde nedsat nogle arbejdsgrupper, der har bistået udvalget med at få afklaret en række spørgsmål. Disse arbejdsgrupper er:

To arbejdsgrupper, der har udarbejdet funktionsbeskrivelser inden for henholdsvis ældreområdet og bjørne-, ungdoms- og voksenområdet.

Arbejdsgruppen, der har udarbejdet funktionsbeskrivelser inden for ældreområdet, havde følgende sammensætning:

Undervisningskonsulent Ruth Kristiansen	Socialstyrelsen (formand)
Kontorchef Poul Erik Hansen	Kommunernes Landsforening
Næstformand Birthe Wernberg-Møller	Dansk Sygeplejeråd
Forbundssekretær Inge Gyde-Petersen	Dansk Kommunal Arbejderforbund

Ledende ergoterapeut Ingrid Dybvad Andersen	Ergoterapeutforeningen
Viceforstanderinde Grethe Gorrissen	Sundhedsstyrelsen
Sekretrer Bente Rosengård	Husligt Arbejder Forbund

Arbejdsgruppen, der har udarbejdet funktionsbeskrivelse inden for børne-, ungdoms- og voksenområdet, havde følgende sammensætning:

Undervisningskonsulent Ruth Kristiansen	Socialstyrelsen (formand)
Næstformand Tove Petersen	Husligt Arbejder Forbund
Kontorchef Elisabeth Lenzing	Amtsrådsforeningen
Næstformand Kirsten Marie Hansen	Socialpædagogernes Landsforbund
Kursussekretær 01e Zander	Pædagogisk Medhjælper Forbund
Næstformand Birthe Wernberg-Maller	Dansk Sygeplejeråd
Sekretær Lisa Dahl-Kristensen	Dansk Kommunal Arbejderforbund
Kontorchef Poul Erik Hansen	Kommunernes Landsforening
Viceforstanderinde Grethe Gorrissen	Sundhedsstyrelsen
Sekretær Bengt Rasten	Børne- og ungdomspædagogernes Landsforbund

To Arbejdsgrupper, der har udarbejdet forslag til 2.dels-uddannelser inden for henholdsvis ældreområdet og området bjzSrn, unge og voksne.

Arbejdsgruppen om 2.dels-uddannelser på ældreområdet havde følgende sammensætning:

Undervisningskonsulent Ruth Kristiansen	Socialstyrelsen (formand)

Næstformand Tove Petersen	Husligt Arbejder Forbund (Suppleant Bjarne Olsen)
Formand for Branchekomiteen for Sygehjælpere Grethe HjzSyer	Dansk Kommunal Arbejderforbund (Suppleant Inge Gyde-Petersen)
Formand for Branchekomiteen for Beskæftigelsesvejledere Åse Walther	Dansk Kommunal Arbejderforbund
Næstformand i Dansk Sygeplejeråd Birthe Wernberg-Møller	Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd
Kontorchef Poul Erik Hansen	Kommunernes Landsforening (Suppleant Marianne Baltzer)
Kontorchef 01e Kamp Nielsen	Københavns og Frederiksberg kommuner
Forstanderinde Karenlene Ravn	Sundhedsstyrelsen
Fuldmægtig Peter Juul	Socialstyrelsen (sekretør)

Arbejdsgruppen om 2•dels-uddannelser på området børn, unge og voksne havde følgende sammensætning:

Fuldmægtig Bente Ørum	Undervisningsministeriet (formand)
Sekretær Anne Bergquist	Socialpædagogernes Landsforbund (Suppleant Inge Gyde-Petersen)
Kursussekretær 01e Zander	Pædagogisk Medhjælper Forbund
Næstformand Kirsten Marie Hansen	Socialpædagogernes Landsforbund
Konsulent Poul Hansen	Specialarbejderforbundet i Danmark
Sekretær Bengt Rasten	BgSme- og ungdomspædagogernes Landsforbund
Fuldmægtig Anne Florander	Kommunernes Landsforening (Suppleant Poul Erik Hansen)

Fuldmægtig Torben Maller	Amtsrådsforeningen (Suppleant Elisabeth Lenzing)
Sundhedspiejerske inspekter Elisabeth Rübner	Sundhedsstyrelsen
Undervisningskonsulent Ruth Kristiansen	Socialstyrelsen
Sekretær Mogens Hallin	Københavns kommune
Konsulent Lars Gjesing	Socialstyrelsen (sekretær)

En arbejdsgruppe, der har udarbejdet forslag til basisuddannelse. Arbejdsgruppen havde følgende sammensætning:

Undervisningsinspektør N.H. Tetzschner	Direktoratet for erhvervsuddannelserne (formand)
Fuldmægtig Peter Juul	Socialstyrelsen
Konsulent Lars Gjesing	Socialstyrelsen
Forstanderinde Karenlene Ravn.	Sundhedsstyrelsen
Læge Lone de Neergaard	Sundhedsstyrelsen
Praktikleder Vagn Michelsen	Københavns Socialpædagogiske Seminarium
Sekretariatsleder Karl-Johan Madsen	Sekretariatet for erhvervsuddannelsesrådet
Sekreter Knud Braae Jensen	Sekretariatet for erhvervsuddannelsesudvalget for servicefagene
Fuldmægtig Jan Juul Nielsen	Undervisningsministeriet (sekreter)
Fuldmægtig Bente Ørum	Undervisningsministeriet (sekretær)

1.2. Forholdet til udvalgets kommissorium.

Udvalgets opgaver er i kommissoriet beskrevet i 2 punkter:

at undersøge og beskrive forskellige muligheder for, at der gennem efg-uddannelser opnås adgang til eksisterende social- og sundhedsuddannelser samt

at undersøge og beskrive, hvilke mulige uddannelsesforløb, der vil kunne etableres med opnåelse af en erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet.

Et flertal af udvalget har valgt først at behandle kommissoriets sidste punkt, d.v.s. at undersøge og beskrive, hvilke mulige uddannelsesforløb, der vil kunne etableres med opnåelse af en erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet.

Dette skyldes ikke, at udvalget har fundet første punkt mindre vigtigt. Netop spørgsmålet om adgangsvejene til eksisterende social- og sundhedsuddannelser var, som det vil fremgå af kapitel 3 om baggrunden for udvalgets nedsættelse, for en del af de i udvalget repræsenterede myndigheder og organisationer medvirkende til, at de indtrådte i udvalgsarbejdet. Man skal således pege på, at der fortsat er problemer omkring adgangsvejene til de ikke-akademiske social- og sundhedsuddannelser, især

- at gymnasiet og hf i stadig højere grad bruges som adgangsvej til ikke-akademiske social- og sundhedsuddannelser, hvilket bl.a. medfører unødvendige dobbeltuddannelser

  at lo. klasse er et ofte anvendt minimumskrav for adgang til social- og sundhedsuddannelserne, hvilket utilsigtet kan medføre skævheder i uddannelsessystemet, når folketingsbeslutningen af 198o om ungdomsuddannelserne fastslår, at ungdomsuddannelserne skal bygge på folkeskolens 9 . klasse.

Der har imidlertid i udvalget været enighed om, at spørgsmålet om alternative adgangsveje til eksisterende social- og sundhedsuddannelser via en efg-uddannelse mest hensigtsmæssigt vil kunne behandles, når resultatet af arbejdet med kommissoriets andet punkt foreligger.

Endelig har et flertal af udvalget fundet, at

- manglen på efg-praktikpladser og
- manglen på uddannede medarbejdere inden for social- og sundhedssektoren

i sig selv har kunnet begrunde, at kommissoriets sidste punkt er prioriteret højest.

Udvalget finder, at de i kommissoriets første punkt omhandlede problemer bør søges løst, når der er taget stilling til de foreslåede nye efg-uddannelser.

KAPITEL 2. Sammenfatning af udvalgets forslag og konklusioner samt mindretal.

I denne betænknings kapitel 1 er redegjort for udvalgets nedsættelse, sammensætning og arbejde. Kapitlerne 3-8 er en redegørelse for udvalgsflertallets overvejelser og konklusioner, mens kapitel 9 indeholder udvalgsmedlemmernes mindretalsudtalelser og særudtalelser. Nærværende kapitel indeholder en sammenfatning af de væsentligste af udvalgets overvejelser og konklusioner med angivelse af, hvor der er mindretalssynspunkter .

2.1. Udvalgets arbejde.

Udvalget til belysning af relationerne mellem de erhvervsfaglige grunduddannelser og social- og sundhedsuddannelserne blev nedsat af undervisningsministeren den 21. januar 1981 og havde følgende kommissorium:

"Med udgangspunkt i

den af folketinget gennem principbeslutningen fastsatte uddannelsespolitik for de 16-19 årige,
- det konstaterede pres på de gymnasiale uddannelser samt
- den betydelige arbejdsløshed især blandt unge kvinder

er det udvalgets opgave

at undersøge og beskrive forskellige muligheder for, at der gennem efg-uddannelser opnås adgang til eksisterende social- og sundhedsuddannelsr samt
at undersøge og beskrive, hvilke mulige uddannelsesforløb, der vil kunne etableres med opnåelse af erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet.

Det forudsættes, at udvalget sideløbende med sit analyserende arbejde stiller forslag om iværksættelse af konkrete uddannelsesforsøg, hvor disse måtte være aktuelle."

Udvalget blev sammensat af repræsentanter fra undervisningsministeriet, indenrigsministeriet, sundhedsstyrelsen, socialministeriet, socialstyrelsen, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Københavns og Frederiksberg kommuner, Dansk Arbejdsgiverforening, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Landsorganisationen i Danmark og Erhvervsuddannelsesrådet.

Udvalget har som udgangspunkt for sit arbejde drøftet de forskellige muligheder for, at der gennem en efg-uddannelse opnås adgang til eksisterende social- og sundhedsuddannelser. Drøftelserne har været af principiel karakter.

Det blev under disse drøftelser i udvalget besluttet, at spørgsmålet om alternative adgangsveje til eksisterende social- og sundhedsuddannelser via en efg-uddannelse mest hensigtsmæssigt ville kunne behandles, når udvalget havde undersøgt og beskrevet uddannelsesforløb, der ville kunne etableres med opnåelse af en erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet. Udvalget valgte således først at behandle kommissoriets sidste punkt. Som en yderligere begrundelse for denne prioritering af udvalgets arbejde er manglen på praktikpladser ved en række af de nuværende efg-uddannelser og manglen på uddannet personale inden for social- og sundhedssektoren blevet fremhævet.

Udvalget nedsatte herefter to arbejdsgrupper, der udarbejdede funktionsbeskrivelser inden for henholdsvis ældreområdet og børne-, ungdoms- og voksenområdet. Formålet med funktionsbeskrivelserne var at skitsere en baggrund for forslag til uddannelsesforløb inden for disse områder.

Udvalget lagde herefter hovedvægten af sit arbejde på at beskrive efg-uddannelsesforløb inden for ældreområdet og børne-, ungdoms- og voksenområdet.

Her har været nedsat tre arbejdsgrupper, én for hvert af de to områder og én om basisuddannelse.

I de forskellige arbejdsgrupper har været inddraget personer og organisationer, der ikke har været medlemmer af hovedudvalget.

I det folgende vil de væsentligste punkter i udvalgets forslag blive gennemgået med angivelse af mindretalsindstillinger.

2.2. Fire forsøgsuddannelser.

I betænkningen foreslås det, at der etableres fire efg-forsøgsuddannelser inden for social- og sundhedsområdet. De fire uddannelser er tre uddannelser inden for ældreområdet: Hjemmehjælperuddannelsen, sygehjælperuddannelsen og uddannelse til husassistent på plejehjem. Endvidere foreslås oprettet en uddannelse for området børn, unge og voksne på dag- og døgninstitutioner: Pædagogmedhjælperuddannelsen med forskellige praktikforløb.

Et mindretal bestående af FTF's repræsentanter og repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner kan af forskellige grunde ikke tilslutte sig forslaget om oprettelse af nye ungdomsuddannelser inden for social- og sundhedsområdet som efg-uddannelser. Disse repræsentanter har dog, som det vil fremgå nedenfor, ønsket at komme med mindretaisindstillinger på nogle af udvalgets forslag. En af LO's repræsentanter tager afstand fra, at der etableres efg-uddannelser på Dansk Kommunal Arbejderforbunds område.

2.3. Modenhed og aldersgrænser.

I betænkningen er gennemgået en række problemstillinger omkring alder og modenhed i forbindelse med oprettelse af social- og sundhedsuddannelser inden for efg-systemet. Konklusionerne er, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at indføre aldersgrænser i de nye uddannelser, idet man dog ved tilrettelæggelsen af uddannelserne må taae hensyn til elevernes alder.

Et mindretal, bestående af FTF's repræsentanter, Amtsrådsforeningens repræsentanter og repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner, tager forbehold over for flertallets argumentation om aldersgrænser.

2.4. Oprettelse af en basisuddannelse.

I betænkningen foreslås, at der oprettes en selvstændig basisuddannelse. Man er opmærksom på de problemer, der vil kunne opstå for de eksisterende efg-uddannelser inden for servicefagene i forbindelse med oprettelse af en selvstændig basisuddannelse, og anbefaler derfor, at basisuddannelsen under detailplanlægningen søges sammenarbejdet med servicefagenes basisuddannelse.

Hvis det i en sådan sammenarbejdning viser sig vanskeligt at tilgodese alle servicefagenes særlige krav til basisuddannelse, forudsættes det, at der findes en tilfredsstillende losning for enkelte uddannelser andetsteds i efg-uddannelsessystemet.

Et mindretal, bestående af FTF's repræsentanter, finder, at hvis de fremlagte forslag nyder fremme, må der oprettes et. selvstændigt hovederhvervsområde målrettet mod social- og sundhedssektoren.

2.5. Indhold i basisuddannelse.

Som det fremgår af punkt 2.4., har udvalget ikke endeligt afklaret, hvordan en sammenkobling med servicebasisåret kan finde sted. Problemerne heromkring må drøftes mellem de implicerede parter, herunder efg-systemets kompetente organer, ligesom en fastlæggelse af indholdet i en kommende basisuddannelse skal ske i disse fora. Betænkningen indeholder dog en skitse til en basisuddannelse, der kan danne udgangspunkt for de fortsatte drøftelser. I denne skitse er halvdelen af fagene retningsfag og halvdelen almene fag, og der er angivet en mulig fagkreds.

2.6. 2.dels-uddannelser inden for ældreområdet.

I betænkningen foreslås oprettet tre 2.dels-uddannelser på ældreområdet: Hjemmehjælper til private hjem og beskyttede boliger, sygehjælper samt husassistent til institutioner.

Der skitseres en model, hvorefter uddannelserne har en længde af 47 uger, fordelt med 17 på skole og 3o uger i praktik. Af undervisningen på skole er ca. 2o pct. almene fag, de øvrige retningsfag. I betænkningen er der skitseret en fagkreds.

Praktikken foreslås opdelt i tre perioder, således at alle begynder 2.dels-uddannelsen med en kort praktik, f.eks. 4 uger i private hjem, forudsat at man kan få tilsagn fra private hjem i det fornødne omfang. Alle skal også i praktik på et plejehjem, f.eks. i lo uger, og endelig skal der være 16 ugers praktik inden for det område, hvor uddannelsen har sin tyngde - det vil sige henholdsvis praktik i private hjem eller beskyttede boliger (hjemmehjælpere), på plejehjem (husassistenter) og på sygehus (sygehjælpere).

Det er forudsat, at det under detailplanlægningen sikres, at en sygehjælper opnår erhvervskompetence til det samlede ansættelsesområde, det vil sige såvel ældresektoren som sygehussektoren, således som det er fastsat i sundhedsstyrelsens cirkulære af 2o. januar 1978 om uddannelse af sygehjælpere.

Et mindretal, bestående af to af LO's repræsentanter, jønsker at understrege, at beskrivelsen er skitsemæssige eksempler, idet den endelige uddannelses tilrettelæggelse må finde sted i de berørte faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalget, og de tager herunder forbehold over for forslagene om uddannelsernes længde.

Et mindretal, bestående af repræsentanterne fra Amtsrådsforeningen, tager forbehold over for behovet for oprettelse af en uddannelse til huslige funktioner som den skitserede husassistentuddannelse. De mener endvidere ikke, at det er sand-

synliggjort, at der kan tilvejebringes praktikpladser i private hjem i fornødent omfang.

Et mindretal, bestående af repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner, fraråder forslaget om praktik i private hjem samt afviser muligheden for at fremskaffe det nødvendige antal piejehjemspraktikpladser. Der tages forbehold over for hjemmehjælperuddannelsen. Husassistentforslaget må forkastes, da behovet for den foreslåede uddannelse ikke kan accepteres. Endelig afvises forslaget om sygehjælperuddannelsen blandt andet på grund af sygehuspraktikpladsproblemer.

2.7. 2.dels-uddannelse til pædagogmedhjælper.

I betænkningen foreslås en 2.dels-uddannelse til pædagogmedhjælper med en praktikuddannelse, der sigter enten mod det primærkommunale eller det amtskommunale område. Uddannelsen skal omfatte de områder inden for dag- og døgninstitutioner for børn, unge og voksne på det sociale område, der i dag varetages af uuddannet personale, fortrinsvis som pædagogmedhjælper og omsorgsmedhjælper.

Der skitseres en model, hvorefter uddannelsen har en varighed på 47 uger, fordelt med 2o uger på skole og 27 uger i praktik.

Undervisningen på skole omfatter almene fag (24o timer) og retningsfag. I betænkningen er skitseret en fagkreds. Undervisningen på skole er i princippet den samme for alle, men kan konkret tilpasses det praktikforløb, eleven har været eller skal igennem.

Praktikdelen omfatter tre, eventuelt to, praktikophold, enten i kommunale eller i amtskommunale dag- og/eller døgninstitutioner. Det anbefales, at et kort praktikophold placeres i det "andet" institutionsområde, det vil sige, at unge i amtskommunal praktik får en kort kommunal praktik og omvendt.

Et mindretal, bestående af to af LO's repræsentanter, ønsker at understrege, at beskrivelsen er skitsemæssige eksempler, idet den endelige tilrettelæggelse må finde sted i de berørte faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalget, og de tager herunder forbehold over for uddannelsens længde.

Et mindretal, bestående af repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner, kan ikke erkende behovet for en pædagogmedhjælperuddannelse af den skitserede længde.

2.8. Overgang fra andre basisår.

I betænkningen stilles forslag om, at der oprettes overgangsmodul til social- og sundhedsområdets 2.dels-uddannelse for unge, der har gennemført et andet hovederhvervsområdes basisuddannelse.

Det anføres, at det bør overvejes at gøre optagelse på overgangsmodulet betinget af, at den unge har en uddannelsesaftale.

Et mindretal, bestående af to af LO's repræsentanter, mener, at overgangsmodulet må betragtes som en del af 2.dels-uddannelserne.

Et mindretal, bestående af Amtsrådsforeningens repræsentanter og repræsentanterne fra Kommunernes Landsforening, mener, at overgangsmodulet er en udbygning af basisuddannelsessystemet, idet de unge dog må have sikret sig en uddannelsesaftale inden optagelsen.

2.9. Muligheder for jobskifte.

I betænkningen stilles forslag om, at der for uddannelserne på ældreområdet oprettes særlige moduler, således at. jobskifte kan ske mellem de tre foreslåede uddannelsers ansættelsesområder: Hjemmehjælpere, sygehjælpere og husassistent.

Et mindretal, bestående af sundhedsstyrelsens repræsentant, indenrigsministeriets repræsentant, Amtsrådsforeningens repræsentanter, repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner og FTF's repræsentanter, kan ikke tilslutte sig, at det skulle være praktisk muligt at gennemfare introduktions- eller overgangsmoduler, der kan give husassistenter og hjemmehjælpere samme kompetence som sygehjælpere.

2.lo. Uddannelsernes styring.

I betænkningen går man ud fra, at styringen af de nye efg-uddannelser skal hvile på samme principper som styringen af de eksisterende efg-uddannelser. Det vil sige, at der skal være et erhvervsuddannelsesudvalg og faglige udvalg for 2.dels-uddannelserne, og der skal være paritet mellem repræsentanter for arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer.

Derudover foreslås det, at der ved ændring af efg-loven skabes hjemmel for, at de kommunale organisationer kan opnå fuldt medlemskab af erhvervsuddannelsesrådet, og at repræsentanter for sundhedsstyrelsen og socialstyrelsen opnår fuldt medlemskab af såvel erhvervsuddannelsesudvalg som de faglige udvalg.

For pædagogmedhjælperuddannelsen foreslås endelig, at der under det faglige udvalg foreløbig i forsøgsperioden nedsættes to undergrupper for elever med praktikaftale inden for henholdsvis det amtskommunale og det primærkommunale område.

Et mindretal, bestående af repræsentanten for Dansk Arbejdsgiverforening og to af repræsentanterne for LO, tager afstand fra forslaget om, at socialstyrelsen og sundhedsstyrelsen opnår fuldt medlemskab af de rådgivende organer.

Et mindretal, bestående af Dansk Arbejdsgiverforenings repræsentant, kan ikke tilslutte sig forslaget om, at efg-loven

ændres, for at de kommunale organisationer kan opnå fuldt medlemskab af erhvervsuddannelsesrådet.

Et mindretal, bestående af undervisningsministeriets repræsentanter, ønsker ikke på nuværende tidspunkt at tage stilling til de foreslåede ændringer af efg-loven, mens to af LO's repræsentanter anser det for at være uden for udvalgets kompetence at fremkomme med indstilling om lovændring herom.

Et mindretal, bestående af to af LO's repræsentanter, pointerer, at de faglige udvalg selv tilrettelægger deres arbejdsform.

Et mindretal, bestående af FTF's repræsentanter finder, at såfremt etableringen af de nye uddannelser nyder fremme, må arbejdsgiver- og arbejdstagerparterne, de personalegrupper, som virker som praktikvej ledere, og sundhedsstyrelsen, der varetager det særlige tilsyn med sundhedsuddannelserne, inddrages i styringen.

2.11. Uddannelsernes placering.

I betænkningen er ikke taget stilling til, hvor de nye social- og sundhedsuddannelser skal iværksættes. Et mindretal bestående af to af repræsentanterne fra LO, repræsentanten for Dansk Arbejdsgiverforening, repræsentanterne fra undervisningsministeriet og repræsentanten fra erhvervsuddannelsesrådet, peger på, at uddannelserne bør foregå i erhvervsskoleregie.

2.12. Uddannelsernes omfang og omkostninger.

I betænkningen angives ikke noget tal for det ønskelige antal uddannelsespladser, men der peges på, at alene som fj6lge af personaleudskiftninger må der påregnes et behov for mindst 9.ooo uddannelsespladser pr. år, såfremt de ledige stillinger alle skal besættes med uddannet personale. Hertil kommer behov for uddannelsespladser til allerede ansatte uuddannede,

der ønsker at gennemgå en uddannelse samt endelig behov for uddannelsespladser som følge af udbygning af socialsektoren.

Ud fra et regneeksempel anslås det, at de statslige driftsudgifter ved 1.000 pladser vil være mellem 52 og 55 mio. kr. årligt, og at de kommunale lønudgifter til 2.dels-eleverne ud fra regneeksemplet vil være 59 mio. kr. årligt.

Et mindretal, bestående af Amtsrådsforeningens repræsentanter og repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner, finder det ikke godtgjort, at der er behov for en samlet årlig optagelseskapacitet på en halv snes tusinde pladser.

Et mindretal, bestående af repræsentanterne fra Kommunernes Landsforening og repræsentanterne fra Amtsråds foreningen, ønsker at påpege, at mulighederne for at etablere og udbygge uddannelserne vil påvirkes af størrelsen af eventuelle kommunale merudgifter samt af, om der kan nås en for kommunerne tilfredsstillende finansiering heraf.

Et mindretal, bestående af repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner, er af den opfattelse, at udgifterne - både de direkte og de indirekte - ved projekternes gennemførelse vil være så store, at forslagene bør afvises.

2.13. Uddannelsespladsernes normering.

I betænkningen er ikke direkte taget stilling til, hvorledes uddannelsespladserne vil påvirke den samlede normering på den enkelte praktikinstitution.

To af repræsentanterne fra LO har som udgangspunkt for udvalgsarbejdet haft, at oprettelse af praktikpladser ikke får indflydelse på institutionernes normeringsmæsssige forhold.

Repræsentanterne fra Kommunernes Landsforening, repræsentanterne fra Amtsrådsforeningen og repræsentanten for Københavns

og Frederiksberg kommuner ønsker at understrege, at der ikke er taget stilling til, hvorledes oprettelse af uddannelsespladser vil påvirke personalenormeringerne.

2.14. Voksnes adgang til de nye uddannelser.

I betænkningen lægges der vægt på, at voksne, både de allerede ansatte og voksne, som ønsker ansættelse inden for social- og sundhedsområdet, kan få samme uddannelsesmæssige kvalifikationer som de unge, der gennemgår de her foreslåede efg-uddannelser.

Hvad angår de allerede ansatte henvises til, at uddannelse for dem først kan planlægges, når efg-uddannelserne er fastlagt. Hvad angår voksne ij6vrigt peges på, at der allerede inden for de eksisterende efg-uddannelser kan fastsættes regler for, hvordan den, der er fyldt 19 år, og som har haft mindst et års relevant praktisk erfaring inden for området, og som har skaffet sig en praktikaftale, kan begynde direkte på 2. del.

Et mindretal, bestående af to af LO's repræsentanter, lægger afgørende vægt på, at der bliver tale om en samtidig iværksættelse af ungdomsuddannelser og uddannelser for det allerede beskæftigede personale.

2.15. Forholdet til eksisterende uddannelser inden for social- og sundhedsområdet.

Betænkningen indeholder overvejelser om forholdet til de eksisterende uddannelser inden for social- og sundhedsområdet. For de korte uddannelser (indtil 2 år) har udvalget overvejet, om de kan indgå som 2.dels-uddannelser. For de korte videregående uddannelser foreslås, at en gennemfart efg-uddannelse skal være en mulig adgangsvej til disse uddannelser. Udvalget har ikke taget stilling til, i hvilket omfang adgangen til de korte videregående uddannelser skal være betinget af, at efg-uddannelsen suppleres med tillægsprøve eller andre

yderligere kvalifikationer, og om der kan ske en meritoverførsel. Detailplanlægningen af efg-uddannelserne bør være afsluttet, før der tages stilling til disse spørgsmål.

Et mindretal, bestående af to af LO's repræsentanter, lægger afgørende vægt på, at der hurtigt skabes klare retningslinier for adgangsbetingelserne til såvel de korte uddannelser som til de korte videregående uddannelser. De har endvidere forudsat, at de nye uddannelser ikke vil bevirke ændringer i de korte videregående uddannelser, herunder heller ikke i den fremtidige kapacitet eller med hensyn til fremtidige arbejdsfunktioner.

Et mindretal, bestående af repræsentanterne fra Kommunernes Landsforening, peger, i forhold til de korte videregående uddannelser, på, at der kan blive tale om såvel generelle meritbestemmelser som mere radikale omlægninger af de overliggende uddannelser, således at de foreslåede efg-uddannelser indgår som 1. niveau i et trinvis opbygget uddannelsessystem.

2.16. Iværksættelse og evaluering.

I betænkningen foreslås den nye basisuddannelse etableret i sommeren 1983 med så mange elever som muligt under hensyntagen til mulighederne for en evaluering. Kapaciteten skal hurtigst muligt udbygges til at kunne efterkomme den samlede efterspørgsel.

Uddannelserne justeres løbende. Senest 3 år efter iværksættelse af forsøgsuddannelserne påbegyndes en evaluering af både basisuddannelsen og 2.dels-uddannelserne med henblik på en sammenfattende vurdering af uddannelserne efter senest 5 år.

KAPITEL 3. Baggrunden for udvalgets nedsættelse.

Udvalgets nedsættelse skal, som det også fremgår af kommissoriet, ses i lyset af, at der i dag er en række problemer, som uddannelsesmæssige initiativer på social- og sundhedsområdet formodentlig kan medvirke til en losning af.

Disse problemer er bl.a.:

1. Inden for dele af social- og sundhedsområdet er der mangel på uddannede medarbejdere. Samtidig er en stor del af de ansatte inden for det sociale område ikke-uddannede eller korttidsuddannede, og der er et behov for at få hævet kvalifikationsniveauet hos denne gruppe.

2. Der er fortsat mange unge, og især mange unge kvinder, der ikke får en kompetencegivende uddannelse, samtidig med at mange gerne vil ind i social- og sundhedsområdet.

3. Det er kvinderne, der i særlig grad rammes af ungdomsarbejdsløshed. Af de unge, der har været ledige i længere tid, er omkring tre fjerdedele kvinder. Det er i særlig grad de ufaglærte, der rammes af arbejdsløshed.

Disse forhold vil blive uddybet nedenfor, men foreløbig kan det sammenfattes således:

Der er brug for flere uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder for unge og i særlig grad unge kvinder. Samtidig har social- og sundhedsområdet brug for flere uddannede og for, at der sker en højnelse af kvalifikationsniveauet blandt de uuddannede og korttidsuddannede medarbejdere.

Folketinget har da også været opmærksom på nogle af disse forhold:

Ifølge folketingets principbeslutning af 4. juni 198o opfordrer folketinget regeringen til ved de fornødne initiativer

at sikre, at der kan garanteres samtlige unge tilbud om en ungdomsuddannelse. Principbeslutningen opfordrer bl.a. til, at der tilvejebringes en koordineret planlægning og styring af ungdomsuddannelserne, og at ungdomsuddannelserne skal bygge på folkeskolens 9-årige grundskole.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget fremhæves særligt behovet for at gøre noget særligt for restgruppen. Om social- og sundhedsuddannelserne står, at man må "være opmærksom på, at unge, der sj6ger en fortsat uddannelse efter folkeskolen, i visse tilfælde vil være forhindret i at påbegynde denne som følge af minimumsalderskrav eller begrænsninger i kapacitet på uddannelsesinstitutionerne. Dette gælder især for piger, der søger uddannelse inden for social- og sundhedssektoren. Disse oplever i dag et brud i deres uddannelsesforløb, og det må derfor anses for væsentligt, at der på længere sigt etableres en større grad af samordning mellem disse uddannelser og de øvrige ungdomsuddannelser. Herved vil man kunne bidrage til mere lige uddannelsesmuligheder for begge køn og mindske risikoen for, at de unge mister lysten til fortsat uddannelse som følge af ventetiden."

De nævnte bemærkninger må ses som et led i en række tilkendegivelser gennem de senere år omkring behovet for ungdomsuddannelser inden for social- og sundhedsområdet. Samtidig med, at principbeslutningen var til behandling i folketinget, indbod amtsrådsforeningen således de berørte ministerier og organisationer til et møde om emnet. Udover det ovennævnte pegede man her bl.a. på den stærkt øgede tilgang til gymnasiet, der ikke var blevet fulgt af en tilsvarende udvidelse for de uddannelser, gymnasiet/hf traditionelt fører frem til og på behovet for nye adgangsveje til social- og sundhedsuddannelserne. Dette møde blev den direkte foranledning til dette udvalgs nedsættelse,

I det følgende vil de tre problemstillinger, der blev fremhævet s. 28, og som har udgjort et væsentligt grundlag for udvalgets arbejde, blive uddybet nøjere.

3.1. Social- og sundhedssektorens behov for uddannede medarbejdere.

Inden for sygehusområdet synes problemet med et for lavt kvalifikationsniveau hos de ansatte at være ringe, forstået på den måde, jit der findes en uddannelse til de fleste stillinger inden for området, og at det lykkes at besætte de fleste stillinger med uddannede.

Det (ivrige social- og sundhedsområde omfatter primært dag- og døgninstitutioner for børn, unge og voksne, dagpleje, familiepleje m.m. samt omsorg og pleje for ældre, d.v.s. plejehjem, beskyttede boliger, hjemmehjælp, dagcentre m.v.

Her er der mangel på uddannede medarbejdere til stillinger normeret for disse. Men området er i særlig grad karakteriseret ved at have ansat et stort antal uuddannede.

Dette har formodentlig sammenhæng med, at den store vækst i denne sektor fandt sted i 60'erne og 7o'erne, samtidig med at kvinderne, især de gifte, kom ind på arbejdsmarkedet. Det betød samtidig, at der var en stor gruppe af erfarne og modne kvinder, der kunne gå ind i dette område. Uddannelsesbehovet var således ikke så påtrængende som i dag, hvor denne potentielle arbejdskraft af hjemmearbejdende kvinder, der (ét-sker at komme ud på arbejdsmarkedet, bliver stadig mindre, og de medarbejdere, man kan få, ikke har en sådan erfaring.

Samtidig med, at den sociale sektor er karakteriseret ved at have en meget stor andel af uuddannede (indtil halvdelen af de ansatte) forventes det, at sektoren vil vokse i de kommende år. På børneområdet - på trods af det faldende børnetal - fordi der forventes en øget dækning af pasningsbehovet for de o-2-årige, og de over 7 år. På ældreområdet, fordi der fremover vil være mange flere ældre og især mange flere ældre over 85 år.

Man må således pege på, at der i årene fremover er behov for en kraftig indsats for uddannelse af personale til det socia-1e område.

3.2. Unge kvinders uddannelsessituation.

Siden begyndelsen af 7o'erne har der været en stigende op-mærksomhed omkring restgruppen, d.v.s. den del af en ungdoms-årgang, der ikke får en uddannelse efter folkeskolen. Folke-tingets principbeslutning drejer sig i hj6j grad om, at denne gruppe også skal have et reelt tilbud om uddannelse.

Årsagerne til restgruppens eksistens er mange, og afhængigt af synsvinklen kan man lægge mest vægt på forhold omkring de unge og forhold omkring uddannelsessystemet.

I midten af 197o'erne var det sådan, at restgruppen blandt de unge kvinder var langt større end restgruppen blandt de unge mænd.

I de senere år er der sket det, at omtrent lige så mange piger som drenge begynder på en eller anden uddannelse efter folkeskolen. Men samtidig får kvinderne stadig i mindre grad end mændene en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Samlet er ungdomsuddannelserne i de senere år udvidet med mange uddannelsespladser. Antallet af gymnasie/hf-elever er udvidet meget, og det er først og fremmest de unge kvinder, der i j6get omfang har benyttet vejen over gymnasiet/hf, men da antallet af uddannelsespladser i de uddannelser, der na-turligt knytter sig til gymnasiet/hf, ikke er udvidet tilsva-rende, har det ikke været losningen på de unge kvinders ud-dannelsesproblemer.

Også inden for de faglige uddannelser (lærlinge og efg) er antallet af uddannelsespladser øget stærkt siden 1975. Denne øgning har gavnet de unge mænd relativt mere end de unge

kvinder, bl.a. fordi det i særlig grad er inden for de typiske kvindeområder (f.eks. H&K- og serviceområdet), at der har været praktikpladsproblemer.

Alligevel er det paradoksalt, at det i særlLg grad er de unge kvinder, der ikke får en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Man kan pege på flere forhold, men her har det betydning, at næsten alle uddannelser inden for social- og sundhedsområdet formelt har en nedre aldersgrænse på 18-2o år, som i praksis endog er højere. Samtidig har mange af uddannelserne folkeskolens 9. eller lo. klasse som formelt adgangskrav, mens kravene i praksis ofte er højere og kan ændre sig fra år til år.

Det betyder, at det er vanskeligt gennemskueligt for mange unge, hvad man skal gøre for at kvalificere sig til disse uddannelser og - vigtigst - at det er vanskeligt at planlægge et sammenhængende uddannelsesforløb fra folkeskolen.

Samtidig begynder unge kvinder - og i ganske særlig grad dem, der ikke begynder på en uddannelse de første år efter folkeskolen - ofte meget tidligt at få økonomiske og sociale forpligtelser og stifte familie. Når det er sket, vil det ofte være vanskeligt for dem at begynde en uddannelse på de betingelser, der gives mange uddannelsessøgende i dag.

Et sammenhængende uddannelsessystem er derfor også påkrævet inden for social- og sundhedsområdet, og det vil medvirke til, at mange unge kvinder vil kunne få en erhvervskompetencegivende uddannelse.

3.3. Arbejdsløsheden.

Ungdomsarbejdsløsheden er steget meget de sidste par år. Når stigninger lige er sket, har der vist sig et mønster, hvor de unge mænds ledighed har været på højde med eller har oversteget de unge kvinders ledighed. Det har imidlertid ikke ændret

ved det faktum, at blandt de unge, der har været ledige i længere tid, er kvinderne klart i overtal og udgjør tre fjerdedele eller mere.

Samtidig ved vi, at selv om mange uanset uddannelse bliver udsat for at blive arbejdsløse, så er det især dem uden uddannelse, dem, der skal fungere på det ufaglærte arbejdsmarked, der løber den største risiko for at forblive ledige.

En øget uddannelsesmæssig indsats inden for social- og sundhedssektoren i form af et sammenhængende uddannelsesforløb efter folkeskolen vil få en positiv virkning på ungdomsarbejdsløshedssituationen på to måder, forudsat at der kan stilles det tilstrækkelige antal uddannelses- og praktikpladser til rådighed:

- en nedgang i antallet af ungdomsarbejdsløse svarende til det antal unge, som på et givet tidspunkt er under uddannelse, og som ellers ikke ville have været det

- en mindskelse i antallet af unge, der bliver langtidsarbejdsløse, idet erfaringer viser, at unge med uddannelse lettere end unge uden uddannelse finder arbejde igen, når de bliver arbejdsløse.

KAPITEL 4. Personalet inden for social- og sundhedssektoren med særlig relevans for udvalgsarbejdet.

Ifølge kommissoriet skal udvalget undersøge og beskrive, hvilke mulige uddannelsesforløb, der vil kunne etableres med opnåelse af erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet.

Udvalget har med baggrund heri og med baggrund i kommissoriets forudsætning om, "at udvalget sideløbende med sit analyserende arbejde stiller forslag om iværksættelse af konkrete uddannelsesforsøg, hvor disse måtte være aktuelle", koncentreret sig om områder inden for social- og sundhedssektoren, der primært beskæftiger uuddannede eller kortuddannede (under 2 år) medarbejdere.

Personaleforbruget i socialsektoren samt hjemmesygeplejen fremgår af den sociale ressourceopgørelse pr. 14. januar 1981.

Personaleforbruget fremgår af tabellen s. 35, opdelt på de hovedkategorier, udvalget har anvendt: børne-, ungdoms- og voksenområdet (BUV) samt ældreområdet (jfr. kapitel 6.3.1. og 6.3.2.).

Personaleforbrug i socialsektoren i antal fuldtidsbeskæftigede (afrundet til hele hundrede).

	Børne-, ungdoms- og voksenområdet	Ældreområdet 1)	lait
Mindst 2 års forudgående udd. 2)	29.300	9.900	39.200
Under 2 års udd., anden udd. 3)	3.800	38.400 5)	42.200
Uden eller under udd.	37.000 4)	8.000	45.900
Køkken, rengøring m.v.	8.300	14.200	22.500
Socialsektoren ialt	78.400	71.400	149.800

Kilde: Den sociale ressourceopgørelse den 14. januar 1981, Danmarks Statistik.

Noter:
1) Incl. hjemmehjælpere.
2) Omfatter socialpædagoger, fysioterapeuter, ergoterapeuter, plejehjemsassistenter og diakoner samt ledende/tilsynsforende ved dagplejen, støttepædagoger, sygeplejersker, læger, psykologer, lærere, socialrådgivere, håndværksuddannede, produktionspersonale og administrationspersonale.
3) Omfatter klubuddannede, sygehjælpere, beskæftigelsesvejledere, omsorgskonsulenter, fodplejere og hjemmehjælpere.
4) Herunder er medregnet 19.500 ansatte dagplejere som fuldtidsbeskæftigede.
5) Heraf 12.500 uddannede sygehjælpere og 22.100 hjemmehjælpere.

Det fremgår af tabellen, at personaleforbruget i socialsektoren på opgørelsestidspunktet udgjorde 149.800 fuldtidsbeskæftigede, fordelt med 78.4oo inden for BUV-området og 71.4oo inden for ældreområdet.

Antallet af kortuddannede (under 2 års uddannelse) eller arbejdskraft uden uddannelse udgjorde II0.600 (149.800 - 39.200) fordelt med 49.100 på BUV-området og 61.5oo på ældreområdet, heraf 12.5oo uddannede sygehjælpere.

Som oplyst i kapitel 5.3. har udvalget ikke nu medtaget dagplejere blandt de personalekategorier, der undersøges med henblik på at undersøge mulighederne for at etablere uddannelser. På denne baggrund kan antallet af uuddannede og korttidsuddannede opgøres til 91.1oo, fordelt med 29.600 på BUV-området og 61.5oo på ældreområdet.

Udvalget har ikke forsøgt at udarbejde en egentlig prognose for det fremtidige beskæftigelsesbehov og behov for uddannelsespladser på områder, der i dag beskæftiger korttidsuddannede eller medarbejdere uden uddannelse.

Dette er bl.a. begrundet i datamanglen på området.

I vurderingen af det samlede uddannelsesbehov må man medtage, at der fortsat vil være en uddannelseskapacitet på de eksisterende uddannelser, bl.a. på sygehjælperområdet. Et skønnet behov for uddannelse vil således ikke alene omfatte de nye efg-uddannelser.

Det har på denne baggrund ikke været muligt at få oplyst <u>personaleudskiftningens</u> størrelse. Ifølge socialstyrelsens skøn må der regnes med ca. lo% pr. år. Dette alene giver behov for ansættelse af ca. 9.000 fuldtidsbeskæftigede og dermed mindst et tilsvarende antal uddannelsespladser pr. år (lo% af 91.loo).

Hertil kommer uddannelsespladser og dermed erstatningspersonale for uuddannede allerede ansatte, der ønsker at gennemgå en uddannelse med henblik på at opnå samme uddannelsesniveau som de nyuddannede, jfr. kapitel 7.

En tredje og sidste faktor i disse overvejelser er udviklingsperspektiverne for socialsektoren. Disse er behæftede med stor usikkerhed, men socialstyrelsen har oplyst, at kommunerne i de sociale udbygningsplaner for 5-års-perioden 1982-1987 forventer en personalestigning på 8% på dagforanstaltninger for børn og en stigning på 10% på ældreområdet.

KAPITEL 5. Principielle forhold omkring de nye uddannelser.

Udvalget har haft en række mere principielle diskussioner omkring oprettelsen af de nye ungdomsuddannelser, og udvalgets opfattelse af de væsentligste punkter vil blive gengivet nedenfor.

5.1. Valg af uddannelsesmodel.

Udvalgets flertal foreslår, at de nedenfor nævnte nye ungdomsuddannelser inden for social- og sundhedsområdet oprettes under undervisningsministeriet som erhvervsfaglige grunduddannelser.

Efg-uddannelserne er i dag opdelt i 8 hovederhvervsområder med hver sin basisuddannelse, der varer 1 år og foregår på skole, efterfulgt af kompetencegivende 2.dels-uddannelser af forskellig længde, hvor eleven skiftevis er i praktik og under uddannelse på skole.

Undervisningen på skole består af retningsfag, hvori der undervises i emner, der har tilknytning til den fremtidige erhvervsfunktion, og af almene fag. De almene fag består af en række obligatoriske fag og af en række tilvalgsfag.

Betingelsen for at begynde på 2.del er normalt, at eleven har gennemgået basisuddannelsen og indgået en uddannelsesaftale med en arbejdsgiver, der er forpligtet til at oplære eleven efter bestemte retningslinier og uddannelsesregler.

Adgangskravet til efg-uddannelserne er, at man har opfyldt undervisningspligten. Har man gennemgået folkeskolens 9. klasse, kan man således fortsætte umiddelbart i en basisuddannelse. Er man fyldt 19 år, og har man haft mindst 1 års relevant praktisk beskæftigelse, kan man efter regler godkendt af direktoratet for erhvervsuddannelserne optages direkte på en 2.dels-uddannelse.

Ifj6lge loven (se bilag 2) har efg-uddannelserne styringsorganer på tre niveauer: faglige udvalg, erhvervsuddannelsesudvalg og erhvervsuddannelsesrådet. Organernes opgaver kan kort beskrives således:

a. Nuværende organers opgaver:

De faglige udvalgs opgaver er at give indstilling til erhvervsuddannelsesudvalget om uddannelsernes faglige mål og indhold samt om retningslinier for praktikopholdene. Endvidere godkender de de enkelte praktiksteder (§ 8, stk. 2-4).

Erhvervsuddannelsesudvalgene afgiver indstilling til undervisningsministeren om erhvervsuddannelsernes faglige mål og indhold samt om retningslinier for praktikophold. Endvidere kan de udtale sig om lærernes faglige kvalifikationer samt om andre forhold af betydning for uddannelserne (§7).

Erhvervsuddannelsesrådet afgiver indstilling (til undervisningsministeren) om nedsættelse af erhvervsuddannelsesudvalg, om godkendelse af nye uddannelser, om fastsættelse af regler for rådets og erhvervsuddannelsesudvalgenes virksomhed, om uddannelsernes bevillingsmæssige behov, om placering af uddannelsessteder samt om fastsættelse af bestemmelser om elevernes retlige forhold (§ 5).

b. Nuværende organers sammensætning:

De faglige udvalg nedsættes af de faglige organisationer med et lige stort antal arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanter (§8, stk. 1).

Erhvervsuddannelsesudvalgene nedsættes af undervisningsministeren og består af 2 medlemmer udpeget af lærernes og skoleledernes organisationer, mens resten er ligeligt sammensat af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer og udpeges af henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark. Ved områder uden for hovedorganisationerne udpeges medlemmerne af de tilsvarende organisationer (§ 6).

Erhvervsuddannelsesrådet nedsættes af undervisningsministeren og har ifølge loven 16 medlemmer med stemmeret, nemlig 6 fra Dansk Arbejdsgiverforening, 1 fra Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, 6 fra Landsorganisationen i Danmark, 1 fra Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd samt 2 fra lærerorganisationerne. Ret til deltagelse i rådets møder uden stemmeret har: Arbejdsministeriet, undervisningsministeriet, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Foreningen af forstandere og inspektorer ved Danmarks handelsskoler og Sammenslutningen af ledere af tekniske skoler. Endvidere kan erhvervsuddannelsesudvalgenes formænd eller næstformænd deltage i rådets møder uden stemmeret (§ 4) .

5.2. Selvstændigt hovederhvervsområde med egen basisuddannelse.

Udvalget har drøftet, om der bør oprettes et nyt hovederhvervsområde for social- og sundhedsuddannelserne med egen basisuddannelse, eller om 2.dels-uddannelser til social- og sundhedsområdet skulle bygge på en eller flere af de eksisterende basisuddannelser, eventuelt med visse ændringer af disse.

Udvalget har i sine overvejelser været opmærksom på, at det er et af de bærende principper i efg-systemet, at de unge, der forlader folkeskolen, bør have et overskueligt antal muligheder, når de skal vælge en fortsat uddannelse. Antallet af basisuddannelser bør ikke være stirre end nødvendigt.

Social- og sundhedssektoren må imidlertid kunne forudsætte, at uddannelserne bygger på en basisuddannelse, der med hensyn til mål og indhold tilgodeser dette områdes særlige behov.

Udvalgets flertal er af den opfattelse, at ingen af de eksisterende basisuddannelser tilgodeser de ønsker til mål og indhold i basisuddannelsen, som social- og sundhedssektoren forudsætter opfyldt. Der er derfor udarbejdet et skitsefor-

slag til en selvstændig basisuddannelse, jfr. kap. 6.2., som bør kunne danne grundlag for den videre detailplanlægning.

Udvalgets flertal er helt opmærksom på de problemer, der vil kunne opstå for eksisterende efg-uddannelser inden for servicefagene i forbindelse med oprettelsen af et selvstændigt hovederhvervsområde til social- og sundhedssektoren og vil derfor anbefale, at basisuddannelsen under detailplanlægningen søges sammenarbejdet med servicefagenes basisuddannelse.

Såfremt det ikke er muligt at fastholde mål og indhold i en fælles basisuddannelse, må der oprettes et selvstændigt basisår for social- og sundhedsuddannelserne.

Flertallet ønsker dog at bemærke, at det i en sammenarbejdning kan vise sig vanskeligt at tilgodese alle servicefagenes særlige krav til basisuddannelse, og at det derfor kan blive nødvendigt at placere enkelte uddannelser andetsteds i erhvervsuddannelsessystemet. Hvorledes disse problemer skal løses, må drøftes i efg-systemets kompetente organer.

Til belysning af forholdene inden for servicefagene har udvalget fra direktoratet for erhvervsuddannelserne modtaget den folgende opgørelse over, hvorledes de elever, som havde afsluttet basisuddannelsen i sommeren 1981, fordelte sig pr. 1. februar 1982:

	Ialt	Har fået praktik-plads	Har ikke fået prak-tikplads
Sundheds- og hygiejnelinien			
heraf frisører	49o	274	216
tandteknikere	5o	32	18
tandklinikassistenter	1o9	83	26
optikere	47	43	4
uoplyst fag	8o	6o	2o
	776	492	284
Værkstedslinien (urmagere, glas- og keramiske fag)	44	35	9
Beklædnings- og boligmonteringslinien (modister, skræddere, bundtmagere, møbelpolstere m.v.)	56	51	5
Uoplyst	192	-	-
Ønsker ikke praktikplads	195	-	-
Ialt	1.263	578	298

5.3. Afgrænsning af de nye 2.dels-uddannelser.

Udvalget har gennemgået en række uddannelser inden for social- og sundhedsområdet, ligesom man har gennemgået de områder, hvor der i dag er ansat uuddannet personale. Udvalget har særligt behandlet det meget store personale, der er beskæftiget inden for social- og sundhedsområdet, og som ikke har nogen relevant uddannelse eller kun en meget kortvarig uddannelse. Udvalgets flertal har fundet det ønskeligt som en del af sit arbejde at foreslå dette personales kvalifikationer højnet. Man har endvidere fundet, at uddannelser inden for dette område vil kunne være mulige adgangsveje til eksi-

sterende social- og sundhedsuddannelser. På denne baggrund har udvalgets flertal besluttet at samle sit arbejde om disse personalegruppers uddannelse. Som eksempler på sådanne personalegrupper kan nævnes pædagogmedhjælpere, omsorgsmedhjælpere, hjemmehjælpere, portører, rengørings- og køkkenpersonale, husassistenter på plejehjem, dagplejere (tidligere: dagplejemødre) m.f1.

Udvalget har udvalgt nogle personalekategorier med henblik på at undersøge, om der kunne laves relevante efg-uddannelser inden for disse områder. De udvalgte områder er:

pædagogmedhjælpere	
omsorgsmedhjælpere	(den tidligere særforsorg)
sygehjælpere	(med funktioner i ældresektoren)
hjemmehjælpere	
husassistenter på institutioner	(inden for ældresektoren)
beskæftigelsesvejledere	

Udvalget har besluttet ikke at medtage dagplejere, idet man med den nuværende organisering af deres arbejde ikke finder det hensigtsmæssigt at etablere en ungdomsuddannelse for denne gruppe, idet beskæftigelsen som dagplejer forudsætter, at man har egen bolig. Især den foreslåede pædagogmedhjælperuddannelse vil imidlertid være et egnet grundlag for beskæftigelse som dagplejer.

Pædagogmedhjælpere, omsorgsmedhjælpere og husassistenter på plejehjem har i dag ingen uddannelse.

Hjemmehjælperuddannelsen er i dag på ca. 7 uger med ialt 3o4 undervisningstimer. Sygehjælperuddannelsen er på 1 år med 12 ugers teoriundervisning med ialt 36o undervisningstimer samt 36 ugers praktik, og beskæftigelsesvejlederuddannelsen er på 1 år med ca. I060 timers teori og to måneders praktik. (Se bilag med beskrivelse af de 2 førstnævnte uddannelser).

Udvalget har af tidnød ikke fundet det muligt at gennemarbejde et forslag til ungdomsuddannelse til de særlige funktioner, som varetages af beskæftigelsesvejledere. Dette spørgsmål bør senere tages op.

Udvalgets flertal har valgt at stille forslag om følgende fire 2.dels-uddannelser:

pædagogmedhjælpere	(omfattende både pædagogmedhjælpere og omsorgsmedhjælpere)
sygehjælpere	(med særlig vægt i uddannelsesforløbet på ældresektoren)
husassistenter på institution	(inden for ældresektoren)
hjemmehjælpere	(til private hjem og beskyttede boliger)

5.4. Uddannelseslængde og -niveau.

Da de udvalgte områder i dag har kort (højst 1 år) eller ingen uddannelse, har udvalgets flertal valgt at anbefale uddannelser bestående af 1 års basisuddannelse plus et års 2.dels-uddannelse. Dette vil for alle de udvalgte områder betyde udvidelse af uddannelsestiden. Man finder det væsentligt, at de nye uddannelser i lighed med de eksisterende efg-uddannelser så vidt muligt foregår med udgangspunkt i praktiske gøremål, og at de tilrettelægges i fortsættelse af folkeskolen.

5.5. Styring.

Styringen af de nye efg-uddannelser skal hvile på samme principper som styringen af de eksisterende efg-uddannelser. D.v.s. der skal etableres et erhvervsuddannelsesudvalg for området og faglige udvalg for 2.dels-uddannelserne.

Disse udvalg skal have paritet mellem repræsentanter for arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer. Det er endvidere

opfattelsen, at det bør overvejes, hvorledes de personalegrupper, som virker som praktikvej ledere, kan tilknyttes de faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalget. Derudover lægges der vægt på, at repræsentanter for sundhedsstyrelsen og socialstyrelsen opnår fuldt medlemskab af såvel erhvervsuddannelsesudvalget som det faglige udvalg under hensyn til styrelsernes særlige sagkundskab og det særlige tilsyn med sundheds- og socialvæsenet, som de to styrelser direkte indestar for, bl.a. i medfør af lovgivningen. Der er i loven om erhvervsfaglig grunduddannelse ikke i øjeblikket hjemmel til, at repræsentanter for en speciel sagkundskab, der ikke er knyttet til arbejdsmarkedets parter, kan beskikkes som medlemmer af udvalgene. Det henstilles derfor, at der ved en ændring af loven skabes en sådan hjemmel. Indtil dette er sket, må de to styrelsers repræsentanter have status som tilforordnede.

Da kommuner og amtskommuner vil komme til at beskæftige den allerstørste del af de unge, der har gennemgået en af de nye social- og sundhedsuddannelser, og da social- og sundhedsområdet efter alt at dømme vil blive et af de store områder inden for efg-systemet, henstilles det endvidere, at der ved ændring af efg-loven også skabes hjemmel for, at de kommunale organisationer kan opnå fuldt medlemskab af erhvervsuddannelsesrådet med respekt af det gældende paritetsprincip mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentation.

5.6. Modenhed og aldersgrænser.

Til de fleste uddannelser inden for social- og sundhedsområdet findes nedre aldersgrænser som betingelse for optagelse, oftest 18 år, og ved de fleste findes i praksis aldersgrænser, som er højere end de formelle aldersgrænser. Ved ansættelse til ufaglært arbejde inden for de samme områder findes ofte også en nedre aldersgrænse, omend den oftest ikke er så høj som ved optagelse på uddannelserne. Disse aldersgrænser har, som der er redegjort for i kapitel 3, nogle uheldige

virkninger på ungdommens og særligt kvindernes uddannelsesmønster.

Aldersgrænserne begrundes oftest med, at der til udførelsen af de pågældende funktioner kræves en vis modenhed. Alle er dog enige om, at øget fysisk alder ikke altid sikrer, at den nødvendige modenhed er opnået. Samtidig er det vanskeligt at definere eller afgrænse, hvad denne modenhed står for eller hvilke sider af den, der er særlig nødvendige i denne forbindelse.

Det er fra forskellige sider blevet fremdraget, at den modenhed, der er tale om, er den, der fremkommer ved, at den enkelte har været i forskellige livssituationer og oplevet problemer af mange forskellige slags, og at denne modenhed er en nødvendig forudsætning, hvis man på forsvarlig vis skal kunne bearbejde de mange forskelligartede indtryk, man modtager i forbindelse med omsorgen for og plejen af andre mennesker og klare de dermed forbundne opgaver.

Uenigheden opstår, når man skal vurdere, i hvor høj grad og på hvilken måde uddannelse kan kompensere for, at man ikke har så mange leveår bag sig.

I de eksisterende efg-uddannelser er der ikke aldersgrænser. Det giver visse steder vanskeligheder, f.eks. skal man være 18 år, for at få kørekort og før man må føre truck, og tilsvarende regler gælder for en lang række arbejdsmaskiner og redskaber inden for håndværk og industri. Dette har ikke ført til aldersgrænser for, hvornår unge kan tages til oplæring i fag, hvor de pågældende redskaber benyttes. Man har tværtimod prioriteret dette, at der skal være mulighed for et sammenhængende uddannelsesforløb fra folkeskolen, højest.

Dette har dog ikke medført, at eleverne er meget unge, når de begynder 2.dels-uddannelsen.

Som det ses af tabellen s. 48, er ca. trefjerdedele af eleverne fyldt 18 år, når de begynder på 2.dels-uddannelse. Efter al sandsynlighed vil alderen for de unge, der vil begynde de nye uddannelser, ikke være lavere, og meget få vil ikke være fyldt 18 år, når uddannelsen afsluttes.

Udvalget har drøftet, om der kunne være juridiske problemer i forbindelse med elever i praktik, der ikke er fyldt 18 år. Der synes imidlertid ikke at være væsentlige juridiske problemer, idet unge på 15 år og derover i princippet har samme strafferetlige ansvar som voksne, det vil bl.a. sige, at de er omfattet af straffelovens regler om tavshedspligt for personer i offentlig tjeneste, og de har samme erstatningsansvar. Derimod gælder særlige regler i arbejdsmiljøloven for unge mellem 15 og 18 år. De må maksimalt arbejde lo timer pr. dag, og de skal have en hvileperiode på mindst 12 timer i døgnet. Hvileperioden skal i almindelighed omfatte tidsrummet mellem kl. 2o og kl. 6, men arbejdsministeren kan give særlige regler om hvileperiodens varighed og beliggenhed for fag eller faglige områder, hvor forholdene gør det nødvendigt eller ønskeligt. Endvidere kan arbejdsministeren bestemme, at den adgang, der er, til at udskyde det ugentlige fridøgn ved pasning af mennesker, dyr og planter, ikke må anvendes over for unge under 18 år. Man kan således slutte, at når disse bestemmelser overholdes, er der intet juridisk til hinder for, at også unge under 18 år fungerer som praktikanter.

På denne baggrund konkluderer udvalgets flertal, at der ikke i forbindelse med nye uddannelser er tilstrækkeligt grundlag for at indføre aldersgrænser, hverken for begyndelse på basisuddannelsen eller for begyndelsen på 2. del. Der er en række fordele ved, at disse efg-uddannelser indrettes som de øvrige. Der er imidlertid nok også en række problemer, som må overvindes under den løbende tilrettelæggelse af uddannelserne.

ALDERSFORDELING PÅ TILGANGSTIDSPUNKTET FOR EFG-ELEVER I PERIODEN 1/1o 1978 - 3o/9 1979.

	15	16	17	18	19	2o	21	22	23	24	25-29	3o-34	35-39	4o	Tilgang ialt	Gennem-snits-alder
Efg-basis																
Handel og kontor	623	5493	98o7	1737	641	3oo	198	142	97	83	229	127	57	33	19.567	17,8
Jern og metal	219	122o	1239	222	66	48	28	25	17	13	18	1o	5	3	3.133	17,4
Bygge og anlæg	1oo	411	433	118	43	34	23	21	11	12	17	3	1	1	1.228	17.7
Grafiske fag	11	73	112	41	19	21	26	16	17	12	21	2	4	-	375	19,5
Service	32	19o	239	11o	52	31	14	7	7	7	12	6	1	1	7o9	18,2
Levnedsmiddel	41	193	292	148	51	27	13	7	5	5	6	2	-	1	791	17,9
Jordbrug	11	38	47	16	8	15	1o	13	5	7	1o	1	-	-	181	19,3
Efg-2.del																
Handel og kontor	o	84	1648	4o36	1o37	376	177	81	6o	33	67	29	13	1o	7.651	18,9
Jern og metal	1	94	626	9o9	263	75	38	23	15	15	18	6	2	-	2.o85	18,6
Bygge og anlæg	2	18	181	2oo	66	29	11	1o	5	4	17	3	1	-	547	18,9
Grafiske fag	o	2	52	72	27	16	18	7	11	1o	18	o	o	-	233	2o,1
Service	1	2	39	68	29	19	16	3	1	1	1	3	1	-	184	19,4
Levnedsmiddel	o	15	77	183	1o8	48	11	13	2	1	4	2	o	-	464	19,1
Jordbrug	1	1	16	36	12	7	8	3	1	3	5	o	o	-	93	19,7

Kilde: Danmarks Statistik.

KAPITEL 6. Udvalgets skitse til nye ungdomsuddannelser.

6.1. Hvilke uddannelser foreslås.

Udvalget har udarbejdet skitser til en basisuddannelse for social- og sundhedsområdet samt til 2.dels-uddannelser inden for følgende områder:

Området børn, unge og voksne:

pædagogmedhjælper (forskellige praktikforløb)

Ældreområdet:

hjemmehjælper til private hjem og beskyttede boliger
sygehjælper
husassistent til institutioner.

Som det fremgik af kapitel 4, drejer det sig om store ansættelsesområder, hvor der fremover kan forventes en personaletilvækst.

Udvalget vil dog gerne understrege skitsernes foreløbige karakter, idet en detaljeret beskrivelse af de nye uddannelser først kan finde sted under en egentlig planlægning af uddannelsen.

Både basisuddannelsen og 2.dels-uddannelserne iværksættes som forsag. Der iværksættes en evaluering af både basisuddannelsen og 2.dels-uddannelserne senest efter 3 år med henblik på at tage stilling til uddannelserne efter senest 5 år. Der forudsættes iøvrigt en løbende justering af uddannelserne efter behov. Evalueringen skal bl.a. dreje sig om uddannelsernes indre sammenhæng, deres hensigtsmæssighed i forhold til eleverne samt deres anvendelighed i forhold til senere arbejde og uddannelse. Vurderingen kan resultere i, at uddannelsen opretholdes, ændres eller nedlægges.

6.2. Basisuddannelse.

I forslaget til basisuddannelse er der taget udgangspunkt i, at der foreslås oprettet nye 2 .dels-uddannelser som beskrevet i afsnit 6.3., men der er samtidig lagt vægt på at sikre, at eventuelle andre beslægtede uddannelsesområder vil kunne tilknyttes basisuddannelsen.

Udvalgets model for en basisuddannelse inden for social- og sundhedsområdet ser således ud, idet der gjøres opmærksom på, at formålsformuleringer m.v. for de enkelte fag er foreløbige, og en nærmere præcisering må afvente detailplanlægningen:

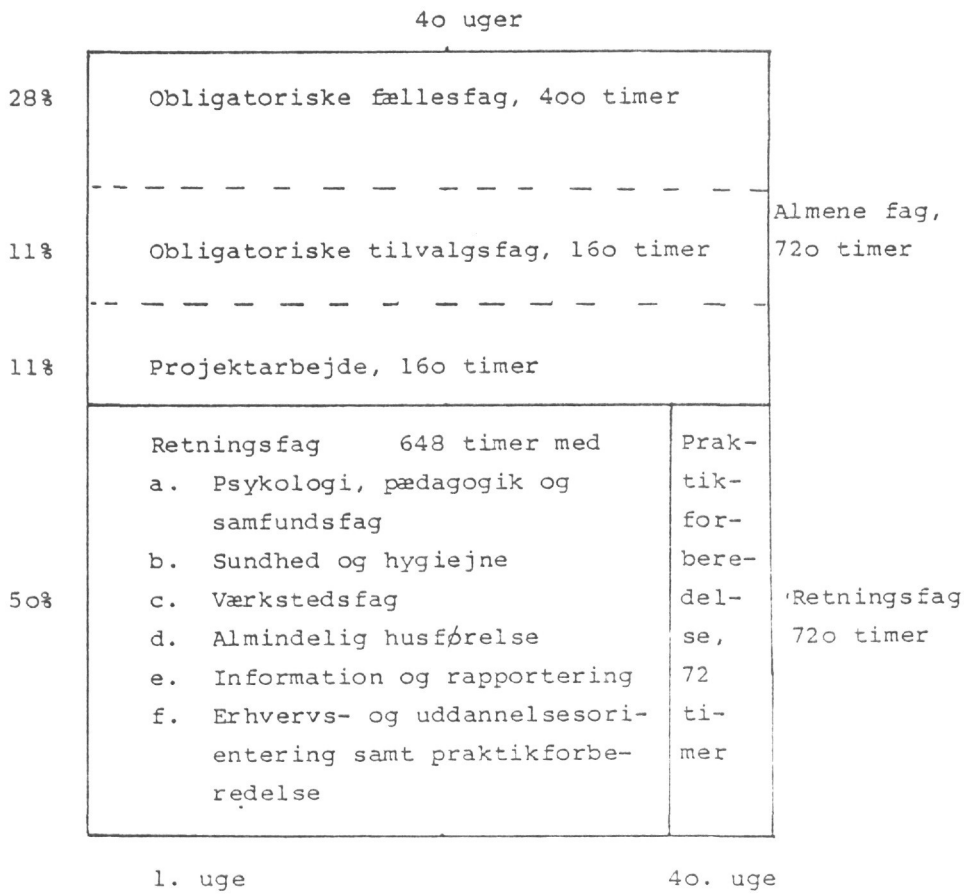

6.2.1. Formål.

Formålet med undervisningen er at give eleverne en grundlæggende indforing i social- og sundhedsfågenes hovederhvervsområde og derved skabe grundlag for en fortsat uddannelse, hvad enten denne er af praktisk eller teoretisk art i eller uden for efg-systemet•

I fortsættelse af folkeskolens undervisning skal der tillige indgå undervisning i almene fag, som dels skal videreføre de kundskaber, der er erhvervet i folkeskolen, dels skal give eleverne forståelse af samfundet.

Basisuddannelsen skal i hele sit sigte være erhvervsorienterende og erhvervsforberedende, hvorfor uddannelsen tilrettelægges så praktisk orienteret som muligt, og således, at eleverne, hvor det er hensigtsmæssigt, gennem praktisk arbejde inden for hovederhvervsområdets typiske opgaver og arbejdsfunktioner får lejlighed til at afprøve egne evner og interesser.

6.2.2. Basisuddannelsens indhold.

Som de øvrige basisuddannelser består dette basisår af 4o ugers skoleophold, i alt 1.44o timer. Det foreslås, at timerne fordeles med 72o timer til almene fag og 72o timer til retningsfag.

Udvalget foreslår en model med udelt basisuddannelse, der afsluttes med 2 ugers praktikforberedelse. Den udelte basisuddannelse begrundes både med, at der er høj grad af fælles indhold i de ønskelige forudsætninger for 2.dels-uddannelser, og med det rimelige i, at eleverne ikke skal vælge for tidligt, samt med det ønskelige i, at eleverne i princippet stilles lige ved basisårets cifslutning. Samtidig kan udvalget anbefale, at eleverne undervejs foretager en række valg af emner m.v. ud fra egne ønsker og interesser.

Udvalget foreslår følgende omkring indholdet i undervisningen:

Almene fag.

Den almene undervisning foreslås opbygget af:

obligatoriske fællesfag	4oo timer
obligatoriske tilvalgsfag	16o timer
projektarbejde	16o timer
	72o timer

a. Obligatoriske fællesfag, 4oo timer.

For de eksisterende efg-basisuddannelser er der tilrettelagt fællesfagsundervisning efter følgende plan:

samfundsorientering)	
virksomhedslære)	
samarbejdslære)	14o timer
dansk)	
musiske fag	4o timer
matematik	4o timer
datalære	2o timer
fysik/kemi	4o timer
fremmedsprog	60 timer
idræt	4o timer
ergonomi	8 timer
førstehjælp	12 timer
	4oo timer

Det foreslås, at de samme læreplaner anvendes i social- og sundhedsbasisuddannelsen, idet fagene, som det sker i de eksisterende basisuddannelser, "tones" i retningsfag-lig retning.

Udvalget finder dog, at der bør lægges større vægt på ergonomi og førstehjælp, idet de 4oo timers obligatoriske fællesfag dog bør fastholdes.

b. Obligatoriske tilvalgsfag, 16o timer.

Efter de normale regler ved efg-basisuddannelser skal hver elev vælge 16o timers valgfrie fag. Der kan enten være tale om fag fra de godkendte læreplaner for valgfrie fag, eller der kan være tale om de prøveforberedende fag. Det anbefales, at listen over godkendte læreplaner til valgfrie fag udvides i forbindelse med etablering af et basisår for social- og sundhedsområdet.

c. Projektarbejde, 16o timer.

I de fleste af de øvrige basisuddannelser er der i alt 56o timers almene fag. Social- og sundhedsbasisuddannelsen foreslås at have yderligere 16o timer inden for det almene område. Udvalget foreslår, at eleverne i den sidste halvdel af basisuddannelsen i 16o timer udfører et samlet projektorganiseret arbejde med selvvalgte emner inden for en på forhånd afgrænset samfundsrelateret emnekreds.

Emnekredsen kan f.eks. være: Den offentlige service, social- og sundhedsvæsenets opbygning, økonomi på mikro- og på makroplan, delemner inden for sociologi og psykologi, f.eks. kønsroller, sociale tabere. Formålet med projektarbejdet er:

- at give eleverne lejlighed til selv at være med til at tilrettelægge deres egen undervisning og forløbet heraf og at opleve den større ansvarlighed, dette giver

at eleverne fordyber sig i udvalgte emner, der både er almene og har en relation til det fremtidige arbejde, og
at eleverne får stirre erfaring med at samarbejde i grupper.

Retningsfagene.

I retningsfågene bj6r alle elever så vidt muligt gennemgå det samme uddannelsesforløb, således at det sikres, at de ikke i basisåret fravælger sig muligheder for fortsatte uddannelser efter basisuddannelsen.

Imidlertid må der også være muligheder for, at eleverne i en vis udstrækning følger deres egne ønsker og interesser. Det vil være hensigtsmæssigt med valgfrihed for eleven, uden at det fører til liniedeling. Dette kan f.eks. gøres ved, at man gør undervisningsplanerne for de enkelte faglige områder så rummelige, at der bliver plads til flere forskellige forløb, eller ved, at fagene opdeles i blokke med fag af nogenlunde samme "art", hvorefter eleven skal vælge nogle fag fra hver blok (en blok inden for værkstedsfag kunne f.eks. bestå i broderi, tøjsyning, vævning, strikning og tøjreparation, hvoraf eleven skal vælge ét emne. En anden blok kunne være træsløjd, metalsløjd, læderarbejde).

Social- og sundhedsbasisuddannelsen bør indeholde følgende retningsfag, hvor det skal understreges, at de foreslåede timetal er retningsgivende og er medtaget for at antyde størrelsesordenen, og dermed angive på hvilket niveau, de forskellige formålsbeskrivelser skal forstås. En fastlæggelse af endeligt timetal kan først ske, når en eventuel ny basisuddannelse skal detailplanlægges.

a. Psykologi, pædagogik, samfundsfag, ca. 12o timer.

Formålet med undervisningen er, at eleven erhverver viden om samspillet mellem samfundsmæssige forhold og menneskelig adfærd og handlemåder og får forståelse for, hvorledes pædagogiske faktorer virker ind på dette samspil.

Udgangspunktet for undervisningen skal så vidt muligt være elevernes egne oplevelser. Der tages udgangspunkt i, at de personer, der lever i samfundet, er forskellige, herunder også som brugere af social- og sundhedssystemet. Disse forskelligheder kan spille afgørende ind på den enkeltes levevilkår. Forskellighederne kan bero på:

alder og udvikling
- uddannelsesforhold
- opvækst/opdragelse
- økonomi og boligforhold
forskellige sociale miljøer
- fysisk og psykisk helbredstilstand
- arbejdsforhold

b. Sundhed og hygiejne, ca. loo timer.

Formålet med undervisningen er, at eleven erhverver sig kendskab til, hvad der for mennesker i forskellige aldersgrupper og situationer forstås ved fysisk, psykisk og social sundhed. Endvidere er det formålet, at eleven erhverver kendskab til grundlæggende principper for hygiejne, personlig såvel som samfundshygiejne med hovedvægt på forebyggelse af sygelige tilstande og bevarelse af sundhed.

c. Værkstedsaktiviteter, ca. 15o timer.

Undervisningen skal igennem et kreativt arbejde med en række typiske materialer give eleven en viden om disses

egenskaber, bearbejdningsmuligheder samt anvendelse. Undervisningen skal endvidere opøve praktiske færdigheder.

d. Almindelig husførelse, ca. 15o timer.

Formålet med undervisningen er gennem praktiske øvelser at give eleven viden om de almindeligt forekommende opgaver i hjem og institution og herunder at give eleven en bred forbrugerorientering.

e. Information, rapportering og etiske holdninger, ca. 5o timer.

Formålet med undervisningen er, at eleven erhverver kendskab til principperne for informations- og registreringssystemer, at eleven lærer telefonteknik, administration af kalender m.v., samt at eleven opnår forståelse for den enkelte medarbejders ansvar i registreringsprocessen, herunder specielt betydningen af informationers korrekthed, identifikation af klienten og tavshedspligt.

f. Erhvervs- og uddannelsesorientering samt praktikforberedelse, ca. 15o timer.

Formålet med undervisningen er, at eleven gennem et præsentationskursus bliver fortrolig med de forhold, der knytter sig til undervisningen, at eleven får kendskab til det valgte uddannelsesområde og uddannelsessystem soin helhed. Desuden er formålet, at eleven orienteres om arbejdsområdernes placering og funktion i samfunds- og erhvervslivet og om uddannelsesmuligheder efter basisuddannelsen med hovedvægten på de faglige 2.dels-uddannelser. Endelig skal eleven i slutningen af basisåret forberedes til praktikken i 2.dels-uddannelsen.

6.2.3. Basisuddannelse på serviceområdet.

Ved skitseringen af basisuddannelsen er man udgået fra, at den skulle kunne være et anvendeligt grundlag for de 2.dels-uddannelser, der er skitseret i afsnit 6.3. Samtidig har man haft for øje, at basisuddannelsen skal være anvendelig også for andre nye uddannelser inden for social- og sundhedsområdet, ligesom det er opfattelsen, at en basisuddannelse som den skitserede formentlig, hvis det skulle ønskes, vil kunne anvendes som basisuddannelse til nogle eksisterende 2.dels-uddannelser, eventuelt med mindre justeringer af disse.

Udvalget har under redaktionen af betænkningen modtaget en henvendelse fra erhvervsuddannelsesudvalget for serviceområdet, der har fremsendt en skitse til en fælles basisuddannelse for social-, sundheds- og serviceområdet. (Brevet er medtaget som bilag 5).

Dette udvalg værdsætter dette ønske om samarbejde fra erhvervsuddannelsesudvalgets side, idet man finder, at der er muligheder for at samle de faglige uddannelser inden for social-, sundheds- og serviceområderne, og at der i de kompetente organer bør føres fortsatte forhandlinger om tilrettelæggelse af en fælles basisuddannelse for de to uddannelsesområder.

6.3. Forslag til 2.dels-uddannelser.

Udvalgets flertal har udarbejdet skitser til tre 2.dels-uddannelser inden for ældreområdet: hjemmehjælperuddannelse, sygehjælperuddannelse og husassistentuddannelse og én uddannelse inden for området børn, unge og voksne på dag- og døgninstitutioner: pEdagogmedhjælperuddannelse (med forskellige praktikforløb).

Før påbegyndelse af en 2.dels-uddannelse skal eleven have en uddannelsesaftale. I stort set alle forslagene om 2.dels-uddannelser indgår der praktikophold forskellige steder. Det foreslås derfor, at praktikaftalen indgås med en kommune eller en amtskommune, idet de selvejende institutioner efter nærmere aftale med kommune eller amtskommune kan indgå som praktikinstitution. For at mindske de problemer, der er i de eksisterende efg-uddannelser omkring praktikpladser, foreslås, at der i samarbejde mellem kommunerne, amtskommunerne og skolerne etableres en fælles planlægning af praktikpladsudbuddet, og at formidlingen af disse pladser foretages i samarbejde med arbejdsformidlingen.

6.3.1. Uddannelser på ældreområdet.

Udvalget foreslår, at der oprettes 3 uddannelser inden for ældreområdet: hjemmehjælper til private hjem og beskyttet bolig, husassistent til institutioner og sygehjælper.

Udvalget har skitseret rammeplaner for de tre uddannelser. Man har forudsat, at uddannelsesforløbet i ungdomsuddannelserne skal være på i alt 47 uger (1 år - ferie) - fordelt på 3o ugers praktik og 17 ugers teori, men den nøjagtige fordeling imellem teori og praktik må afvente den senere detailplanlægning bl.a. af hensyn til den mest hensigtsmæssige udnyttelse af praktikpladser og skolepladser.

Indhold i teoriundervisningen.

I alle tre uddannelser skal følgende 6 faggrupper tilgodeses:

1. Gerontologi
2. Pædagogisk/psykologisk faggruppe
3. Samfundsfaggruppe
4. Aktivitetsfaggruppe
5. Sundheds faggruppe
6. Praktisk faggruppe

Men for uddannelserne gælder det i øvrigt, at der hvad hovedvægten angår er tale om en forskellig vægtning, idet én uddannelse (husassistenten) har hovedvægten på rent praktiske gøremål og omsorg, én uddannelse (hjemmehjælperen) på praktisk bistand og omsorg og endelig én (sygehjælperen) på pleje og omsorg.

Omsorg betyder i denne sammenhæng, at den enkelte ud fra sine arbejdsfunktioner drager omsorg for, at den enkelte ældre får en daglig tilværelse i overensstemmelse med egne ønsker, behov og muligheder og kan opleve indsatsen som en helhed.

Udover disse retningsfag, hvor man kunne forestille sig en vis del alment stof (d.v.s. stof, som kan give den enkelte elev personlige udviklingsmuligheder og viden om samfundet og dets mennesker), og specielt stof (direkte praksisrelateret), finder udvalget det hensigtsmæssigt, at eleverne får nogle almene obligatoriske fællesfag som f.eks. dansk, matematik, uddannelses- og erhvervsvejledning og arbejdskundskab samt obligatoriske valgfag som i de eksisterende efg-uddannelser.

Der gøres opmærksom på, at formålsformuleringer m.v. for de enkelte fag er foreløbige, og en nærmere præcisering må afvente detailplanlægningen.

Af den samlede teoriperiode på 17 uger kunne ca. 1/5 anvendes til almene fællesfag og valgfrie fag, mens den resterende del anvendes til retningsfag, ind. det almene stof.

Praktik.

Hele praktikforløbet bør have en generel målsætningsbeskrivelse, men herudover bør der udarbejdes vej ledninger om, hvilke delmål, der særligt skal lægges vægt på i de enkelte faser af praktiktiden.

En endelig skitsering af de enkelte teori- og praktikperioders længde og fordeling må afvente en detailplanlægning,

men det foreslås, at der er en vis parallellitet mellem de tre uddannelser, således at

- alle begynder 2. del med en kort praktik i private hjem, forudsat man kan få tilsagn fra private hjem i det omfang, det er nødvendigt

- alle kommer i praktik på plejehjem, f.eks. i lo uger

- der er 16 ugers praktik inden for det område, hvor uddannelsen har sin tyngde, d.v.s. henholdsvis praktik i private hjem eller beskyttede boliger (hjemmehjælpere), på plejehjem (husassistenter) og på sygehus (sygehjælpere)

I det følgende er forudsat, at praktikken foregår i tre perioder.

a. Hjemmehjælperuddannelsen.

Udvalgets forudsætninger er, at hjemmehjælperne skal kunne varetage samme arbejdsopgaver som i dag, d.v.s. praktiske funktioner samt omsorgs-, aktivitets- og sygepasningsf unktioner, og at der lægges øget vægt på indlæringen af praktiske færdigheder.

Indholdet i teoriundervisningen.

Gerontologi.

Eleven skal have viden om aldringen, de ældres forudsætninger og kulturelle baggrund. Hertil kommer, at eleven må have viden om de nyere målsætninger i ældrepolitikken (kontinuitet, selvbestemmelse, brug af egne ressourcer).

På denne baggrund skal pædagogisk/psykologisk faggruppe tage udgangspunkt i kommunikationssituationen, både generelt og specifikt. Kort sagt skal man stræbe mod, at eleven får en evne til at kunne vurdere, hvad der kan forhindre/forbedre kommunikationen med den ældre, samt får

indsigt i forskellige menneskers reaktionsmåder. Hertil kommer indsigt i samspil mellem forskellige mennesker (rammer, forventninger, roller, identitet). Desuden indsigt i normalitets/afvigerbegrebet og i institutionslære. Pædagogikken skal give eleverne viden om valg af metoder.

Samfundsfaggruppen skal give eleven viden om de levevilkår, samfundet giver ældre i forhold til andre befolkningsgrupper samt viden om social- og sundhedssektorens forskellige foranstaltninger og sammenhængen til tilgrænsende områder. Eleverne skal desuden opnå viden om de love og regler, der har betydning for deres tjenesteforhold (rettigheder og pligter).

Aktivitetsfaggruppen.

Målet er, at eleven

kan være med til at aktivisere den ældre
opnår forståelse for, at udgangspunktet for aktiviteterne altid er den ældres egne ønsker
har viden om, hvorledes og i samarbejde med hvem, aktiviteterne kan gennemføres .

Praktisk faggruppe.

Målet er, at eleven

opnår forståelse for, at det er vigtigt i samarbejde med ældre at kunne tilrettelægge en arbejdsgang under hensyn til den enkelte ældres særlige behov
- opnår viden om almindelig husførelse
  får viden om økonomiske forholds betydning for almindelig husførelse
- får kendskab til, hvad der skaber størst mulig sikkerhed både for de ældre og for hjemmehjælperen selv
  tilegner sig elementær viden om ernæringslære og forskellige former for diæt samt forståelse for den sundhedsmæssige betydning af kostens sammensætning

- får viden om arbejdsstillinger

  får viden om forebyggelse af ulykker.

Sundhedsfaggruppen.

Målet er, at eleven

- tilegner sig fornøden viden om det sunde menneskes opbygning og funktion samt normale ændringer heri under indflydelse af alderen
  opnår indsigt i betingelserne for sund levevis og bestræbelser for forebyggelse af sygelige tilstande
  bliver i stand til at kunne observere almindeligt forekommende afvigelser fra normale sundhedsforhold
  opnår forståelse for principper for hygiejne og forebyggende foranstaltninger mod infektioner
  opnår viden og færdigheder med hensyn til arbejdsstillinger og løfteteknik
  får viden og øver færdigheder i at udfare sygepasning inden for dette arbejdsområde
- opnår kendskab til, hvilke observations- og plejemæssige funktioner, forskellige symptomer kan give anledning til
  får kendskab til virkningen af almindeligt anvendt medicin samt til ansvar i forbindelse med medicingivning.

Praktik for hjemmehjælpere.

De 3 praktikperioder fordeler sig med én på plejehjem (sygepasningsfunktioner), mens de 2 øvrige foregår i private hjem, herunder beskyttet bolig.

b. Husassistentuddannelsen.

Udvalgets forudsætninger er, at husassistenten skal kunne

- varetage praktiske funktioner på institutioner

have kendskab til ældres forskellige baggrund, herunder erfaringer, vaner, ønsker, behov m.v.
kunne indgå i samarbejde med andre personalegrupper.

Indholdet i teoriundervisningen.

Gerontologi.

Eleven skal have viden om aldringen, de ældres forudsætninger og kulturelle baggrund. Hertil kommer, at eleven må have viden om de nyere målsætninger i ældrepolitikken (kontinuitet, selvbestemmelse, brug af egne ressourcer).

På denne baggrund skal pædagogisk/psykologisk faggruppe tage udgangspunkt i kommunikationssituationen, både generelt og specifikt. Kort sagt, skal man stræbe mod, at eleven får en evne til at vurdere, hvad der kan forhindre/forbedre kommunikationen med den ældre, samt får indsigt i forskellige menneskers reaktionsmåder. Hertil kommer indsigt i samspil mellem forskellige mennesker (rammer, forventninger, roller, identitet). Desuden indsigt i normalitets/afvigerbegrebet og i institutionslære. Pædagogikken skal give eleverne viden om valg af metoder.

Samfundsfaggruppen skal give eleven viden om de levevilkår, samfundet giver ældre i forhold til andre befolkningsgrupper samt viden om social- og sundhedssektorens forskellige foranstaltninger og sammenhængen til tilgrænsende områder. Eleverne skal desuden opnå viden om de love og regler, der har betydning for deres tjenesteforhold (rettigheder og pligter).

Aktivitetsfaggruppen.

Målet er, at eleven

kan være med til at aktivisere den ældre
- opnår forståelse for, at udgangspunktet for aktiviteter altid er den ældres egne ønsker

har viden om, hvorledes og i samarbejde med hvem, aktiviteterne kan gennemfares.

Praktisk faggruppe.

Målet er, at eleven

- får en grundlæggende viden og færdighed i anvendelsen af rengøringsmidler, redskaber og maskiner, således at husassistenten kan udføre rengøring og diverse vedligeholdelsesfunktioner, herunder af mj6bler, inventar m.m.
- får viden om økonomiske forholds betydning for en daglig tilvær else
- opnår forståelse for, at det er vigtigt i samarbejde med ældre at kunne tilrettelægge en arbejdsgang under hensyn til den enkelte ældres særlige behov
- får viden om praktiske funktioner på institutioner
- får kendskab til, hvordan der skabes størst mulig sikkerhed både for de ældre og for husassistenten selv
- tilegner sig elementær viden om ernæringslære og forskellige former for diæt samt forståelse for den sundhedsmæssige betydning af kostens sammensætning
- får viden om arbejdsstillinger
- får viden om forebyggelse af ulykker.

Sundhedsfaggruppe.

Målet er, at eleven

- får kendskab til det sunde menneskes opbygning og funktion samt til normale ændringer heri under indflydelse af alderen
- opnår indsigt i betingelserne for sund levevis og bestræbelser for forebyggelse af sygelige tilstande
- opnår forudsætninger for at kunne observere almindeligt forekommende afvigelser fra normale sundhedsforhold

opnår forståelse for principper for hygiejne og forebyggende foranstaltninger mod infektioner
opnår viden og færdigheder med hensyn til arbejdsstillinger og løfteteknik.

Praktik.

De tre praktikperioder fordeler sig med én i private hjem og to på plejehjem, hvor hovedvægten lægges på praktiske funktioner.

c. Sygehjælperuddannelsen.

Udvalget har lagt vægt på, at det under detailplanlægningen af uddannelsen sikres, at en sygehjælper opnår erhvervskompetence til det samlede ansættelsesområde, d.v.s. såvel ældresektoren som sygehussektoren, således som fastsat i sundhedsstyrelsens cirkulære af 2o. januar 1978 om uddannelse af sygehjælpere.

Det er udvalgets opfattelse, at dette skulle kunne nås ved i uddannelsen at indlægge en 16 ugers praktikperiode i sygehusvæsenet, som med hensyn til formål og varighed svarer til sygehuspraktikperioden i plejehjemsassistentuddannelsen. Herved opnås iøvrigt, at efg-uddannede sygehjælpere, som ønsker at gennemgå plejehjemsassistentuddannelsen, ikke kommer til at belaste sygehusvæsenet med hensyn til denne praktikperiode.

Det har været anført af amtsrådsforeningen og hovedstadskommunernes repræsentant, at mange sygehusvæsener kun har meget lidt ledig praktikuddannelseskapacitet. Dette er bl.a. en følge af enigheden mellem indenrigsministeriet, kommunerne og rigshospitalet i foråret 1982 om at oprette ca. lloo nye uddannelsespladser inden for området.

De pågældende udvalgsmedlemmer mener derfor ikke, det kan forventes, at sygehusejerne uden videre vil kunne skaffe yderligere praktikpladser til uddannelse af efg-sygehjælpere.

Skal en forsøgsordning med en efg-sygehjælperuddannelse blive en realitet, må der derfor - eventuelt gennem en aftale mellem bl.a. undervisningsministeren og indenrigsministeren - åbnes mulighed for, at sygehusvæsener, der modtager efg-sygehjælperelever i praktik, kan nedsætte uddannelseskapaciteten inden for den eksisterende sygehjælperuddannelse forholdsmæssigt. Der vil dog herved på grund af den kortere sygehuspraktik (3 efg-uddannede for hver 2 i den eksisterende uddannelse) være mulighed for jøget uddannelseskapacitet inden for plejeuddannelserne totalt set.

Hertil kommer, at det ikke kan afvises, at en række sygehusvæsener gennem rationel udnyttelse af "rest-praktikkapacitet", der ikke passer ind i de eksisterende uddannelser (f.eks. ikke er nok til et helt forløb i den eksisterende sygehjælperuddannelse) vil finde udvej for at tilbyde efg-sygehjælperelever praktikuddannelse uden samtidig nedskæring af kapaciteten for den eksisterende sygehjælperuddannelse.

Indholdet i teoriundervisningen.

Det er forudsat, at det cirkulærebestemte indhold i sygehjælperuddannelsen indarbejdes i teoriundervisningen.

Gerontologi.

Eleven skal have viden om aldringen, de ældres forudsætninger og kulturelle baggrund. Hertil kommer, at eleven må have viden om de nyere målsætninger i ældrepolitikken (kontinuitet, selvbestemmelse, brug af egne ressourcer).

På denne baggrund skal pædagogisk/psykologisk faggruppe tage udgangspunkt i kommunikationssituationen, både generelt og specifikt. Kort sagt skal man stræbe mod, at eleven får en evne til at kunne vurdere, hvad der kan for-

hindre/forbedre kommunikationen med den ældre, samt får indsigt i forskellige menneskers reaktionsmåder. Hertil kommer indsigt i samspil mellem forskellige mennesker (rammer, forventninger, roller, identitet). Desuden indsigt i normalitets/afvigerbegrebet og i institutionslære. Pædagogikken skal give eleverne viden om valg af metoder.

Samfundsfaggruppen skal give eleven viden om de levevilkår, samfundet giver ældre i forhold til andre befolkningsgrupper samt viden om social- og sundhedssektorens forskellige foranstaltninger og sammenhængen til tilgrænsende områder. Eleverne skal desuden opnå viden om de love og regler, der har betydning for deres tjenesteforhold (rettigheder og pligter).

Aktivitetsfaggruppen.

Målet er, at eleven

- kan være med til at aktivisere den ældre
- opnår forståelse for, at udgangspunktet for aktiviteter altid er den ældres egne ønsker
  har viden om, hvorledes og i samarbejde med hvem, aktiviteterne kan gennemfares.

Praktisk faggruppe.

Målet er, at eleven

  opnår forståelse for, at det er vigtigt i samarbejde med ældre at kunne tilrettelægge en arbejdsgang under hensyn til den enkelte ældres særlige behov
- tilegner sig elementær viden om ernæringslære og forskellige former for diæt samt forståelse for den sundhedsmæssige betydning af kostens sammensætning
- får viden om arbejdsstillinger
- får viden om forebyggelse af ulykker

anvender de grundlæggende principper i udførelsen af sygeplejen
kan medvirke ved gennemførelsen af patient/klientcentreret sundheds- og sygepleje
- opøver færdighed i at udføre sygeplejen inden for sygehjælperens arbejdsområde.

Sundhedsfaggruppe.

Målet er, at eleven

tilegner sig fornøden viden om det sunde menneskes opbygning og funktion samt om normale ændringer heri under indflydelse af alderen
- opnår indsigt i betingelserne for sund levevis og bestræbelserne for forebyggelse af sygelige tilstande
- opnår forudsætninger for at tilegne sig viden om sygelige tilstande og disses symptomer
- opnår forståelse for principper for hygiejne og forebyggende foranstaltninger mod infektioner
- opnår viden og færdigheder med hensyn til arbejdsstillinger og løfteteknik
- får kendskab til virkningen af almindelig anvendt medicin samt til ansvar i forbindelse med medicingivning.

Praktik.

De 3 praktikperioder er fordelt på én i private hjem, én på plejehjem og én periode på sygehus.

Om praktik i private hjem kan anføres, at den bl.a . har til formål at give eleverne en forestilling om, fra hvilken baggrund/hvilke levevilkår de ældre kommer, når de flytter på plejehjem, således at eleverne kan medvirke til, at overgangen fra privat bolig til plejehjem ikke bliver alt for brat.

Muligheder for jobskifte.

Udvalget understreger, at det er vigtigt, at man ved detailplanlægningen af de foreslåede uddannelser på ældreområdet etablerer en sådan grad af fleksibilitet mellem de forskellige uddannelsesgrupper, at senere jobskifte kan foregå uden større vanskeligheder.

Dette problem må søges løst ved at tilrettelægge nogle særlige introduktionsmoduler i forbindelse med jobskiftet og/eller ved at etablere overgangsmoduler i uddannelsessystemet.

Udvalget har ikke fundet det muligt at foreslå længde af og indhold i sådanne moduler på baggrund af de udarbejdede skitseforslag, men finder dette først kan finde sted efter detailplanlægningen af uddannelsesforløbene.

6.3.2. Pædagogmedhjælpere.

Udvalgets flertal foreslår, at der oprettes en 2.dels efg-uddannelse, som uddanner til uddannet pædagogmedhjælper. Uddannelsen skal omfatte de- områder inden for dag- og døgninstitutioner for børn, unge og voksne på det sociale område, der i dag varetages af uuddannet personale, fortrinsvis som pædagogmedhjælpere og omsorgsmedhjælpere.

Uddannelsen skal have en varighed på 47 uger fordelt på 2o uger på skole og 27 uger i praktik. Uddannelsen tilrettelægges således, at alle elever har deres udgangspunkt i "normale" børns og unges udviklingsforløb. Praktikuddannelsen sigter mod enten det primærkommunale eller det amtskommunale område. Den teoretiske undervisning skal indeholde både retningsfag og almene fag. Indholdet i fagene bør i princippet være det samme for alle, men kan konkret tilpasses de praktikforløb, eleven har været eller skal igennem.

Praktik.

Praktikdelen foregår ved tre, eventuelt to praktikophold enten i primær- eller i amtskommunale dag- og/eller døgninstitutioner. Praktikdelen omfatter et længere praktikophold (mindst 13 uger) og et mellemlangt praktikophold (ca. lo uger) samt eventuelt et kortere praktikophold (4-6 uger).

Det lange praktikforløb skal placeres således, at prøvetidens udløb falder i denne periode. Det anbefales, at det kortere praktikophold, hvor dette måtte være muligt, finder sted i det "andet" institutionsområde, d.v.s. at unge i amtskommunal praktik får en kort primærkommunal praktik og omvendt.

Formålet med praktikken er, at eleven gennem medvirken

skal udvikle kendskab til aktiviteter, metoder og praksis i pædagogisk arbejde og at få indblik i virkningerne heraf

- skal udvikle en forståelse af institutionens rolle som et led i de foranstaltninger, samfundet stiller til rådighed, samt

skal udvikle et helhedssyn på den enkeltes situation.

Betingelserne under praktikopholdet skal fastlægges efter nærmere forhandling med de involverede parter. Man forestiller sig, at eleven tilknyttes en fast enhed på arbejdspladsen, (f.eks. en stue i en børnehave) og er under vejledning af en uddannet medarbejder, således at eleven kan arbejde med i hele enhedens arbejde, ved at eleven følger det udadvendte arbejde, herunder kontakt med familie, ved at eleven deltager i konferencer og møder, samt ved at eleven både af hensyn til egen afklaring og til brug ved senere teoriundervisning periodevis fører dagbog over praktikforløbet.

Det forudsættes, at der udarbejdes en praktikvejledning, der fastlægger, hvilke aspekter af det daglige arbejde, der særligt skal lægges vægt på i de forskellige faser i de tre praktikophold.

Det kunne være rimeligt, at der i begyndelsen af praktikperioden lægges vægt på aktiviteter og metoder (på hvad man gør) , og at man på et senere tidspunkt lægger større vægt på planlægning, udarbejdelse af arbejdsplaner (dagplaner, ugeplaner), indblik i opstilling af arbejds- og behandlingsplaner og udførelsen af dem, samt i udadvendte aktiviteter, herunder forældrekontakt, og kendskab til de overordnede praktiske forhold på institutionen (f . eks .. strukturering, normeringer, støttepædagoger) (d.v.s. hvorfor og hvordan man gør) .

Skoleopholdet.

Under de 2o ugers skoleophold skal de almene fag udgøre 24o timer, hvori medgår en væsentlig del af samfundsfag, fordelt på 16o timers obligatoriske fællesfag og 80 timers valgfag. Resten af fagene skal være retningsfag.

Formålet med skoleopholdet er via undervisning i retningsfag, obligatoriske fag og fælles fag

- at give eleverne teoretisk og praktisk kunnen inden for fagets områder
- at give eleverne kendskab til aktiviteter og forhold inden for området, der ikke kan erfares på elevens praktiksteder
- at give eleverne almen uddannelse og muligheder for at gå videre i uddannelsessystemet.

Udvalget har overvejet, hvilke fag, der skal indgå i uddannelsen, men har valgt ikke at pege på, hvilket timetal det enkelte fag bør have, ligesom de endelige målformuleringer må afvente detailplanlægningen.

Med udgangspunkt i, at uddannelserne skal give erhvervskompetence og samtidig åbne op for videreuddannelsesmuligheder, foreslår udvalget, at

retningsfagene overvejende skal have et indhold, der bør
være så konkret og jordnært, som det er muligt og for-
svarligt, og i hj6j grad skal være præget af aktiviteter.
Samtidig vil nogle af lektionerne nødvendigvis bære præg
af emner af mere teoretisk, almen karakter
de obligatoriske fællesfag som udgangspunkt anbefales at
have problemer, indhold m.v., der er relevante for områ-
det, men at dette ikke må gå ud over fagets status og
indhold som alment fag
de valgfrie fag enten kan orientere sig mod de krav, der
stilles for disse fag i andre anerkendte uddannelser (lo.
klasse, hf, seminarieuddannelse) eller kan orientere sig
mod praktiske nyttige fag i relation til arbejde inden
for social- og sundhedsområdet.

a. Retningsfag.

Det foreslås, at der er følgende lo faggrupper:

1. Samfundsfag
2. Sociologi
3. Pædagogik
4. Psykologi
5. Sundheds- og sygdomslære
6. Aktivitetsfag
7. Praktiske fag
8. Ret og pligt
9. Institutionslære

lo. Uddannelses- og erhvervsvejledning

Samfundsfag.

Formål:

at give eleven indsigt i social- og sundhedssektorens
opbygning, formål og virkemåde samt viden om sociale pro-
blemers opståen og sammenhæng med barnets/den unges eller

voksnes levevilkår, samt forståelse for det socialpædagogiske arbejde som en del af social- og sundhedssektorens samlede indsats.

Indhold:

Kendskab til de sociale og materielle levevilkår i samfundet.
Kendskab til det samarbejde også uden for institutionen, som er en væsentlig forudsætning for, at det socialpædagogiske arbejde kan lykkes.

Sociologi.

Formål:

at give eleven forståelse for vilkårene forskellige steder i samfundet.

Indhold:

De forskellige samfundsfag
- Familiens rolle
Kønsrollen
Arbejde - fritid

Pædagogik:

Formål:

at give eleven forudsætninger for at forstå baggrunden for og sammenhængen i det socialpædagogiske arbejde, der udfares inden for foranstaltninger for børn, unge og voksne.

Indhold:

- Institutionens rolle som hel eller delvis erstatning for forældrene, herunder samarbejdet mellem familie og pårørende.
- Tilrettelæggelsen af det socialpædagogiske arbejde, herunder dagsplaner, ugeplaner og mødetider.
  Aktiviteternes rolle og funktion i det socialpædagogiske arbejde med børn, unge og voksne, Tierunder sammenhængen med den enkeltes udvikling.
  Kendskab til de særlige forhold, der gjør sig gældende i det socialpædagogiske arbejde med voksne, herunder ADL-træning samt anden form for træning, der har som sigte at fremme en udvikling i retning af, at den enkelte vil kunne klare en tilværelse så tæt på det normale som muligt.

Psykologi:

Formål:

at eleven opnår en bedre forståelse af egne og andres psykiske reaktioner med henblik på at opnå en bedre baggrund for at kunne forholde sig hensigtsmæssigt til barnet/den unge eller voksne.

Indhold:

  Den fysiologiske arv og miljøets betydning for den personlige udvikling.
  Den normale udvikling.
  Fejludviklinger, deres årsager, symptomer og behandling.
  Psykologiske konsekvenser af samspillet mellem forskellige mennesker og grupper, herunder roller, gruppenormer og -værdier, identitet, magtstrukturer, konflikter, angst og usikkerhed m.v.
- Indsigt i normalitets- og afvigerbegrebet.

Sundheds- og sygdomslære:

Formål:

at give eleverne forudsætninger for at kunne medvirke til, at den enkelte udvikler en selvstændig og aktiv holdning til sin egen sundhed samt bibringes en grundviden öm symptomer på sygdomme og ændringer i sygdomstilstande.

Indhold:

- Et vist kendskab til kroppens opbygning og funktion.
  Arbejdsstillinger, løfteteknik og hjælpemidler.
  Normaludvikling og fysiologiske afvigelser herfra.
- Somatiske sygdomme og deres symptomer samt viden om, hvornår andre medarbejdergrupper skal tilkaldes.
- Kendskab til, hvilken betydning hygiejne har for sundhed og sygdom.
  Kendskab til, hvorledes den almene sundhedstilstand forbedres igennem iværksættelse af aktiviteter.

Aktivitetsfag:

Formål:

at eleven tilegner sig forudsætninger for at kunne medvirke i tilrettelæggelsen, igangsættelsen og styringen af forskellige former for aktiviteter, samt viden om de forskellige aktivitetsformers hensigtsmæssighed i forhold til barnet/den unge elier voksne.

Indhold:

- Gennemgang og afprøvning af forskellige teknikker i forbindelse med forskellige materialer, værkstedsaktiviteter.
  Aktivitetstilbuddet på institutionen og i det omgivende samfund.

- Sang, musik og dramatik.
  Fysiske aktiviteter, lege, rytmik, gymnastik, idræt og svumning.

Praktiske fag:

Formål:

at eleven tilegner sig en grundviden om almindelig daglig husførelse med henblik på at kunne medvirke i bestræbelser på at indarbejde grundlaget for en hensigtsmæssig husførelse hos barnet/den unge eller voksne og herunder spisevaner.

Indhold:

- Supplere sin viden om almindelig husførelse og samtidig få kendskab til, hvor og hvordan man kan skaffe sig mere viden.
  Tilegne sig elementær viden om ernæringslære og forskellige former for diæt samt forståelse for den sundhedsmæssige betydning af kostens sammensætning.
  Principperne for elementær hygiejne og herunder rengøring.

Ret og pligt:

Formål:

at eleven opnår forståelse og indsigt i de love og regler, der har betydning for hans/hendes omgang med barnet/den unge eller voksne samt de love og regler, der har betydning for egne tjenesteforhold.

Indhold:

Generelt kendskab til hovedcirkulærerne for de forskellige visitationsområder.

Indsigt og forståelse for cirkulæret om brug af magt samt tavshedspligten.
Kendskab til reglerne om samarbejde, beboer, medarbejder og forældreråd.
Give eleven kendskab til overenskomstens indhold samt kendskab til øvrige regler, der regulerer ansættelsesforholdet.

Institutionslære;

Formål;

at eleven opnår forståelse for de særlige forhold, der knytter sig til et kortere eller længerevarende ophold på en institution.

Indhold:

Viden om, hvilke forhold, der er specielle for et ophold på institution i forholdet til eget hjem.
Viden om, hvorledes medarbejdere kan være med til at kompensere for de negative reaktioner på et institutionsophold.
- Viden om betydningen af hensigtsmæssige fysiske rammer.

Uddannelses- og erhvervsvejledning.

b. Almene fag.

De almene fag består af obligatoriske fællesfag og valgfrie fag.

Obligatoriske fællesfag.

Inden for de øvrige efg-2.dels-uddannelser udgøres de obligatoriske fællesfagstimer af følgende fag: Samtids-

orientering, virksomhedslære, samarbejdslære og dansk. En del af indholdet i denne undervisning vil være dækket af retningsfagene, og man foreslår derfor, at følgende områder herudover inddrages i fællesfagsundervisningen:

idræt
engelsk eller tysk
matematik
samfundsfag.

Valgfrie fag.

Udvalget foreslår, at de valgfrie fag opdeles i fag, der skal tilbydes og fag, der kan tilbydes. I begge grupper gælder det, at faget kan gennemfares i det omfang, der er det tilstrækkelige elevgrundlag.

Som fag, der skal tilbydes, foreslås:

1. Ekstra dansk
2. " matematik
3. Sprog på prøvef agsniveau
4. Dansk på prøvefagsniveau
5. Kemi - biologi
6. Pædagogik/psykologi
7. Musik og rytmik
8. Kommunikation og medieforståelse

Som fag, der kan tilbydes, henvises til katalog om valgfrie fag fra direktoratet for erhvervsuddannelserne, men herudover er der sandsynligvis andre.

6.4. Styring af 2 .dels-uddannelserne.

For de tre 2 .dels-uddannelser på ældreområdet foreslås opretted faglige udvalg i overensstemmelse med lovens regler, sml. dog kapitel 5.5.

For pædagogmedhjælperuddannelsen foreslås oprettet et fagligt udvalg, men således at der foreløbig i forsøgsperioden nedsættes 2 undergrupper under det faglige udvalg for henholdsvis elever med praktikaftale inden for amtskommunale og primærkommunale institutioner.

Undergrupperne skal på det faglige udvalgs vegne godkende praktiksteder og -forlab og behandle konkrete sager vedrørende forholdet mellem praktiksted og elev.

De skal endvidere udarbejde forslag til det faglige udvalg om praktikvejledning og dispensationsregler.

Det forudsættes, at det faglige udvalg og undergrupperne finansieres efter samme model.

6.5. Overgang fra andre basisår.

I dag er der vanskeligheder med at fremskaffe praktikpladser inden for flere hovederhvervsområder. Samtidig er ungdomsårgangene i de kommende år meget store. Det er nærliggende at overveje en indslusningsordning i form af et overgangsmodul til social- og sundhedsområdets 2.dels-uddannelser for unge, der har gennemfart et andet hovederhvervsområdes basisuddannelse.

Det bør overvejes at gøre optagelse på overgangsmodulet betinget af, at den unge i forvejen har indgået en uddannelsesaftale, og således, at modulet er en del af 2.dels-uddannelsen.

Et overgangsmodul bør tilpasses det basisår, de unge har gennemgået, og en nærmere planlægning af overgangsmodul kan først ske, når basisuddannelsen på social- og sundhedsområdet er fastlagt.

Udvalget finder, at en ordning med overgangsmoduler ikke kun bør gælde social- og sundhedsområdet, men at den bør indføres i hele efg-systemet.

6.6. Uddannelseskapaciteten.

Af kapitel 4 fremgår det, at der formentlig vil være behov for en samlet årlig optagelseskapacitet af en størrelsesorden på mindst en halv snes tusinde efg-uddannelsespladser, hvis behovet for uddannet personale skal dækkes.

Den samlede uddannelseskapacitet skal også tilgodese behovet for uddannelse af allerede ansatte uden uddannelse og voksne, der ønsker at arbejde i social- og sundhedsektoren som hjemmehjælper, husassistent, sygehjælper op pædagogmedhjælper. For så vidt angår allerede uddannede hjemmehjælpere må det drøftes mellem de implicerede parter, om der er behov for at gennemgå en supplerende uddannelse.

På grund af de nye uddannelsers forsøgsmæssige karakter, jfr. den foran i afsnit 6.1 forudsatte evaluering, er der imidlertid ikke enighed om, hvor stort et indtag, der er relevant til et forsøg. Udvalget finder dog, at der i 1983 bør optages så mange elever som muligt under hensyn til muligheden for en evaluering, og at kapaciteten hurtigst muligt skal udbygges til at kunne efterkomme den samlede efterspørgsel.

6.7. Overslag over driftsudgifter - et regneeksempel.

Med baggrund i et regneeksempel om etablering af l.ooo uddannelsespladser har udvalget foretaget følgende overslag over de statslige driftsudgifter under skoleophold for l.ooo elever:

l.ooo basiselever x 4o uger x 36 timer x 24,45 kr. pr. elevtime (= elevtimepris på efg[1]s basisuddannelse på servicefagene) = 35 mill, kr. til undervisning af l.ooo elever på basisuddannelsen.

Forudsættes et frafald fra basisuddannelsen til 2.del på lo%, vil de statslige driftsudgifter andrage:

9oo elever x 2o uger x 36 timer x 3o,8o kr. pr. elevtime
(- elevtimepris på efg, 2.del inden for servicefagene)
= 2o.mill.kr. til undervisningen på 2.del for pædagogmedhjælpere og

9oo elever x 17 uger x 36 timer x 3o,8o kr. pr. elevtime =
17,o mill, kr. til undervisning på 2.del for ældreområdet.

Med henblik på en belysning af arbejdsgivernes direkte lønudgifter i forbindelse med ansættelsen af ovennævnte elever har udvalget opstillet følgende regneeksempel:

Med baggrund i linningerne pr. 1. april 1982 til efg-elever inden for tandklinikassistenter, kommunalt område (5.458,43 kr. pr. måned i zone 6) er den gennemsnitlige årsløn for en efg-elev beregnet til ca. 65.5oo kr. Den samlede årlige lønudgift for arbejdsgiverne kan således opgøres til:

9oo elever x 65.5oo kr. = 59,o mill. kr.

Udvalget ønsker at understrege, at der alene er tale om et regneeksempel, og at det valgte eksempel på aflønning af efg-elever på ingen måde kan foruddiskontere kommende forhandlinger mellem arbejdsgivere og arbejdstagere om elevaflinning under de foreslåede uddannelser.

Udvalget har forudsat, at elever ikke erstatter allerede ansat personale, men at uddannelsespladserne oprettes ud over den gældende normering.

KAPITEL 7. Voksnes adgang til de foreslåede social- og sundhedsuddannelser.

Indførelse af social- og sundhedsuddannelser inden for efg-systemet, der først og fremmest er indrettet til at modtage unge, rejser spørgsmålet om, hvilke uddannelsesmuligheder, der fremtidig skal tilbydes voksne.

Det drejer sig for det første om de mange voksne, der uden at have nogen erhvervsrettet uddannelse eller kun med en meget kort uddannelse i dag varetager de opgaver inden for social- og sundhedsområdet, som de foreslåede efg-uddannelser skal kvalificere til. For det andet drejer det sig om de voksne, som hidtil har haft en forventning om, at der ikke ville blive stillet særlige uddannelsesmæssige krav til dem, for at de kunne opnå ansættelse inden for området.

7.1. Det allerede ansatte personale.

Udvalget lægger vægt på, at der skabes muligheder for, at det nuværende personale får adgang til at opnå de samme uddannelsesmæssige kvalifikationer, som de unge efg-uddannede får. Udvalget ønsker dog på den anden side at understrege, at adgangen til uddannelse for det ansatte voksne personale ikke må medføre, at fortsat ansættelse gøres betinget af, at sådant uddannelsestilbud modtages.

Udvalget skal ikke fremkomme med forslag til et sådant uddannelsestilbuds varighed og indhold, idet den detaljerede planlægning af de foreslåede efg-uddannelsers indhold må være afsluttet, før der kan tages stilling til, hvad der bør indgå i undervisningen af det allerede ansatte personale.

Udvalget ønsker dog at understrege, at det allerede ansatte personale, som ønsker at modtage et sådant uddannelsestilbud, må sikres sådanne økonomiske vilkår i uddannelsestiden, at de ikke på forhånd opgiver at begynde uddannelsen. Udvalget er imidlertid klar over, at disse Økonomiske vilkår må fastsæt-

tes ved aftale mellem de kommunale organisationer og arbejdstagerorganisationerne. Udvalget er bekendt med, at sådanne aftaler allerede eksisterer inden for det nuværende sygehjælper- og hjemmehjælperområde.

7.2. Voksne, som ønsker ansættelse inden for social- og sundhedsområdet.

Ifølge pkt. lo i folketingets principbeslutning af maj 198o om ungdomsuddannelserne skal det sikres, at voksne også får muligheder for at gennemgå de uddannelser, som er omfattet af principbeslutningen.

T overensstemmelse hermed finder udvalgets flertal, at voksne, som måtte gSnske at søge beskæftigelse inden for social- og sundhedsområdet, skal have adgang til at gennemgå de foreslåede nye efg-uddannelser. I den forbindelse skal udvalget gøre opmærksom på den allerede gældende praksis, hvorefter den, der er fyldt 19 år, og som har haft mindst 1 års relevant, praktisk beskæftigelse, og som har skaffet sig en praktikaftale, efter nærmere fastsatte regler kan fritages for basisåret. Hvorvidt voksne, der ønsker at få en efg-uddannelse inden for social- og sundhedsområdet, skal gennemgå nøjagtig den samme undervisning som de unge, eller om der skal tilrettelægges en undervisning specielt for voksne, har udvalget ikke taget stilling til. Udvalget mener, at dette spørgsmål må tages op i erhvervsuddannelsesudvalget, når detailplanlægningen af efg-uddannelserne for unge er afsluttet.

KAPITEL 8. Forholdet til eksisterende uddannelser inden for social- og sundhedsområdet.

Udvalget har i overensstemmelse med kommissoriets 1. led haft indledende drøftelser af, hvorledes der gennem efg-systemet vil kunne opnås adgang til de eksisterende social- og sundhedsuddannelser.

Udvalget har her valgt at sondre mellem de korte uddannelser af 1 til 2 års varighed som f.eks. uddannelse til beskæftigelsesvejleder og fodterapeut, og de kortere videregående uddannelser af ca. 3 års varighed som f.eks. uddannelse til ergo- eller fysioterapeut, sygeplejerske, socialrådgiver samt børnehave-, fritids- eller børneforsorgs-/omsorgspædagog samt plejehjemsassistentuddannelse på 2 1/4 år.

8.1. Adgang til de korte uddannelser.

For så vidt angår de korte uddannelser har udvalget overvejet, hvorvidt disse uddannelser fremtidig vil kunne indgå som 2.dels efg-uddannelser, således at unge, der har gennemgået den foreslåede basisuddannelse inden for social- og sundhedsområdet, umiddelbart vil kunne fortsætte med en af disse korte uddannelser.

Udvalget har imidlertid fundet, at detailplanlægningen af basisårets undervisning må være afsluttet, inden der vil kunne tages konkret stilling til, om der vil kunne skabes muligheder for en umiddelbar overgang fra basisuddannelsen til de nævnte uddannelser.

8.2. Adgang til de korte videregående uddannelser.

Med hensyn til de kortere videregående uddannelser mener udvalgets flertal principielt, at de almindelige bestræbelser på at holde opstigningsmulighederne åbne hele vejen op gennem uddannelsesforløbet også bør udfoldes her. Det betyder, at en gennemført efg-uddannelse inden for social- og sundhedsområ-

det skal være en af de mulige adgangsveje til de korte videregående uddannelser inden for området. Der må for hver enkelt af de korte videregående uddannelser tages stilling til, om efg-uddannelsen skal suppleres med en eller flere af folkeskolens afgangsprøver eller eventuelt hf-enkeltfag.

Udvalget finder imidlertid, at detailplanlægningen af efg-uddannelserne bør være afsluttet, før der kan tages stilling til, på hvilke vilkår der kan. opnås adgang til korte videregående uddannelser.

8.3. Meritoverførsel.

I det omfang, de foreslåede efg-uddannelser indeholder dele, der er helt eller delvis parallelle med dele i de korte videregående uddannelser, må det undersøges, om disse elementer helt eller delvis kunne godskrives ved en efg-uddannets optagelse til disse uddannelser. Udvalget erkender imidlertid, at uddannelserne ofte udgør et integreret hele, der ikke gør noget sådant muligt uden en tilbundsgående revision af disse uddannelser. Spørgsmålet må derfor tages op for hver enkelt uddannelse.

KAPITEL 9. Mindretalsudtalelser og særudtalelser.

9.1. Udtalelse fra repræsentanterne for undervisningsministeriet.

Udvalgets forslag åbner mulighed for etablering af yderligere et hovederhvervsområde i efg-systemet. Det forekommer betænkeligt at gøre dette uden at klargøre konsekvenserne heraf.

Etablering af nye hovederhvervsområder med selvstændige basisuddannelser kræver nøje overvejelser, bl.a. fordi det kan føre til en for tidlig specialisering af de unge, og kan svække mulighederne for at opretholde en passende geografisk spredning med den følge, at de lokale uddannelsestilbud forvrides.

Etablering af en særlig basisuddannelse inden for social- og sundhedsområderne er endvidere betænkelig, idet man derved risikerer, at eleverne gennem uddannelsessystemet fastholdes i offentlig beskæftigelse.

Undervisningsministeriets repræsentanter må derfor lægge afgørende vægt på, at basisuddannelse med henblik på social- og sundhedssektorerne integreres med basisuddannelsen inden for serviceområdet på en sådan måde, at alle uddannelser inden for det nuværende hovederhvervsområde for servicefagene fortsat kan sikres en placering i efg-systemet på en naturlig og hensigtsmæssig måde.

Undervisningsministeriets repræsentanter ønsker ikke på nuværende tidspunkt at tage stilling til forslag om en sammensætning af rådgivende organer, som adskiller sig fra den hidtidige.

Undervisningsministeriets repræsentanter ønsker endvidere at påpege, at det, som det fremgår af betænkningen, i det nuværende arbejdsmarked navnlig er de unge piger, der har vanskeligheder med at skaffe sig praktikpladser og dermed opnå en

erhvervskompetencegivende uddannelse, der fører til erhvervsaktiv status.

Med etablering af kompetencegivende efg 2.dels-uddannelser inden for social- og sundhedsområdet er det derfor nødvendigt, at der allerede fra starten etableres overgangskurser fra de hovederhvervsområder i efg-systemet, der særligt har tiltrukket piger, og som generelt har haft de største praktikpladsproblemer.

Etableringen af sådanne overgangskurser vil nemlig skabe adkomst til nye praktikpladser, som navnlig vil komme de piger til gode, som ikke har haft mulighed for at skaffe sig praktikplads inden for de bestående 2.dels-uddannelsesmuligheder.

Etablering af overgangskurser vil samtidin medvirke til at undgå unødig dobbeltuddannelse af de unge.

Undervisningsministeriets repræsentanter ønsker endelig at understrege, at konsekvensen af at etablere uddannelser inden for social- og sundhedssektorerne som efg-uddannelser må være, at uddannelserne henlægges til erhvervsskoler. Såfremt dette ikke bliver tilfældet, vil det blive meget vanskeligt at indbygge de foreslåede social- og sundhedsuddannelser i et sammenhængende erhvervsuddanneIsessystem.

En placering af social- og sundhedsuddannelserne uden for erhvervsskolerne vil endvidere betyde dybtgående indgreb i det bestående erhvervsskolesystem med nedlæggelse af bl.a. bestående enheder for basisuddannelse inden for servicefagene. Dette vil svække muligheden for at opretholde en passende forsyning af uddannelsestilbud i lokalområderne, bl.a. med de konsekvenser, at der sker yderligere forvridninger i de unges muligheder for at få del i relevante uddannelsestilbud.

9.2. Udtalelse fra repræsentanten for Sundhedsstyrelsen.

Med henvisning til afsnittet "Muligheder for jobskifte" i afsnit 6.3.1. skal det meddeles, at sundhedsstyrelsen ikke finder det muligt via introduktions- eller overgangsmoduler at skabe forbindelse mellem de foreslåede uddannelser på ældreområdet, således at de alle vil kunne fjøre til beskæftigelse som sygehjælper.

9.3. Mindretalsudtalelse fra Amtsrådsforeningens repræsentanter.

Bemærkninger til kapitel 4 om personalet inden for social- og sundhedssektoren med særlig relevans for udvalgsarbejdet samt bemærkninger til kapitel 6.6. om uddannelseskapaciteten.

Amtsrådsforeningens repræsentanter finder ikke, at det igennem kapitel 4 er godtgjort, at der er behov for en samlet årlig optagelseskapacitet af en størrelsesorden på mindst en halv snes tusinde efg-uddannelsespladser. Der mangler oplysninger om personaleudskiftning som følge af f.eks. alder og jobskift. Det skal i denne forbindelse påpeges, at jobskift ofte vil være fra et job inden for f.eks. ældresektoren til et andet job inden for ældresektoren. Endvidere mangler der oplysning om, hvilke personalekategorier amtskommunerne og især primærkommunerne ønsker at anvende inden for ældresektoren og børne-, ungdoms- og voksenområdet. Det må forventes, at de i dag kendte personalegrupper også fremover vil finde anvendelse i betydeligt omfang.

Amtsrådsforeningens repræsentanter er dog enige i, at der, såfremt flertallets uddannelsesforslag realiseres, vil være behov for en betydelig uddannelseskapacitet.

Bemærkninger til kapitel 5.2. Selvstændigt hovederhvervsområde med egen basisuddannelse, sml. m. kapitel 6.2.3. Basisuddannelse på serviceområdet.

Amtsrådsforeningens repræsentanter kan tilslutte sig udvalgsflertallets anbefaling af, at basisuddannelsen for social- og sundhedsområdet søges sammenarbejdet med servicefagenes basis under forudsætning af, at

- der, såfremt det ikke er muligt at fastholde mål og indhold i en fælles basisuddannelse, som i fornødent omfang tilgodeser de særlige krav, social- og sundhedssektoren

stiller, oprettes et selvstændigt basisår for social- og sundhedsuddannelserne, og
den mulighed holdes åben, at visse servicefag, hvis sirlige krav til basisuddannelse vanskeligt kan tilgodeses ved en sammenarbejdning, placeres andet sted i efg-uddannelsessystemet.

Amtsrådsforeningens repræsentanter kan derimod ikke tilslutte sig den i afsnit 6.2.3. indeholdte forudsætning om, at det uden forbehold vil være muligt at sammenarbejde den foreslåede uddannelse på social- og sundhedsuddannelserne og den eksisterende basisuddannelse for servicefagene.

Bemærkninger til kapitel 5.5. Styring og kapitel 6.4. Styring af 2.dels-uddannelserne.

Amtsrådsforeningens repræsentanter finder anledning til at fremhæve, at det for dem er særdeles afgørende, at der ved eventuel etablering af sundheds- og socialuddannelser inden for efg-uddannelsessystemet opnås enighed om styreformer, der kan accepteres såvel af de kommunale arbejdsgiverparter som **af** personaleorganisationerne på området samt af de styrelser, sundheds- og socialstyrelserne, der hidtil i medfør af gældende lovgivning for området har haft en væsentlig indflydelse på social- og sundhedsuddannelserne.

Amtsrådsforeningens repræsentanter tænker hermed såvel på erhvervsuddannelsesråd, erhvervsuddannelsesudvalg og faglige **udvalg som på styringen** af de uddannelsesinstitutioner, hvor de nye uddannelser i givet fald måtte skulle finde sted.

Amtsrådsforeningens repræsentanter kan tilslutte sig udvalgs**flertallets forslag.** Amtsrådsforeningens repræsentanter må **imidlertid på** grundlag af mindretalsudtalelserne fra **undervisningsministeriets,** LO's og Dansk Arbejdsgiverforenings **repræsentanter fremhæve, at en utilfredsstillende losning** på **styringsproblemet efter deres opfattelse** må **indebære,** at **be-**

tænkningens uddannelsforslag ikke realiseres. Tilsvarende uddannelser må så overvejes etableret i andet regie.

Bemærkninger til kapitel 5.6. om modenhed og aldersgrænser.

Amtsrådsforeningens repræsentanter er enige i, at en bestemt fysisk alder ikke altid sikrer, at en given modenhed er opnået. Amtsrådsforeningens repræsentanter er også enige i, at der ikke i forbindelse med de foreslåede nye uddannelser er tilstrækkeligt grundlag for generelt at indføre aldersgrænser, og peger i denne forbindelse på de problemer for de unge og uddannelsessystemet, som de gældende aldersgrænser har indebåret.

Amtsrådsforeningens repræsentanter mener imidlertid ikke, at man ganske kan se bort fra, at de hidtil gældende aldersgrænser i almindelighed har betydet en garanti for en vis modenhed. Afskaffelse af aldersgrænser vil derfor stille krav til uddannelsessteder og senere arbejdssteder, som det ikke på forhånd kan anses for givet, at alle uddannelses/arbejdssteder vil have mulighed for at imødekomme. Praktikuddannelse og senere beskæftigelse af meget unge vil også stille krav til det øvrige personales forståelse og medvirken.

Der vil være en række problemer, som må søges overvundet under den løbende tilrettelæggelse af uddannelserne, men om det lykkes, vil først vise sig efter en forsøgsperiode.

Bemærkninger til kapitel 6 om udvalgets skitse til nye ungdomsuddannelser.

Indledningsvis bemærkes, at det ikke gennem udvalgsarbejdet er belyst, hvorvidt der måtte kunne tilvejebringes økonomisk grundlag for at iværksætte de foreslåede forsøgsuddannelser. I en tid med store beskæftigelsesproblemer og meget store samfundsmidler til rådighed for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden også gennem uddannelse, må dette imidlertid - den fornødne vilje iøvrigt forudsat - formentlig kunne løses,

f.eks. gennem ændret anvendelse af de nuværende offentlige midler.

Særligt om uddannelser til ældreområdet.

Fælles for disse uddannelsesforslag er 4 ugers praktik i private hjem i begyndelsen af 2. del. Det er ikke sandsynliggjort, at disse praktikpladser kan tilvejebringes, og Amtsrådsforeningens repræsentanter skal i denne forbindelse henvise til de problemer, der har været forbundet med at tilvejebringe den fornødne praktik til hjemmesygepleje og sundhedspleje for sygeplejeelever.

Husassistentuddannelsen.

Amtsrådsforeningens repræsentanter må tage forbehold vedrørende behovet for en 2-årig (1 basisår + 1 2.dels-år) efg-uddannelse til huslige funktioner. I stedet peges på arbejdsmarkedsuddannelserne som et anerkendt og velfungerende uddannelsessystem med henblik på oplæring til varetagelse af sådanne praktiske funktioner.

Sygehjælperuddannelsen.

Amtsrådsforeningens repræsentanter har som udgangspunkt fundet det ønskeligt, at der er én og kun én sygehjælperuddannelse. Amtsrådsforeningens repræsentanter erkender imidlertid, at behovet for sygehjælpere til det primærkommunale institutionsområde synes at være så stort, at det - den begrænsede praktikuddannelseskapacitet inden for sygehusvæsenet taget i betragtning - kan være rimeligt at overveje en sygehjælperuddannelse med mindre sygehuspraktik for de sygehjælpere, som uddannes til ældresektoren. Amtsrådsforeningens repræsentanter har derfor ment at kunne støtte forslaget om en sygehjælperuddannelse med særlig vægt i uddannelsesforløbet på ældresektoren.

For så vidt angår det anførte om, at det under detailplanlægningen af uddannelsen skal sikres, at en sygehjælper opnår erhvervskompetence til det samlede ansættelsesområde, bemærkes, at dette er i overensstemmelse med gældende principper om størst mulig fleksibilitet på arbejdsmarkedet. Om det i den konkrete situation vil blive muligt for efg-sygehjælperen at opnå ansættelse inden for sygehusvæsenet må imidlertid afhænge af, hvorvidt det gennem detailplanlægningen vil vise sig muligt at tilsikre, at denne sygehjælper opnår det samme kvalifikationsniveau som sygehjælperen uddannet i medfør af sundhedsstyrelsens cirkulære af 2o. januar 1978 om uddannelse af sygehjælpere.

Det skal også påpeges, at en eventuel efg-sygehjælperuddannelse rummer andre problemer for sygehusvæsenerne. Dels er der spørgsmålet om praktikuddannelseskapacitet, dels spørgsmålet om en kontinuerlig udnyttelse af praktikuddannelsespladserne og dels det forhold, at efg-sygehjælpereleven af sygehusvæsenet vil blive opfattet som endnu en elevgruppe og dermed endnu en belastning for det i forvejen af uddannelsesbyrder meget hårdt belastede sygehusvæsen.

Amtsrådsforeningens repræsentanter mener dog sammenfattende, at der - den fornødne smidighed fra alle involverede parter forudsat - er muligheder i en efg-sygehjælperuddannelse, som fortjener en nærmere undersøgelse.

Muligheder for jobskifte.

Amtsrådsforeningens repræsentanter tager afstand fra forslaget om, at husassistenter og hjemmehjælpere med de foreslåede uddannelser gennem særlige introduktionsmoduler eller overgangsmoduler skal kunne opnå kompetence som sygehjælpere, såfremt dette måtte komme til at indebære muligheder for ansættelse i sygehusvæsenet. De pågældende vil ikke være tilstrækkeligt kvalificerede. Endvidere forekommer det uhensigtsmæssigt og urimeligt at belaste sygehusvæsenet med yderligere uddannelsesforpligtelser, og det skal fremhæves, at der i

sygehusvæsenet er tilfredshed med den nuværende sygehjælperuddannelse, og at der i almindelighed ikke er mangel på personale med denne uddannelse til job i sygehusvæsenet.

Uddannelser på børne-, ungdoms- og voksenområdet: Pædagogmedhjælperuddannelsen.

Amtsrådsforeningens repræsentanter kan tiltræde forslaget om en pædagogmedhjælperuddannelse med grendelt praktik, således at praktikuddannelsen foregår inden for henholdsvis det primærkommunale eller det amtskommunale område, og således, at der er mulighed for i den fælles teoriundervisning at foretage en vis tillempning af teoriundervisningen til det valgte praktikforløb. Amtsrådsforeningens repræsentanter har i denne forbindelse lagt vægt på den foreslåede styringsmodel, der tilsikrer, at planlægning og styring af uddannelsen kommer til at foregå så tæt ved praktikuddannelsesstedet som muligt og i et nært samarbejde mellem parter, der "kender hinandens problemer" med henblik på at tilvejebringe de fornj6dne praktikpladser.

Amtsrådsforeningens repræsentanter har imidlertid fundet det hensigtsmæssigt at uddybe grundlaget for deres anbefaling af denne enhedsuddannelse.

Som udgangspunkt har disse repræsentanter ønsket en selvstændig uddannelse til det amtskommunale institutions- og foranstaltningsområde for børn, unge og voksne. Dette skyldtes, at klientellet inden for dette område ofte er så tungt, og problemerne så komplicerede, at personale uddannet til typiske funktioner inden for det primærkommunale institutions- og foranstaltningsområde for børn, unge og voksne ikke uden videre kan anses for tilstrækkeligt kvalificeret. Det skal i denne forbindelse påpeges, at der er tale om en relativ kortvarig uddannelse, og at det hj6jeste kvalifikationsniveau derfor opnås gennem en vis målretning i uddannelsesforløbet mod senere arbejdsfunktioner. En sådan løsning med en særlig medhjælperuddannelse sigtende mod det amtskommunale område vil

ikke være forskellig fra den løsning, der er gældende for pædagoguddannelserne (børnehave-/fritidspædagoger og børneforsorgs-/omsorgspædagoger). Løsningen vil heller ikke udelukke et fælles ansættelsesområde, således som det er kendt fra pædagoguddannelserne, og hvor ansættelsesmyndigheden har mulighed for at vælge personale med den mest hensigtsmæssige uddannelse til en given arbejdsfunktion.

Amtsrådsforeningens repræsentanter har imidlertid ud fra ønsket om et så smidigt uddannelsessystem og et så smidigt arbejdsmarked som muligt samt det forhold, at der i dag er en "opblødning" på vej mellem funktionerne inden for den amtskommunale og primærkommunale sektor for børn, unge og voksne, ment at kunne anbefale forslaget med en principiel fælles pædagogmedhjælperuddannelse, men med grenvalg i praktiktiden og mulighed for særlig tilrettelæggelse af teoriuddannelsesforløbet samt den foreslåede styringsmodel med kompetente udvalg under det faglige udvalg.

Uddannelsens hensigtsmæssighed i forhold til de unge og uddannelsesstedernes og arbejdsstedernes behov samt styringsmodellen vil skulle evalueres igennem forsøgsperioden.

Bemærkninger til 2. afsnit i afsnit 6.5. om overgangsmodul som del af 2.dels-uddannelse.

Amtsrådsforeningens repræsentanter må tage afstand fra forslaget om, at optagelse på overgangsmodul gøres betinget af, at den unge i forvejen har indgået en uddannelsesaftale og således, at modulet er en del af 2.dels-uddannelsen. Overgangsmoduler som de her omhandlede skal i givet fald kompensere for, at den unges basisuddannelse ikke er tilstrækkeligt kvalificerende til at påbegynde 2.dels-uddannelsen. Overgangsmodulet må derfor behandles på lige fod med basisuddannelser iøvrigt, og dette vil bl.a. indebære, at der ikke skal ydes løn fra et praktiksted under overgangsmodulet.

Bemærkninger til sidste afsnit 6.7. om uddannelsespladser udover den gældende normering.

Amtsrådsforeningens repræsentanter må tage afstand fra forudsætningen om, at elever ikke erstatter allerede ansat personale, og at uddannelsespladserne oprettes udover den gældende normering. Spørgsmålet må behandles på et senere tidspunkt, men det skal dog påpeges, at såfremt flertallets tanker om mindst lo.ooo uddannelsespladser årligt lægges til grund, vil forudsætningen betyde en udvidelse af den offentlige sektor med lo.ooo elever årligt. Dette synes at stride både mod bestræbelserne for at holde væksten i den offentlige sektor under kontrol og mod et ønske om at skaffe de unge et rimeligt kvalificeret indhold i deres praktiktid.

Bemærkninger til kapitel 7.1. Det allerede ansatte personale.

Amtsrådsforeningens repræsentanter kan tilslutte sig anbefalingen af, at der skabes muligheder for, at det nuværende personale efter nærmere aftalte bestemmelser får adgang til at opnå de samme uddannelsesmæssige kvalifikationer som de unge efg-uddannede. Sådanne ordninger er også tidligere tilvejebragt ved nyetablering eller ændring af uddannelser.

Amtsrådsforeningens repræsentanter ønsker dog samtidig at fremhæve, at den beskæftigelsesmæssige virkning af uddannelse af allerede ansat personale er meget beskeden.

Bemærkninger til visse mindretal om uddannelsernes skolemæsmæssige placering.

Amtsrådsforeningens repræsentanter finder, at det ligger uden for udvalgets kommissorium at tage stilling til, i hvilket skolemæssigt regie de foreslåede uddannelser i givet fald skal placeres. Amtsrådsforeningens repræsentanter finder, at der er flere mulige løsninger på dette spørgsmål, og at problemet bl.a. må ses i sammenhæng med det tidligere nævnte styringsproblem.

9.4. Særudtalelser afgivet af Kommunernes Landsforenings repræsentanter.

Kapitel 6.3.1. Muligheder for jobskifte:

Et mindretal omfattende repræsentanterne for Kommunernes Landsforening ønsker at fremhæve vigtigheden af, at der af såvel personalepolitiske som uddannelsespolitiske årsager tilvejebringes rationelle muligheder for, at kommunale medarbejdere kan erhverve sig uddannelsesmæssige forudsætninger for at skifte til et andet erhverv. Det understreges dog, at kompetente centrale myndigheders faglige krav til de omhandlede modulers mål og indhold m.v. selvfølgelig vil skulle tilgodeses.

Kapitel 6.5. Overgang fra andre basisuddannelser;

Et mindretal omfattende repræsentanterne for Kommunernes Landsforening er enig i det hensigtsmæssige i at indføre en indslusningsordning, hvorefter unge, der har gennemgået basisuddannelsen inden for ét hovederhvervsområde, og som ønsker at påbegynde en 2.dels-uddannelse inden for et andet hovederhvervsområde, ved at gennemgå et kortere overgangsmodul i det væsentlige kan erhverve sig den viden og de færdigheder, som forudsættes erhvervet i den relevante basisuddannelse.

I overensstemmelse hermed må mindretallet være af den absolutte opfattelse, at den foreslåede indslusningsordning er en udbygning af basisuddannelsessystemet, således at praktikinstitutionens forpligtelser først træder i kraft, når en 2.dels-uddannelse påbegyndes på normal måde.

Kapitel 6.7. Overslag over driftsudgifter - et regneeksempel:

Et mindretal omfattende repræsentanterne for Kommunernes Landsforening ønsker at understrege, at der ikke er taget

stilling til, hvorledes oprettelse af uddannelsespladser vil påvirke den samlede normering i den enkelte praktikinstitution.

Et mindretal omfattende repræsentanterne for Kommunernes Landsforening fremhæver, at de går ind for at gennemfare de foreslåede uddannelser.

Mulighederne for at etablere og udbygge uddannelserne vil imidlertid påvirkes af, hvorvidt den offentlige sektor herved påføres nettomerudgifter. Udvalget har ikke foretaget de fornødne økonomiske totalberegninger, dels af tidsmæssige årsager, dels fordi afgørende beregningsmæssige forudsætninger endnu ikke foreligger.

Mindretallet bemærker, at kommunernes økonomiske muligheder for at medvirke til uddannelsernes etablering og udbygning i overensstemmelse med udvalgets forslag blandt andet vil afhænge af størrelsen af eventuelle kommunale nettomerudgifter samt af, om der i givet fald kan opnås en for kommunerne tilfredsstillende løsning på finansieringen af sådanne nettomerudgifter.

Kapitel 8.2. Adgang til de korte videregående uddannelser, og kapitel 8.3. Meritoverførsel:

Et mindretal omfattende repræsentanterne for Kommunernes Landsforening forudser, at mange - efter at have gennemgået en af de foreslåede uddannelser og været beskæftiget i en kortere eller længere periode - ønsker at bygge videre på deres uddannelse.

Efter mindretallets opfattelse bør der af hensyn til disse mennesker lægges betydelig vægt på, at det, så snart detailplanlægningen af de foreslåede uddannelser er afsluttet, undersøges nøje, hvorledes uddannelsessystemet kan tilrettelægges, således at de pågældende undgår at skulle gennemgå stort set sammenfaldende elementer - teori eller praktik - i uddannelserne 2 gange.

Mindretallet har ikke taget stilling til, hvorvidt losningen på disse væsentlige spørgsmål vil være fastlæggelse af generelle meritbestemmelser, eller om der kan blive tale om mere radikale omlægninger af overliggende uddannelser, således at de foreslåede efg-uddannelser indgår som 1. niveau i et trinvis opbygget uddannelsessystem.

Når de nævnte spørgsmål er afklaret for hver enkelt af de berørte uddannelser, foreslår mindretallet, at det nærmere overvejes, hvorledes det sikres, at personer med en af de foreslåede efg-uddannelser har reelle muligheder for at gå videre i uddannelsessystemet.

9.5. Mindretalsudtalelse fra repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner.

Københavns og Frederiksberg kommuner er meget interesseret i initiativer til afhjælpning af ungdomsarbejdsløshed, herunder unge kvinders arbejdsløshed. Det skal endvidere fastslås, at man er positiv indstillet over for efg-uddannelsessystemet - også over for nye efg-uddannelser inden for social- og sundhedsområdet.

Repræsentanten for nævnte kommuner deltager derfor interesseret i forsøg på etablering af foranstaltninger, der tilgodeser et eller flere af ovennævnte forhold. En aktiv deltagelse i det videre detailplanlægningsarbejde vedrørende herværende 4 forslag, hvis de måtte ønskes gennemfart, kan derfor tilkendegives.

Det findes imidlertid nødvendigt at påpege nedenstående forbehold over for de 4 forslag - forbehold, der forventes tilgodeset eller problemstillinger, der ønskes afklaret, før omtalte detailplanlægningsarbejde bør igangsættes.

Indledningsvis skal bemærkes, at der næres meget stor betænkelighed ved igangsætning af projekterne grundet de Økonomiske konsekvenser. Selv om det forudsættes, at staten afholder lønudgifterne til 2.dels efg-eleverne, vil følgeudgifterne ved projekternes gennemførelse være meget store.

A. Uddannelser på ældreområdet.

Fælles for disse uddannelsesforslag er 4 ugers praktik i private hjem i begyndelsen af 2. del. Herudover skal hjemmehjælpereleven i praktik i 16 uger i private hjem. Det anses ikke for at være realistisk at kunne tilvejebringe disse praktikpladser i private hjem, i hvilken forbindelse der henvises til tilsvarende problem vedrørende sygeplejeelevers praktik i hjemmesygeplejen og sundhedsplejen. Endvidere henvises til det forhold, at

hjernmehjælperydelsen principielt gives mod betaling af klienten.

Fælles for disse 3 uddannelsesforslag er endvidere praktik i lo uger på plejehjem. Herudover skal husassistenten i praktik i 16 uger på plejehjem. De københavnske plejehjem er i forvejen belastede af praktikanter, hvorfor man er uforstående over for, hvorledes alle disse piejehjemspraktikpladser kan fremskaffes.

A.l. Hjemmehjælperuddannelsen.

Der er i dag i Københavns og Frederiksberg kommuner stor tilfredshed med den eksisterende hjemmehjælperprofil. Det frygtes, at denne profil ødelægges, hvis den foreslåede uddannelse etableres.

Da det næppe er heldigt med to forskellige hjemmehjælperuddannelser, vil den foreslåede uddannelse alt andet lige medføre et nyt rekrutteringsgrundlag, som i løbet af kort tid vil udelukke en meget stor gruppe af særdeles velegnede ansøgere, nemlig kvinder i 35-45 års alderen, der er - og i mange år har været - rygraden i hjemmehjælperkorpset. Efter bedste skøn er disse ansøgere afgørende for, at der er en meget høj stabilitet og ansvarsfølelse i korpset. En frasortering af denne gruppe vil derfor betyde et tab for korpset og for ydelsen. Herudover er det vigtigt, at understrege, at hjemmehjælpsarbejdet for disse kvinder har givet særdeles gode muligheder for, at de på ny kunne etablere sig på arbejdsmarkedet, uanset deres tidligere uddannelse og beskæftigelse. Det er således ud fra mange synsvinkler betænkeligt, hvis denne gruppes muligheder for dette skal betale en indsats mod ungdomsarbejdsløsheden.

A. 2. Husassistentuddannelsen.

Et påstået behov for den foreslåede uddannelse kan overhovedet ikke accepteres, hvorfor forslaget bjør forkastes.

A. 3. Sygehjælperuddannelsen.

Repræsentanten for Københavns og Frederiksberg kommuner anser det ikke for muligt, at den foreslåede uddannelse med kun 16 ugers praktik på sygehuse kan give den færdiguddannede erhvervskompetence svarende til sundhedsstyrelsens cirkulære af 2o. januar 1978 om uddannelse af sygehjælpere.

Praktikpladsbelastningen i sygehusvæsenet er så voldsom, at en udvidelse foranlediget af efg-sygehjælperuddannelsen ikke er mulig. I betænkningen omtales, at 3 e f g-sygehjælperpraktikpladser (3 x 16 uger) svarer til 2 af de eksisterende sygehjælperpraktikpladser (2 x 24 uger), hvilket skulle tale for, at der med fordel - praktikpladsmæssigt - kunne indføres en efg-sygehjælperuddandannelse. Det forudsætter imidlertid, da eleverne skal komme kontinuerligt på praktikstederne, at efg-eleverne skal påbegynde 2 .dels-uddannelsen på 3 forskellige tidspunkter af året, hvilket strider imod afgangstidspunktet fra basisåret, hvilket sker 1 højst 2 gange om året.

Der i dag stor tilfredshed med den eksisterende sygehjælperuddannelse - en tilfredshed, der blandt andet begrundes med det tætte samarbejde, der er mellem hospitalsvæsenets egen sygehjælperskole og hospitalspraktikstederne. Hvis et sådant tæt samarbejde skal opbygges mellem skole og praktiksted inden for efg-sygehjælperuddannelsen, vil det medføre, at det enkelte hospitalsvæsen skal etablere sin egen efg-sygehjælperskole, hvilket eksempelvis Københavns Hospitalsvæsen ikke er indstillet på.

Omend det er målet at give efg-sygehjælperen erhvervskompetence som den eksisterende sygehjælper, jfr. det ovenfor beskrevne, vil praktikstedet opleve efg-sygehjælpereleven som en ny eller ekstra type elev. Hospitalsvæsenet må i dag konstatere, at det generelt er vanskeligt at skaffe praktikpladser, når der også skal henses til, at der kun kan være 2 højst 3 forskellige typer elever på hver afdeling eller afsnit, hvorfor etableringen af efg-sygehjælperuddannelsen vil give meget store praktikpladsproblemer i hospitalsvæsenet.

Endelig næres frygt for den nyuddannede efg-sygehjælpers manglende modenhed.

Af ovenstående grunde kan her omtalte uddannelsesforslag ikke anbefales.

B. Uddannelser på børne-, ungdoms- og voksenområdet: Pædagogmedhjælperuddannelsen.

Københavns kommune har ikke - og ønsker ikke - arbejdet på døgninstitutionsområdet for voksne med vidtgående fysiske og psykiske handicap opdelt mellem medhjælpere og pædagoger, idet en sådan opdeling vil medføre en uhensigtsmæssig opsplitning på de enkelte afdelinger. Man kan derfor ikke gå ind for en efg-uddannelse på dette område.

Et behov for en medhjælperuddannelse af den foreslåede længde inden for børne- og ungdomsområdet kan ikke accepteres, hvorfor man ej heller kan gå ind for en efg-medhjælperuddannelse her.

Det bemærkes dog, at Københavns og Frederiksberg kommuners repræsentant gerne deltager i drøftelser om kortvarige kurser for pædagogmedhjælpere inden for hele BUV-området, idet behovet herfor erkendes.

C. Selvstændig basisuddannelse til social- og sundhedsuddannelserne?

Da man, jfr. ovenstående, ikke kan anbefale nogen af de omtalte uddannelsesforslag, forekommer det selvfølgeligt, at et forslag om et selvstændigt basisår til social- og sundhedsuddannelserne må forkastes.

9.6. Mindretalsudtalelse fra Dansk Arbejdsgiverforening.

Dansk Arbejdsgiverforening er af den opfattelse, at det principielt er en positiv udvikling, at de erhvervsfaglige grunduddannelser udvides med tilbud inden for social- og sundhedssektoren.

Arbejdsgiverforeningen finder det meget væsentligt, at de grundlæggende principper om overskuelighed gennem fastholdelse af et begrænset antal hovederhvervsområder inden for efguddannelserne respekteres ved oprettelse af nye uddannelser.

Vi finder det derfor meget uheldigt, hvis en ønskelig udvidelse af uddannelsestilbuddene til de unge skal medføre oprettelse af et nyt hovederhvervsområde med selvstændig basisuddannelse.

Hertil kommer, at en sådan ny basisuddannelse i overvejende grad vil føre frem til beskæftigelse i den offentlige sektor. Dette betyder, at de unge ved valg og start af uddannelse i realiteten samtidig skal tage stilling til, om de efterfølgende ønsker offentlig eller privat ansættelse. Dette strider mod efg-princippet om, at eleverne skal have mulighed for at afprøve deres ønsker og evner, inden de foretager et endeligt valg af uddannelse og erhverv.

Oprettelsen af yderligere et hovederhvervsområde vil herudover medføre betydelige indgreb i flere af de eksisterende efg-uddannelser - hovedsageligt inden for servicefagene - og derved forringe muligheden for disse uddannelsers geografiske spredning, og dermed også de unges valgmuligheder. Dansk Arbejdsgiverforening forudsætter derfor, at der ved etableringen af de nye uddannelser søges foretaget en koordinering af den eksisterende basisuddannelse inden for serviceområdet og social- og sundhedsområdets uddannelsesønsker med henblik på oprettelse af en social-, sundheds- og servicebasisuddannelse med tilhørende hovederhvervsområde.

Dansk Arbejdsgiverforening er enig i, at styringen af de nye efg-uddannelser skal hvile på samme principper som styringen af de eksisterende efg-uddannelser.

Dansk Arbejdsgiverforening må derfor tage kraftig afstand fra betænkningens indstilling om, gennem lovændring, at sikre repræsentanter fra social- og sundhedsstyrelsen fuldt medlemskab af faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalg. Dansk Arbejdsgiverforening er af den opfattelse, at den betydelige ekspertise, disse organer er i besiddelse af, kan komme til udtryk og anvendelse, uden at der brydes med nogle grundlæggende og velfungerende principper for sammensætningen af erhvervsuddannelsernes styringsorganer.

Med hensyn til amternes og kommunernes repræsentation i Erhvervsuddannelsesrådet, finder Dansk Arbejdsgiverforening, at dette spørgsmål er blevet endeligt afklaret ved den seneste lovændring og kan ikke tilslutte sig betænkningens henstilling om, at loven ændres igen, for at de kommunale organisationer kan opnå fuldt medlemskab.

Det fremgår ikke af betænkningen, hvor de nye social- og sundhedsuddannelser skal iværksættes. Dansk Arbejdsgiverforening forudsætter, at basisuddannelsen som for alle andre efg-uddannelser skal foregå i erhvervsskoleregie.

Selv om udvalget har valgt at prioritere andet punkt i kommissoriet højest - mulige uddannelsesforløb med opnåelse af erhvervskompetence på social- og sundhedsområdet - finder Dansk Arbejdsgiverforening, at spørgsmålet om adgangsveje til social- og sundhedsuddannelserne gennem andre eksisterende basisuddannelser er af en så akut interesse for visse eksisterende hovederhvervsområder med mange praktikpladssøgende piger, at der, så snart indholdet af den nye basisuddannelse foreligger, bør søges etableret overgangskurser.

Afslutningsvis skal det understreges, at Dansk Arbejdsgiver-forening opfatter betænkningens detaljerede beskrivelse af uddannelsernes mål og indhold som forslag, idet den endelige tilrettelæggelse af efg-uddannelser finder sted i de berørte faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalg.

9.7. Særudtalelse fra repræsentanterne for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd.

Bente Christensen, Bengt Rasten og Birthe Wernberg-Møller udtaler følgende:

"Vi kan ikke tilslutte os forslaget om oprettelse af nye ungdomsuddannelser inden for social- og sundhedsområdet som efg-uddannelser, men har alligevel valgt at deltage i udvalgsarbejdet ud fra ønsket om at få det bedst mulige resultat ud af de givne rammer for arbejdet.

Vi finder det derfor helt uacceptabelt, at udvalgets betænkning udadtil, som fj6lge af en flertalsbeslutning, fremstår som et enigt udvalgsarbejde. Vi må beklage, at det ikke har været muligt i selve betænkningen at få indføjet flertals- og mindretalssynspunkter, og vi tager derfor generelt forbehold, hvor udtrykket "udvalget mener" er anført.

Losningen af problemerne med på den ene side mangel på uddannet arbejdskraft i visse dele af social- og sundhedssektoren og på den anden side den betydelige arbejdsløshed især blandt unge kvinder findes efter vor opfattelse ikke ved etablering af nye uddannelser som i betænkningen fremlagt.

Sektoren har ikke brug for at få tilfort nye personalegrupper eller uddannelsesniveauer, og manglen på uddannet arbejdskraft må fj6rst og fremmest imødegås ved udvidelse af kapaciteten inden for de eksisterende uddannelser.

Skal sektoren bidrage til at afhjælpe de unge kvinders arbejdsløshed, må der træffes politisk beslutning om ansættelse af flere inden for dette offentlige område. Med de nuværende 4.5oo helt eller delvis arbejdsløse pædagogmedhjælpere i erindring har vi ingen tro på, at etableringen af f.eks. en medhjælperuddannelse vil fj6re til oprettelse af flere arbejdspladser.

Heller ikke forslaget om etablering af en efg-sygehjælper-uddannelse afhjælper arbejdsløsheden, eftersom det er forudsat, at der sker en tilsvarende reduktion af uddannelseskapaciteten i den eksisterende sygehjælperuddannelse. Der henvises til den mellem Staten, KL, ARF, Københavns og Frederiksberg kommuner m.fl., indgåede aftale om udvidelse af uddannelseskapaciteten for piejepersonale af den 3o. april 1982, som også DKA og DSR har tiltrådt.

Vi finder således, at ønsket om at oprette efg-uddannelser på social- og sundhedsområdet mere tjener til standardisering af uddannelsessystemet, end det dækker et behov for at få bedre kvalificeret arbejdskraft til området.

Vi skal anføre, at efg-uddannelserne er tilvejebragt som afløsning af mesterlæren, primaert på det private arbejdsmarked, og at traditionerne derfra med hensyn til, hvem der tilrettelægger og styrer uddannelserne, ikke uden videre kan overføres til et rent offentligt område. Ifald forslaget om etableringen af nye uddannelser nyder fremme, må arbejdsgiver- og arbejdstagerparterne, de personalegrupper, som virker som praktikvejledere, og sundhedsstyrelsen, der varetager det særlige tilsyn med sundhedsuddannelserne, inddrages i styringen, uanset at dette betegner et brud med hidtidige traditioner inden for efg-systemet. Konkret må lovgivningen om sammensætningen af erhvervsuddannelsesudvalg ændres, således at det ikke udelukkende er LO og DA, der repræsenterer arbejdsmarkedets parter i styrelsen af efg-uddannelserne.

Stadig forudsat, at de fremlagte forslag nyder fremme, finder vi, at etablering af efg-uddannelser på social- og sundhedsområdet må forudsætte et selvstændigt hovederhvervsområde, målrettet den offentlige social- og sundhedssektor, hvis områdets krav til uddannelsens indhold skal kunne imødekommes på bare nogenlunde tilfredsstillende vis inden for den skitserede uddannelsestid. Vi finder det ganske enkelt ikke realistisk, at der kan etableres en for alle parter tilfredsstillende basisuddannelse fælles for serviceområdets tre

linier (sundheds- op hygiejnelinien, værkstedslinien og beklædnings- og boligmonteringslinien) og social- og sundhedsområdet.

Endvidere må vi tage afstand fra flertallets konklusioner om modenhed og aldersgrænser. Vi er særdeles betænkelige ved, at der inden for social- og sundhedsområdet gives mulighed for, at unge mennesker kan påbegynde en sygehjælper- eller pædagogmedhjælperuddannelse i 16-års alderen og afslutte den med selvstændig erhvervskompetence som 18-årige, og skal derfor kraftigt advare imod, at man - uanset uddannelsens struktur - bevidst søger at sænke aldersgrænserne.

Hvad angår forslaget om pædagogmedhjælperuddannelsen finder vi som indledningsvis nævnt, at der i stedet er brug for, at det konstaterede personalebehov dækkes ind af fuldt uddannede pædagoger.

Generelt om etablering af efg-sygehjælperuddannelse har vi følgende betragtninger:

Der er ikke i udvalget tilvejebragt en argumentation, der kan berettige til at flytte sygehjælperuddannelsen fra sammenhængen med de øvrige sundhedsuddannelser i indenrigsministeriets regie.

Ved etablering af en sygehjælperuddannelse som den foreslåede efg-uddannelse vil man ikke tilvejebringe en ny uddannelse, men en alternativ uddannelsesvej til opnåelse af den kompetence, som i henhold til sundhedsstyrelsens bestemmelser kan udøves af sygehjælpere.

Det fremgår ikke af den fremførte argumentation, at der med oprettelse af en efg-uddannelse for sygehjælpere skulle fremkomme fordele for de unge eller samfundet, der berettiger til de ekstra omkostninger, som vil være en naturlig fj6lge af etableringen af to sideløbende uddannelser. På den baggrund må det frarådes at gribe ind i en velfungerende uddannelse.

Iøvrigt kan vi ikke tilslutte os forslaget om jobskifte i den foreliggende form. Den foreslåede efg-sygehjælperuddannelse skal give samme erhvervskompetence som den eksisterende sygehjælperuddannelse, og det er derfor urealistisk at forestille sig, at man kan gennemfare jobskifte fra husassistent og hjemmehjælper til sygehjælper blot ved gennemgang af specielt tilrettelagte introduktionsmoduler. Jobskifte må foregå efter gennemgang af den samlede sygehjælperuddannelse.

Afslutningsvis skal vi præcisere som vort hovedsynspunkt, at vi ikke kan anbefale forslaget om oprettelse af nye ungdomsuddannelser inden for social- og sundhedsområdet som efguddannelser, og at vi finder de merudgifter, der er forbundet med forslagets gennemførelse, bedre anvendt til en udvidelse af uddannelseskapaciteten for de eksisterende fag, hvor der mangler uddannet personale. 0g vi må derfor tage et generelt forbehold for en række detaljer i betænkningen, detaljer, som de enkelte organisationer vil uddybe som svar på den påtænkte høring."

9.8. Særudtalelser fra Landsorganisationen i Danmark.

a. Af Frode Maller Nicolaisen og Tove Petersen.

Medlemmer af udvalget Frode Maller Nicolaisen og Tove Petersen, udpeget af Landsorganisationen i Danmark, skal i forbindelse med betænkningsafgivelsen understrege følgende forudsætninger og forbehold:

Landsorganisationen finder det i sig selv væsentligt, at de erhvervsfaglige grunduddannelser (efg) udvides med tilbud inden for social- og sundhedsområdet. Med henblik på at skabe et sammenhængende og fleksibelt uddannelsessystem, som giver de unge lige indgangsmuligheder, må det anses for vigtigt med en samling af de erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelser, og efg må betragtes som et naturligt udgangspunkt for disse bestræbelser. Målet må være at skabe stirre overskuelighed og flere valgmuligheder for de elever, der søger efg's basisuddannelser.

Da social- og sundhedssektoren udgør et stort beskæftigelsesområde, der af mange unge opfattes som attraktivt, er det naturligt at etablere efg-uddannelser inden for dette område. Det skal dog understreges, at betænkningens forslag ikke indeholder de tilstrækkelige initiativer til at skabe det ønskede sammenhængende fleksible uddannelsessystem, men at udspillet må ses som de første skridt i en længere udvikling.

I den hidtidige indsats imod ungdomsarbejdsløsheden har der vist sig et udpræget behov for flere kompetencegivende uddannelsestilbud. Dette forhold står i en klar modsætning til den kendsgerning, at der inden for social- og sundhedsområdet beskæftiges et stort antal uuddannede, og at mange - ikke mindst unge kvinder - ser det som noget attraktivt at blive beskæftiget inden for denne sektor.

LO ser etableringen af de nye uddannelser som et led i en positiv udvikling af indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden.

Med fuld udbygning vil der være tale om en væsentlig udvidelse af tilbuddene om kompetencegivende uddannelser for de mange unge, der i dag er henvist til at søge beskæftigelse i stillinger, der ikke er forbundet med nogen erhvervsmæssig uddannelse - og hvor de fremtidige muligheder for erhvervsskift som følge heraf er begrænsede.

Det skal understreges, at LO som udgangspunkt for udvalgsarbejdet har haft, at der skulle være tale om en generel hævelse af uddannelsesniveauet på området. De nye efg-uddannelser skal således knyttes til de funktioner, der i dag betjenes af uuddannet personale, eller personale med meget kort uddannelse.

Der vil dels være tale om et tilbud til det allerede ansatte personale, og dels en sikring af, at tilgangen til disse jobs fremover vil ske gennem de nye uddannelser. LO har således forudsat, at de nye initiativer ikke vil få berøring med de eksisterende kortere videregående uddannelser, hverken i forhold til den fremtidige kapacitet for disse uddannelser eller med hensyn til fremtidige arbejdsfunktioner.

LO finder det således også væsentligt, at de skitserede uddannelser knytter sig til de beskrevne arbejdsfunktioner og ikke skal betragtes som forkortede udgaver af allerede eksisterende uddannelser.

Med hensyn til praktikforlszSbet for de nye uddannelser forudsætter LO, at der fra arbejdsgiverside stilles et tilstrækkeligt antal praktikpladser til rådighed. Det er tillige en forudsætning, at fremskaffelse af praktikpladser ikke får indflydelse på institutionernes normeringsmæssige forhold, hvad angår det allerede ansatte personale.

LO lægger afgørende vægt på, at gældende bestemmelser og de grundlæggende intentioner i efg-loven respekteres i forhold til etablering af de nye uddannelser.

Det skal i denne forbindelse i særlig grad understreges, at fastholdelse af et begrænset antal hovederhvervsområder er en fundamental forudsætning for, at efg-uddannelserne kan leve op til kravene om fleksibilitet og brede valgmuligheder.

LO forudsætter derfor, at det lykkes at sammenkoble de nye uddannelser med et eksisterende servicehovederhvervsområde, samt eventuelt andre beslægtede eksisterende 2.dels-uddannelser. Såfremt det ikke viser sig muligt at tilgodese alle eksisterende 2.dels-uddannelser på serviceområdet, må der på andre måder findes en tilfredsstillende losning med hensyn til disse uddannelsers fremtidige placering i efg-systemet.

I samme forbindelse skal det påpeges, at det vil være uheldigt med etablering af et hovederhvervsområde, der alene kvalificerer til beskæftigelse inden for den offentlige sektor, bl.a. fordi der vil være tale om en væsentlig indsnævring af de unges erhvervsvalgmuligheder.

LO finder det iøvrigt beklageligt, at ovennævnte problem, der er af vital betydning for den samlede losning, ikke er blevet afklaret under udvalgsarbejdet, men udsat til efterfølgende forhandlinger.

LO kan tilslutte sig betænkningens konklusion om, at styringen af de nye efg-uddannelser må finde sted efter de gældende principper for eksisterende efg-uddannelser. LO må derfor også tage kraftig afstand fra indstillingen om, at der gennem en lovændring sikres fuldt medlemskab for repræsentanter fra social- og sundhedsstyrelse i faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalg.

LO har fuld respekt for styrelsernes ekspertise og kompetence på området, og det må anses for hensigtsmæssigt, at de drages tæt ind i tilrettelæggelsen af uddannelserne, men dette betyder ikke, at man kan bryde de grundlæggende principper for sammensætningen af de styrende organer. Det skal bemærkes, at såvel social- som sundhedsstyrelse i forvejen har en formel

kompetence i forhold til uddannelserne, hvorfor det må anses for unødvendigt med fuldgyldigt medlemskab af de nævnte udvalg.

LO erkender, at kommuner og amtskommuner med en udbygning af de nye uddannelser bliver en betydelig arbejdsgiverpart i forhold til efg-uddannelserne. Det må imidlertid anses uden for udvalgets kompetence at fremkomme med indstilling om lovændring for erhvervsuddannelsesrådets sammensætning i den anledning.

Med hensyn til betænkningens detaljerede beskrivelser af faglige mål og indhold for basisuddannelse og 2.dels-uddannelse skal det understreges, at disse kun kan opfattes som skitsemæssige eksempler, idet den endelige uddannelsestilrettelæggelse må finde sted i de berørte faglige udvalg og erhvervsuddannelsesudvalget. Da disse organer har den fulde kompetence til opgaven, vil LO ikke gøre bemærkninger til detaljer i betænkningens beskrivelser, da dette vil være at foregribe en efterfølgende indsats.

LO må således også tage forbehold over for forslagene om uddannelsernes længde, da dette spørgsmål må afgøres af de kompetente organer ud fra en vurdering af, hvad der er nødvendigt for at tilgodese de ønskede mål.

Det skal iøvrigt bemærkes, at der i betænkningens forslag er tale om usædvanlig korte uddannelser i forhold til det eksisterende efg-system.

LO har taget forslaget til funktionsbeskrivelse for det faglige udvalg for pædagogmedhjælperuddannelsen til efterretning, men må pointere, at de faglige udvalg selv tilrettelægger deres arbejdsform.

Som en konsekvens af de nye uddannelsers fulde indplacering i efg-systemet forudsætter LO som en naturlig følge, at alle

uddannelserne iværksættes på erhvervsskoler under direktoratet for erhvervsuddannelserne.

I etableringen af de nye uddannelser lægger LO afgørende vægt på, at der bliver tale om samtidig iværksættelse af ungdomsuddannelse og uddannelse af det allerede beskæftigede personale. Tilrettelæggelsen af voksenuddannelserne må foretages af de kompetente organer, bl.a. på grundlag af gældende praksis for voksnes adgang til efg-uddannelserne, herunder sikring af de økonomiske vilkår under uddannelserne.

Etablering af overgangsmoduler fra andre eksisterende basisår bør overvejes af erhvervsuddannelsesudvalget, så snart indholdet af det kommende basisår er kendt.

Overgangskurserne bør ses som en del af de samlede bestræbelser på at sikre fleksibilitet i efg-systemet, men kan også løse et akut behov fra hovederhvervsområder med særligt mange praktikpladssøgende unge.

Det er LO's opfattelse, at overgangsmoduler fra andre basisår må betragtes som en del af 2.dels-uddannelserne, således at der ikke bliver tale om en forlængelse af basisuddannelsen.

LO erkender, at det er vanskeligt på det foreliggende grundlag at afklare alle forhold omkring den videre adgang til de eksisterende social- og sundhedsuddannelser.

Af hensyn til fleksibiliteten i det samlede uddannelsessystem lægger LO imidlertid afgørende vægt på, at der hurtigt skabes klare retningslinier for adgangsbetingelserne til eksisterende **såvel** korte som kortere videregående uddannelser.

b Af Inge Gyde-Petersen.

Sekretær Inge Gyde-Petersen, Dansk Kommunal Arbejderforbund, udtaler:

"Som medlem af udvalget må jeg tage afstand fra betænknings-udkastets forslag til sygehjælperuddannelse inden for ældre-området som 2.dels-uddannelse inden for efg.

Intentionerne i forhold til afhjælpning af ungdomsarbejdsløs-heden ved etablering af de foreslåede 2.dels-uddannelser kan ikke tilgodeses, da det er min absolutte opfattelse, at ud-dannelseskapaciteten som foreslået ikke er tilstrækkelig, og at den nuværende uddannelseskapacitet tænkes nedsat inden for det amtskommunale regie.

Det er ligeledes min absolutte opfattelse, at den nuværende sygehjælperuddannelse er tilfredsstillende, og at det drejer sig ene og alene om den fornødne uddannelseskapacitet.

Jeg må derfor generelt tage afstand fra betænkningsudkastet vedrørende etablering af efg-uddannelse inden for Dansk Kom-munal Arbejderforbund's område."

9.9. Udtalelse fra Erhvervsuddannelsesrådets repræsentant.

Rådets repræsentant kan tilslutte sig de i betænkningen anførte bemærkninger om, at der søges tilrettelagt et uddannelsessystem, der kan omfatte en så stor gruppe som muligt af de eksisterende erhvervsuddannelser, idet man herved vil give mulighed for dels at samordne uddannelserne i et forenklet system, dels at anvende samfundets samlede uddannelsesressourcer på en hensigtsmæssig måde.

Rådets repræsentant kan endvidere tilslutte sig betænkningens bemærkninger om, at det ikke er afgørende, om de uddannelser, der agtes inddraget under de erhvervsfaglige grunduddannelser for tiden er placeret under undervisningsministeriet eller under andre ministerier, men at der lægges vægt på, at uddannelserne tilrettelægges under en fælles synsvinkel med en fælles overordnet styring.

Endelig skal rådets repræsentant henvise til det i betænkning nr. 764, side 21 anførte diagram (vedlagt), der viser erhvervsuddannelsernes placering i det samlede uddannelsessystem, og hvor det anbefales, at de erhvervsfaglige grunduddannelser placeres i forlængelse af en 9-årig almen grundskole parallelt med det almene gymnasium, således at de uddannelsessøgende i løbet af et 12-årigt uddannelsesforløb opnår en erhvervskompetence og/eller fortsat uddannelseskompetence.

Rådets repræsentant tilslutter sig iøvrigt undervisningsministeriets bemærkninger vedrørende antallet af hovederhvervsområder, overgangskurser og skolemæssig placering af uddannelserne. Med henvisning til sammensætningen af de rådgivende organer tilslutter rådet sig det af LO og DA herom fremførte.

Fra betænkning 764 af 12. januar 1976, side 21.

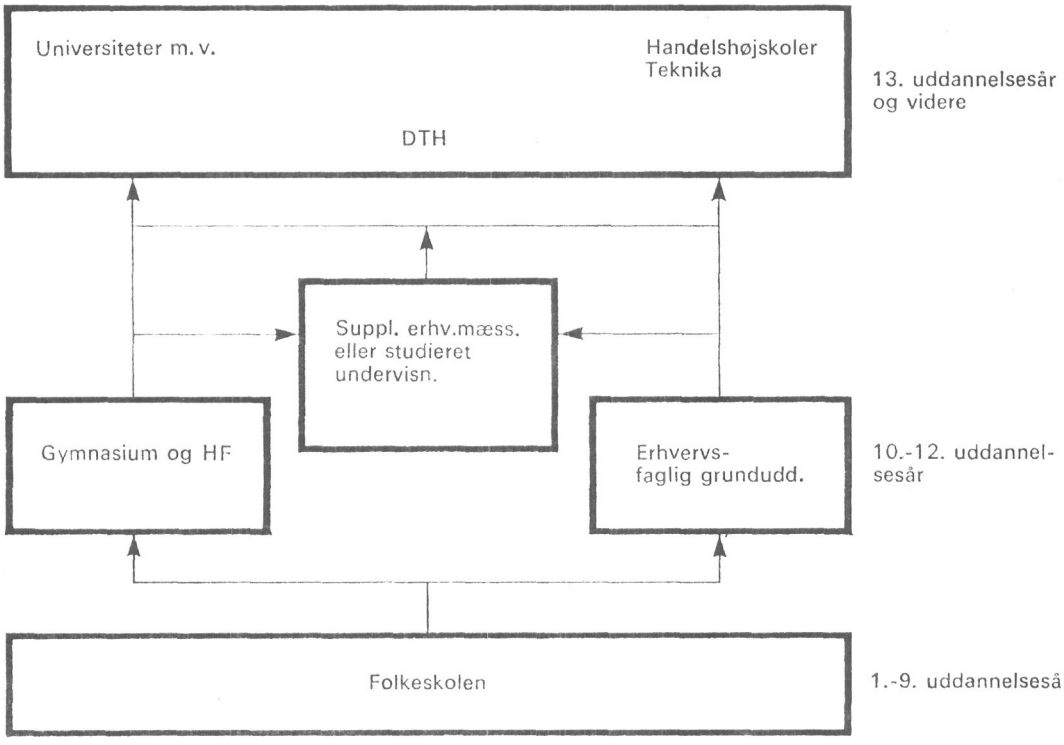

BILAG

Til beslutningsforslag nr. B 83 Folketinget 1979-80 (2. samling) Blad nr. 855

(Vedtaget af folketinget ved 2. (sidste) behandling den 4. juni 1980)

Folketingsbeslutning

om ungdomsuddannelserne

Folketinget opfordrer regeringen til ved de fornødne initiativer at sikre, at der kan garanteres samtlige unge tilbud om en ungdomsuddannelse.

Garantien forudsætter, at de enkelte tilbud er ligeværdige, og at uddannelserne dermed tilrettelægges efter følgende principper:

1. Den enkelte elev skal tilbydes en reel mulighed for at vælge mellem flere ungdomsuddannelser. Dette mål skal nås gennem udbygning og geografisk spredning af de enkelte uddannelser.

Målet skal fremmes yderligere ved etablering af en sammenhængende vejledning og tilmeldingsprocedure.

2. Ungdomsuddannelserne skal bygge på folkeskolens 9-årige grundskole.

3. Der bør udøves en aktiv indsats over for de unge, der ikke umiddelbart er motiveret for at modtage en fortsat uddannelse efter grundskolen, eller som ikke gennemfører grundskolen.

Indsatsen bør bl. a. ske ved etablering af kortvarige kurser, der dels kan motivere eleverne til at gå ind i en af de eksisterende ungdomsuddannelser, dels kan give dem forbedrede muligheder på arbejdsmarkedet. Endvidere bør der etableres korterevarende uddannelsesforløb inden for erhvervsuddannelserne.

4. Ungdomsuddannelserne bør danne grundlag for videregående uddannelser og for erhvervsmæssig beskæftigelse, eventuelt efter supplering med specielle forudsætninger for den enkelte uddannelse, henholdsvis det enkelte erhverv.

5- Elever, der har afsluttet en uddannelse med en vis kompetence eller afbrudt et uddannelsesforløb, bør senere kunne genoptage deres uddannelse.

Ungdomsuddannelserne bør så vidt muligt tilrettelægges således, at eleverne under uddannelsesforløbet dels får mulighed for at afslutte uddannelsen på forskellige trin med en nærmere fastsat kompetence, dels kan ændre deres valg af uddannelse med mindst mulig forlængelse af den samlede uddannelsestid.

6. Den enkelte uddannelse bør i sit indhold være bred og varieret for at kunne modsvare såvel samfundets skiftende uddannelsesbehov som elevens evner og ønsker.

I de enkelte ungdomsuddannelser skal der indgå fag, der giver eleverne de nodvendige forudsætninger for at kvalificere sig til erhvervsmæssig beskæftigelse eller til korterevarende eller længerevarende videregående uddannelse.

I alle ungdomsuddannelserne bør der indgå almene fagområder, der kan virke til støtte for elevens faglige uddannelse og fortsatte udvikling som individ og samfundsborger samt åbne mulighed for, at eleven kan kvalificere sig til kortere- eller længerevarende videregående uddannelse.

Uddannelserne bør endvidere indeholde tilvalgsfag, der supplerer eller udbygger de ovennævnte fagområder.

7. Perioder med relevant praktisk beskæftigelse inden for arbejdslivet bør indgå i ethvert uddannelsesforløb. For gymnasiets/HFs vedkommende dog kun i korte perioder.

8. 1 ungdomsuddannelserne skal der gives eleverne uddannelses- og erhvervsvejledning.

Undervisningsmin. J. nr. I979-64220-22

Endvidere skal uddannelses- og erhvervsorienteringen i grundskolen give eleverne et samlet og alsidigt indtryk af de tilbud, som ungdomsuddannelserne indholder.

9. Undervisningen af handicappede elever udbygges i fortsættelse af folkeskolens specialundervisning, således at denne elevgruppe i videst muligt omfang kan modtage undervisning i det almindelige undervisningsmiljø.

10. For den voksne del af befolkningen udbygges uddannelsestilbuddene efter principper svarende til tilbudene til de unge.

11. Det må sikres, at lærerne har et alment kendskab til de andre uddannelsesområder, således at de bedre vil være i stand til at orientere om mulighederne i alle ungdomsuddannelserne.

12. Der bor være tilbud om gratis undervisning inden for alle ungdomsuddannelser.

Det må tilstræbes, at de økonomiske støtteordninger ikke virker forvridende på de unges valg af uddannelsestilbud m.v.

13. Der bor tilvejebringes en koordineret planlægning og styring af ungdomsuddannelserne i et samarbejde mellem staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer samt andre parter, som traditionelt medvirker ved udvikling og tilrettelæggelse af de enkelte uddannelser.

I forbindelse hermed bør den eksisterende råds- og udvalgsstruktur inden for ungdomsuddannelserne tages op til revision med henblik på en forenkling.

14. De kompetencegivende ungdomsuddannelser bør foregå ved offentlige uddannelsesinstitutioner eller ved institutioner, der er godkendt af det offentlige.

15. Placering og indretning af nybyggeri samt modernisering og udvidelser af eksisterende bygninger inden for ungdomsuddannelsernes område skal gennemføres således, at der bliver mulighed for senere at anvende bygningerne til andre uddannelsesformål end det oprindeligt forudsatte.

16. Forsøgsvirksomhed bør udvikles i overensstemmelse med de ovenfor anførte principper.

Bemærkninger til beslutningsforslaget

Almindelige bemærkninger

Ungdomsuddannelserne, dvs. de uddannelser der følger umiddelbart efter folkeskolens afgangsklasser, dækker et bredt spektrum, idet området bl. a. omfatter studentereksamen og højere forberedelseseksamen (hf), højere handelseksamen, de erhvervsfaglige grunduddannelser (efg), lærlingeuddannelserne, nogle korte tekniske uddannelser samt etatsuddannelserne.

Disse uddannelser er i adskillige henseender meget forskelligartede med hensyn til planlægning og styring, struktur, indhold og varighed samt pædagogiske og økonomiske forhold m. v. Dette indebærer bl. a., at de enkelte ungdomsuddannelser eller grupper af disse i det væsentlige tilrettelægges og virker uafhængigt af hinanden. Årsagen hertil er først og fremmest, at uddannelsesområdet skal give grundlag både for videregående uddannelse og for adgang til arbejde inden for så forskellige erhverv som industri og handel. Hertil kommer uddannelsernes forskellige historiske baggrund. Der går således en lige linie fra middelalderens latinskoler til vore dages gymnasier, ligesom lærlingeuddannelserne kan føre deres traditioner tilbage til middelalderens laugsvæsen. Erhvervsskolerne er gradvist opstået på lokalt initiativ inden for de sidste 150 år i takt med de voksende krav til lærlingeuddannelsernes teoretiske indhold. Heroverfor står nyskabelser som kursus til hf og efg-uddannelserne, der er opstået inden for de seneste 10-15 år, og som bl. a. adskiller sig fra de ældre, mere traditionsbundne uddannelser ved deres mere fleksible struktur.

Man har gennem årene anskuet hvert enkelt uddannelsesområde isoleret fra de øvrige uddannelser, og resultatet er, at der fortsat gælder vassentlig forskellige regler og vilkår for uddannelserne. Således er styrelses- og ejerforhold forskellige, ligesom ressourcetildelingen foregår efter vidt forskellige kriterier. Endvidere udarbejdes uddannelsesplanerne for de enkelte uddannelser på en del områder stadig uden tilstrækkelig koordinering med andre uddannelser

Ud over at man kan diskutere det rimelige i at opretholde uensartede regler og vilkår, medfører den nuværende sektorvise opdeling af ungdomsuddannelserne en række vanskeligheder af administrativ karakter såvel på det centrale som på det lokale plan. Eksempelvis har de enkelte amtskommuner ansvaret for udbygningsplanlægningen af de amtskommunale gymnasier, men ikke for de statslige og private skoler og kurser. Udbygningen inden for erhvervsuddannelserne foregår centralt gennem et samarbejde mellem staten og de involverede organisationer, men uden faste regler for amtskommunal medvirken. På dette sidstnævnte uddannelsesområde kan man tillige pege på de administrative vanskeligheder og fordyrende faktorer, der er opstået ved at skulle operere med to parallelle uddannelsessystemer (efg-uddannelserne og lærlingeuddannelserne).

Den manglende indbyrdes sammenhæng mellem de enkelte ungdomsuddannelser bevirker sammen med en stadig mere kompliceret samfundsstruktur, at det både for de uddannelsessøgende og for uddannelses- og erhvervsvejledningen er vanskeligt at skabe sig et samlet overblik over hele dette uddannelsesområde. Da systemet ikke er så fleksibelt opbygget, at der er overgangsmuligheder mellem de enkelte uddannelser, øges risikoen for fejlvalg og frafald, hvad der ikke blot indebærer et uhensigtsmæssigt forbrug af ressourcer, men tillige personlige problemer for den enkelte.

Disse forhold giver i sig selv anledning til, at man tager spørgsmålet om ungdomsuddannelsernes opbygning og indbyrdes afstemning op til overvejelse. Hertil kommer yderligere, at det efter den nye folkeskolelovs vedtagelse for nogle år siden har været naturligt, at man både i kredse inden for uddannelsessektoren og på politisk hold har overvejet, hvilke konsekvenser de gennemførte ændringer i folkeskolens struktur og dens undervisnings indhold bør få for ungdomsuddannelserne. I sammenhæng hermed har man anset det for rimeligt, at de samfundsmæssige og pædagogiske betragtninger, som ligger bag folkeskoleloven, bliver viderefort og inddraget i planlægningen og

udviklingen af de fremtidige uddannelser inden for det efterfølgende uddannelsesområde. Herigennem kan man også skabe en nær sammenhæng mellem denne del af uddannelsessystemet og folkeskolen.

Som bekendt fremsatte den tidligere undervisningsminister i folketingsårene 1975-76 og 1976-77 forslag til folketingsbeslutning om 10.-12. uddannelsesår, som skulle danne rammen om forsøgsvirksomhed inden for området. Ingen af forslagene blev imidlertid færdigbehandlede i de pågældende samlinger[1]).

Der har samtidig været en udvikling i gang, som understreger nodvendigheden af at tage den eksisterende uddannelsesstruktur og undervisningsindholdet inden for ungdomsuddannelserne op til nærmere vurdering. De senere års stadig voksende sogning til gymnasiet og den efterfølgende voldsomme vækst i sogningen til de længerevarende, videregående uddannelser (universitetsuddannelse og lign.) har fra midten af 1970'erne medført, at flere af dimittenderne fra de videregående uddannelsesinstitutioner i stigende grad bliver stillet over for vanskeligheder med at opnå beskæftigelse.

Samtidig har der imidlertid siden begyndelsen af 1970'erne været en tendens til, at studenter og hfere i stigende omfang søger andre uddannelser end de langvarige teoritiske. Undervisningsministeren har ved lov af 10. juni 1976 fået en generel bemyndigelse til at regulere tilgangen til de videregående uddannelser, og reguleringen har også medvirket til, at tilgangen til disse uddannelser er blevet mindsket, samtidig med at presset på andre uddannelser er oget. Tendenserne må give anledning til overvejelser om, hvorvidt gymnasiets funktioner udelukkende skal være de samme som hidtil.

Selv om der arbejdes på at etablere og udbygge alternative videreuddannelsesmuligheder (f. eks. i form af korte videregående uddannelser) for studenterne, må det erkendes, at kernen i problemerne omkring de voksende studenterkuld ligger i ungdomsuddannelsernes struktur og opbygning og i deres forskellige status som grundlag for længerevarende videregående uddannelse. Der findes ikke inden for det nuværende stive uddannelsessystem tilstrækkelige muligheder for at modvirke en sådan udvikling.

Situationens uholdbare karakter er blevet yderligere understreget gennem de seneste 2 års voldsomme vækst i tilgangen til 1. gymnasieklasse, hvilket er nærmere belyst i undervisningsministeriets »Gymnasieredegorelse 1979«. En af årsagerne til denne udvikling er utvivlsomt, at der eksisterer en kapacitetsbetinget adgangsbegrænsning ved efg-uddannelserne, medens dette ikke er tilfældet for gymnasieuddannelsen. Hertil kommer, at gymnasieuddannelsen rent geografisk er betydelig mere udbygget end erhvervsuddannelserne. Endelig medvirker den efterfølgende adgang til videregående uddannelser til at gore gymnasieuddannelsen attraktiv.

Også inden for erhvervsuddannelserne har man oplevet en øget tilgang, men uanset at der således er tale om en voksende tilbøjelighed til at fortsætte uddannelsesforløbet efter folkeskolen enten i gymnasiet eller inden for erhvervsuddannelserne, eksisterer der fortsat en såkaldt restgruppe af unge, som ikke er motiveret til efter folkeskolen at fortsætte uddannelsesforløbet inden for ungdomsuddannelserne.

Denne gruppe unge er særlig udsat i fremtidens samfund. Den vil for en betydelig dels vedkommende være henvist til at tage ufaglært arbejde, hvor risikoen for såvel sæson- og konjunkturbestemt som strukturbestemt arbejdsloshed er særlig stor, og den vil som følge af de ustabile beskæftigelsesforhold og som hørende til lavtlønsgruppen i særlig grad have behov for støtte fra det sociale bistandsvæsen.

I forbindelse hermed kan det konstateres, at ledigheden blandt de unge fortsat ligger på et uacceptabelt niveau på trods af den betydelige indsats mod ungdomsarbejdsløsheden, der er udført inden for rammerne af beskæftigelsesplanen fra 1977. (Det skønnes, at der udover de 40.000 ledige, som blev registreret i juli 1979, er yderligere 20.000 unge arbejdsløse, som ikke er registrerede). Ungdomsledigheden får mere og mere karakter af langtidsledighed, og det er i stigende grad pigerne, der bliver hårdest ramt.

Det er regeringens opfattelse, at de fremdragne problemer har nået et sådant omfang, at omfattende ændringer i det bestående system er stærkt påkrævede, ligesom der må etableres en langt højere grad af sammenhæng inden for ungdomsuddannelserne. Loses problemerne ikke effektivt nu, eller nojes man med delløsninger, der kun sigter mod enkelte sider af problemkredsen, er det nærliggende at antage, at den udvikling, der er i gang, vil fortsætte og forstærke de påviste skævheder inden for uddannelserne.

[1]) 1975-76 Folketingstidende p 3888-3938
1976-77 Folketingstidende p 2366-2385

Som overordnet mål for de nødvendige foranstaltninger må det tilstræbes at skabe garanti for, at alle unge i fortsættelse af grundskolen får tilbud om en ungdomsuddannelse.

Dette må ses i sammenhæng med og som en videreudvikling af den ungdomsgaranti, som gennem beskæftigelsesplanerne påregnes iværksat, hvorefter der garanteres alle unge under 25 år et uddannelsestilbud eller et beskæftigelsestilbud af folgende karakter:

a. Et tilbud om mindst 9 måneders samlet effektiv uddannelse, som skal indeholde en kompetencegivende del eller være led i en fortsat kompetencegivende uddannelse.
b. Et tilbud om mindst 9 måneders uafbrudt beskæftigelse med udsigt til varig beskæftigelse.

Ungdomsgarantiens indhold består således i, at der gives de unge et reelt tilbud om adgang til at kunne kvalificere sig til fortsat uddannelse og/eller erhvervsmæssig beskæftigelse, hvor det primære sigte med garantien er en realisering af uddannelsestilbuddet.

Garantien for et tilbud om en ungdomsuddannelses skal have et reelt indhold. For at opfylde dette må det tilstræbes, at der for den enkelte unge bliver mulighed for at vælge mellem flere ungdomsuddannelser. Om et egentligt valg kan man kun tale, hvis de enkelte uddannelser er ligeværdige og af den unge opfattes således.

Ligeværdighed som forudsætning for garanti om et uddannelsestilbud er ikke et entydigt begreb. Ligeværdigheden er sammensat af en række faktorer, der for den enkelte elev kan have forskellig vægt.

Disse faktorer indgår som væsentlige led i de principper, der er foreslået i det følgende. Her skal specielt fremhæves faktorer som tilstrækkelig kapacitet, tilstrækkelige okonomiske vilkår, forbedret vejledning, udvidet studie- og erhvervskompetence samt fleksibilitet i og sammenhæng mellem de enkelte uddannelser og deres indhold, således at problemerne ved overgange mellem disse og ved genoptagelse af en afbrudt uddannelse mindskes. Endelig bør alle ungdomsuddannelser give eleverne muligheder for - eventuelt efter supplerende kurser - at fortsætte i en videregående uddannelse.

Tilsammen danner forslagets punkter en ramme for de foranstaltninger, der - gennemført administrativt eller ved lovgivninig - skal sikre dels en sammenhængende planlægning, styring og finansiering af dette uddannelsesområde, dels en reel garanti for et uddannelsestilbud, der holder muligheder for fortsat uddannelse åben, baseret på ligeværdighedsprincippet.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad L

Det er en forudsætning for at kunne opfylde tilbuddet om en ungdomsuddannelse, at der er gennemført en sådan geografisk udbygning af uddannelserne, at den enkelte elev inden for en rimelig afstand fra sin bopæl er stillet over for flere forskellige uddannelsestilbud.

I alt væsentligt har den geografiske udbygning, der i de senere år er gennemført inden for gymnasieskolen sikret, at der i langt den største del af landet vil være et gymnasium inden for en vejafstand af ca. 25 km målt fra elevernes bopæl.

Det samme gør sig ikke gældende for erhvervsuddannelserne trods de seneste års udbygning, omend der inden for handels- og kontorområdet er en rimelig geografisk dækning af uddannelsestilbuddene.

Hertil kommer yderligere, at medens alle egnede ansøgere bliver optaget i gymnasiet, eksisterer der ved efg-uddannelserne en kapacitetsmæssig adgangsbegrænsning, som med vekslende styrke gør sig gældende både for de forskellige hovederhvervsområder og for de forskellig dele af landet.

En sikring af uddannelsestilbuddet til de unge forudsætter derfor i første række en yderligere geografisk udbygning og spredning af efg-uddannelserne kombineret med en ophævelse af de kapacitetsmæssige barrierer for adgangen til disse uddannelser.

Det vil her være hensigtsmæssigt, at der også inden for erhvervsuddannelserne opereres med lokale områder, hvor der kan gives et bredt og varieret uddannelsestilbud. Den geografiske udstrækning af sådanne lokalområder må i det væsentlige bestemmes af befolkningsgrundlaget, men det bør tilstræbes, at lokalområderne bliver af en sådan størrelse, at der for hvert af dem opbygges et bredt spektrum af uddannelsestilbud, som i princippet må omfatte alle større hovederhvervsområders basisuddannelse og i tilknytning hertil de mere almindelige 2. dels uddannelser.

Dette forudsætter imidlertid, at undervisningen i en række efg-basisår omlægges, således at det antal elever, der skal til for at påbegynde undervisningen gores mindre, samt at overgangen fra de mindre hovederhversområders basisår til 2. dels uddannelserne opbygges mere fleksibelt. Endvidere bor bestræbelserne i retning af at etablere nye 2. dels uddannelser tortsættes, oe det er i sammen-

hæng hermed vigtigt, at de tekniske eksamensuddannelser indbygges i efg-systemet.

Uddannelsestilbuddet til de unge skal bygge på det helt grundlæggende princip, at alle ungdomsuddannelser er ligeværdige. Det er derfor vigtigt, at denne opfattelse om ungdomsuddannelsernes ligeværdighed understreges allerede i grundskolens uddannelses- og erhvervsorientering.

For at også eleverne kan opleve de forskellige tilbud som ligeværdige, vil det være af betydning, at uddannelsesområdet i sin helhed fremstår overskueligt, og at de enkelte uddannelser er indbyrdes sammehængende. Dette kan betyde, at efg-uddannelsernes mangfoldighed af tilbud og forskellige strukturelle opbygning må indpasses i modeller, der er mere ensartede, end tilfældet er i dag.

Ligeværdighedsprincippet kan bl. a. fremmes gennem en sammenhængende tilmeldingsprocedure til ungdomsuddannelserne, idet det vil svække opfattelsen af uddannelsernes ligeværdighed, såfremt elevernes valg mellem de forskellige tilbud skal træffes på forskellige tidspunkter. Også en sammenhængende vejledning vil fremme princippet, jfr. bemærkningerne til punkt 8.

Ad 2.

Ved udarbejdelse af undervisningsplanerne for ungdomsuddannelserne forudsættes, at eleverne møder med kundskaber, som svarer til dem, der erhverves i den 9-årige grundskole. Ungdomsuddannelserne må derfor være et tilbud til alle, der har afsluttet grundskolen også i de tilfælde, hvor eleven opfylder undervisningspligten på en anden måde end gennem folkeskolen som f. eks. ved efterskoler eller friskoler.

Det er ikke hensigten herved at ændre grundlaget for folkeskolens 10. klasse. Der vil fortsat være elever, som vil have fordel af at gennemgå folkeskolens 10. klasse, inden de fortsætter i en erhvervsuddannelse eller en studieforberedende uddannelse.

Folkeskolen skal ikke medvirke til en opdeling af eleverne i forskellige retninger, der forudbestemmer deres senere uddannelsesvalg. Valget af uddannelsesretning inden for ungdomsuddannelserne må således principielt være frit, og eleverne må ved dette valg støttes af en udbygget uddannelses- og erhvervsorientering i grundskolen.

Ad 3.

På trods af den væsentlige udbygning af tilbuddene inden for ungdomsuddannelserne, som har fundet sted i de senere år, er der stadig en betydelig gruppe unge, der ikke gennemgår en kompetencegivende uddannelse.

Der er flere grunde til, at denne gruppe hidtil har undladt at fortsætte uddannelsesforløbet efter folkeskolen. Bl. a. kan man pege på forhold som skoletræthed, ønsket om indtægtsgivende arbejde umiddelbart efter skolepligtens ophør, en fremmedfølelse over for skolens stofområder, manglende tilskyndelse fra hjemmets side, utilstrækkelige økonomiske muligheder samt forskellige former for psykiske og fysiske handicap.

Det er en vigtig uddannelsespolitisk opgave at kunne tilbyde den gruppe unge, der afbryder deres uddannelsesforløb efter folkeskolens afsluttende klasser, uddannelser, hvortil der er knyttet iøjnefaldende og overskuelige beskæftigelsesmæssige fordele.

Der har været etableret flere lokale forsøg med opsøgende virksomhed over for disse unge f. eks. gennem ungdomsskolen, kuratorordninger og lign., men de hidtidige erfaringer har vist, at det er vanskeligt at få kontakt med og tiltrække dem gennem de ordinære uddannelsestilbud. Det vil derfor blive en overordentlig krævende pædagogisk opgave at tilrettelægge uddannelsestilbud, der i særlig grad kan virke attraktive på denne gruppe unge.

I tilknytning hertil skal man pege på, at udviklingen er gået i retning af, at mulighederne for at anvende uuddannet og uerfaren arbejdskraft synes at være begrænsede eller mangler helt. Dette forhold, der hænger sammen med erhvervslivets rationalisering og automatisering, rammer naturligvis i overvejende grad uudannede unge og giver anledning til strukturarbejdsløshed.

Der er således behov for uddannelser af unge til sådanne områder af erhvervslivet som hidtil har betjent sig af uudannet, men erfaren arbejdskraft.

Der bør derfor etableres korte kurser i tilknytning til de ordinære uddannelsesforløb inden for efg-uddannelserne. Der kan herunder også være tale om kurser, der har til formål at motivere eleverne til at påbegynde en egentlig basisuddannelse, foruden at de kan sikre eleverne forbedrede muligheder på arbejdsmarkedet. Inden for en række områder bør det herudover overvejes at etablere nye korte 2. dels efg-uddannelser som alternativ til de ordinære længere uddannelsesforløb, ligesom andre former for ungdomsuddannelser også kan komme på tale.

Udformningen af sådanne specielt tilrettelagte uddannelsestilbud må finde sted i meget snæver kontakt med arbejdslivet, arbejdsmarkedets organisationer, folkeskolens specialundervisning, kommunale ungdomsskoler og de sociale myndigheder.

Endvidere vil det være rimeligt at inddrage efterskolernes og de øvrige frie skolers erfaringer med kombinerede uddannelses- og opholdsmiljøer.

Det er imidlertid af afgørende betydning, at der til disse kortere kursusforløb, hvad enten de opbygges som indslusningskurser til basisuddannelsen, som 2. dels uddannelser eller som helt specielt tilrettelagte uddannelsesforløb, knyttes en nærmere fastsat erhvervskompetence. Disse kursusforløb bør frem for alt være attraktive tilbud til den gruppe unge, der ellers ville indgå i den såkaldte restgruppe. Det forhold, at erhvervslivet i voksende grad ikke selv længere påtager sig optræningen af disse unge, understreger betydningen af, at denne opgave bliver løst tilfredsstillende.

1 tilknytning hertil må man være opmærksom på, at unge, der søger en fortsat uddannelse efter folkeskolen, i visse tilfælde vil være forhindret i at påbegynde denne som følge af minimumsalderskrav eller begrænsninger i kapacitet på uddannelsesinstitutionerne. Dette gælder især for piger, der søger uddannelse inden for social- og sundhedssektoren. Disse oplever i dag et brud i deres uddannelsesforløb, og det må derfor anses for væsentligt, at der på længere sigt etableres en større grad af samordning mellem disse uddannelser og de øvrige ungdomsuddannelser. Herved vil man kunne bidrage til mere lige uddannelsesmuligheder for begge køn og mindske risikoen for, at de unge mister lysten til fortsat uddannelse som følge af ventetiden.

Ad 4.

Det må være en følge af ungdomsuddannelsernes ligeværdighed, at det - uanset hvilken ungdomsuddannelse man har valgt - bliver muligt ved gennemgang af supplerende kursus at kvalificere sig inden for et bredt område til optagelse ved videregående uddannelse eller at opnå erhvervskompetence.

Ved udtrykket studiekompetence må man sondre mellem almen og speciel kompetence. Den almene studiekompetence giver de kvalifikationer af almen karakter, som er en nødvendig forudsætning for enhver videregående uddannelse. Denne almene kompetence forudsættes opnået gennem enhver ungdomsuddannelse, dvs. 9 år i folkeskolen efterfulgt af en normalt 3-årig ungdomsuddannelse.

Herudover vil det som forudsætning for at kunne gennemføre visse videregående uddannelser være nødvendigt, at den almene kompetence suppieres med særlige forudsætninger, hvis art og indnold afhænger af den pågældende videregående uddannelse. Dette er den specielle studiekompetence.

I de tilfælde, hvor påbegyndelsen af en videregående uddannelse stiller krav om en speciel kompetence, må kravene hertil - såvel teoretiske som praktiske forudsætninger - nøje fastlægges, og der må i rimeligt omfang etableres kurser, der letter muligheden for, at de uddannelsessogende k n opnå denne specielle kompetence.

Der bør så vidt muligt stiles mod, at sådanne supplerende kurser kan afvikles inden for en tidsramme på 1/2-1 år.

Adgangsvejene til universiteterne og andre længerevarende uddannelser er igennem de senere ui udvidet sådan, at også andre uddannelser end sidentereksamen accepteres som grundlag for optagelse, navnlig hf og højere handelseksamen. Disse uddannelser giver ligesom studentereksamen almen studiekompetence, men må eventuelt suppleres med de særlige forudsætninger, f. eks. et bestemt fremmedsprog eller matematik på højeste studentereksamensniveau, som er nødvendige for det enkelte konkrete studium (speciel studiekompetence).

Ud over denne åbning af de lange og mellemlange uddannelser må der lægges vægt på, at også de kortere videregående uddannelser, der supplerer og udvider erhvervskompetence fra de faglige ungdomsuddannelser, er åbne for studerende med forskellig forudgående uddannelse.

Det videre arbejde med adgangsveje til de videregående uddannelser og udformningen af ungdomsuddannelserne i fremtiden bør koordineres. De unge må ventes typisk at søge deres ungdomsuddannelse og deres eventuelle videregående uddannelse inden for samme interessefelt. Derfor bør overgangen fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse lettes ved, at de specielle forudsætninger for en videregående uddannelse i vidt omfang kan fås gennem de ungdomsuddannelser - både studieforberedende og faglige - der ligger indenfor samme eller beslægtede fagområder. Der bør bevidst sigtes mod, at det højeste uddannelsesniveau inden for en uddannelsessektor kan nås fra alle ungdomsuddannelser i sektoren, uden at en væsentlig tid skal bruges til supplering af gennemførte uddannelser.

Den adgangsbegrænsning, der praktiseres nu på grundlag af loven fra 1976 (lov nr. 315 af 10. juni 1976 om adgangsregulering ved videregående uddannelser), bygger på det hidtidige system i ungdomsuddannelserne og på de gammelkendte adaanesvete til de videregående uddannelser.

Adgangsbegrænsningsreglerne må derfor revideres, så de stemmer med de ændringer, der gennemfores på disse områder.

Svarende til begreberne almen studiekompetence og speciel studiekompetence kan man anvende begreberne almen erhvervskompetence og speciel erhvervskompetence. Den almene erhvervskompetence er her ensbetydende med de almene kvalifikationer, der er nødvendige for at bestride ethvert arbejde, medens den specielle erhvervskompetence er ensbetydende med de særlige forudsætninger, der er nødvendige for udførelse af en bestemt funktion i arbejdslivet. Den almene erhvervskompetence forudsættes opnået ved alle ungdomsuddannelser, hvorimod det er nødvendigt for hver enkelt ungdomsuddannelse og hver enkelt funktion i arbejdslivet at fastlægge, hvilken supplerende uddannelse den specielle erhvervskompetence kræver.

Det må ved etableringen af de ovennævnte kursus søges tilgodeset, at den omvej, som et skift fra én uddannelsesretning til en anden medfører, gøres så kort som mulig.

I forhold til de nugældende forhold betyder en gennemforelse af en sådan ordning en videreførelse af allerede igangværende bestræbelser på at samle og overskueliggøre de tilbud om gymnasiale suppleringskursus, prøveforberedende enkeltfagskursus, værkstedskursus m. v., der allerede i dag er etableret for at give unge med en «utilpasset« ungdomsuddannelse adgang til videregående uddannelse. Endvidere betyder den opbygningen af en række nye kursustyper og -elementer, ikke mindst med henblik på opnåelse af speciel erhvervskompetence.

Ad 5.

Inden for de traditionelle lærlingeuddannelser foretager eleverne ved deres valg en kraftig indsnævring af deres senere beskæftigelsesmuligheder. Med indførelsen af efg-uddannelserne er der derimod skabt nogle mere smidige uddannelsestilbud, som stiller eleverne friere med hensyn til deres fremtidige erhvervsvalg.

Denne mere fleksible opbygning kan med fordel udstrækkes til også at gælde de øvrige ungdomsuddannelser. Uddannelsesområdet bør derfor lægges således til rette, at det på visse stadier af et uddannelsesforløb bliver muligt for elever at forlade uddannelsen med en vis studie- og/eller erhvervskompetence.

Det bør imidlertid i sådanne tilfælde klart fremgå, at eleverne har gennemgået et afsluttet uddannelsesforløb og ikke afbrudt uddannelsen i utide. Det er derfor vigtigt, at der finder en noje præcisering sted af, hvilken kompetence der er opnået på dette trin i uddannelsen.

Et tilbud om en ungdomsuddannelse bor tillige indebære praktiske muligheder for, at en elev, der har afbrudt sit uddannelsesforløb og forladt uddannelsessystemet, kan udnytte sin ret til senere at vende tilbage til dette og genoptage uddannelsen.

I sammenhæng med afstigningsmulighederne bør der etableres formaliserede overgangsmuligheder inden for ungdomsuddannelsernes område, således at en elev, der under sit uddannelsesforlob ønsker at skifte retning, kan gennemføre dette med mindst mulig forlængelse af den samlede uddannelsestid.

Uddannelsesskift vil praktisk talt altid indebære en forlængelse af den samlede uddannelsestid, men gennem opbygningen af et formaliseret system af supplerings- og indslusningskurser må dette tidstab kunne begrænses.

Ad 6.

Undervisningstilbuddet inden for ungdomsuddannelsernes område må være bredt og varieret for at kunne modsvare elevernes uddannelsesønsker og evner samt samfundets uddannelsesbehov.

Ungdomsuddannelserne må ses som led i et fremtidigt samlet uddannelsessystem, der står åbent for den enkelte livet igennem. Opgaven bliver derfor ikke alene at give eleverne kundskaber og færdigheder, men også at give dem forudsætninger for at udnytte de muligheder, uddannelsessystemet giver for fortsat uddannelse senere i livet.

De fag, som skal give eleverne de nødvendige forudsætninger for at kvalificere sig til erhvervsmæssig beskæftigelse og til vidergaende uddannelse, må derfor indgå som en væsentlig del af det samlede undervisningstilbud.

Imidlertid må man inden for ungdomsuddannelserne også fortsætte med den forberedelse til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund og til medansvar for løsningen af fælles opgaver, som er begyndt i folkeskolen. Der bor derfor i uddannelserne indgå en kerne af fælles fag og alment kulturelt og samfundsmæssigt indhold, som kan give eleverne en fælles almen baggrund.

Derudover skal eleverne have mulighed for at vælge fag, der uddyber eller supplerer de ovennævnte fag.

En medleven og et engagement i samfundsspørgsmål såvel som forberedelse til arbejdslivet forudsætter en udvikling af sociale egenskaber.

Viden om demokratiets virkemåde kan også formidles gennem elevernes deltagelse i beslutningerne om skolens forskellige aktiviteter.

Ad 7.

Der er tradition for, at erhvervsuddannelserne kombinerer uddannelse på skole med praktisk beskæftigelse. Dette værdifulde samspil må opretholdes også i et fremtidigt uddannelsessystem. På institutionerne uddannes eleverne i de nødvendige teoretiske og praktiske færdigheder. I virksomhederne får de mulighed for at anvende disse i praksis, samtidig med at de så tidligt som muligt kan få et indblik i deres fremtidige arbejdsmiljø. Endvidere kan eleverne få en fornemmelse af, hvorledes deres egen arbejdsfunktion indgår som et led i den samlede arbejdsgang og dens tilrettelæggelse.

Det må imidlertid anses for værdifuldt, at alle elever får øget kendskab til og forståelse for kultur- og arbejdslivet i andre dele af samfundet. Herved kan der skabes tættere forbindelser mellem arbejdslivet og de ungdomsuddannelser, der hidtil udelukkende har været drevet som skoleundervisning. Det bør derfor undersøges, hvilke muligheder de elever, som følger en uddannelse, der fortrinsvis er studieforberedende, vil have for at få praktisk beskæftigelse i arbejdslivet til at indgå som et led i deres uddannelse.

Herigennem vil man også kunne arbejde på at sikre en smidigere overgang mellem uddannelse og erhverv. Det er ønskeligt, at uddannelse og beskæftigelse gensidigt støtter hinanden, selv om uddanelsessystemet også skal tjene andre formål end arbejdslivets. Spørgsmålet om at lade praktisk beskæftigelse indgå i uddannelsen for alle elever uanset deres valg af ungdomsuddannelse bør derfor nærmere drøftes med arbejdsmarkedets parter m. n.

Ad 8.

Skal et fleksibelt opbygget system af ungdomsuddannelser, der i høj grad er baseret på elevernes egne valg, fungere tilfredsstillende, må det rumme en udbygget erhervsorientering og uddannelsesvejledning. Denne orientering og vejledning skal oplyse eleverne om konsekvenserne af de forskellige valgmuligheder og bistå dem med at forberede deres valg ud fra deres personlige forudsætninger og interesse. Vejledningen må bl. a. bygge på et løbende ajourført materiale, som beskriver de aktuelle uddannelsesforhold og arbejdsvilkår, ligesom der må anvendes velunderbyggede prognoser for beskæftigelsesmulighederne. Herved vil man også kunne modvirke den skævhed i uddannelsessøgningen, der skyldes mangelfuldt kendskab til uddannelsernes indhold og forventet udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet.

Tilsvarende må der finde en yderligere udbygning sted af den orientering, der finder sted i grundskolen. Det vil være af afgørende betydning, at det klart fremgår af denne orientering, at der for eleverne bliver tale om valg mellem en række ligeværdige uddannelsestilbud.

Der har nok i den orientering, der hidtil har fundet sted i grundskolens afsluttende klasser, været en tendens til at lægge hovedvægten på de studieforberedende uddannelser. Dette må bl. a. tilskrives det forhold, at lærerne normalt selv har gennemgået en studieforberedende uddannelse. Netop derfor må der lægges afgørende vægt på, at grundskolens lærere sættes i stand til at orientere fyldestgørende om de erhvervsforberedende uddannelser.

For erhvervsuddannelsernes vedkommende vil denne vejledning på værdifuld måde kunne suppleres med en ordning, hvor folkeskolens elever tilbydes praktik på erhvervsskolerne. Der arbejdes for tiden med at få etableret en sådan ordning.

Det er i denne forbindelse vigtigt, at sammenhængen mellem vejledningsordningerne i de forskellige dele af uddannelsessystemet styrkes. Dette kan ske ved at fremme det kollegiale samarbejde mellem vejledergrupperne på lokalt plan, hvilket er ved at tage form efter en henstilling fra erhvervsvejledningsrådet. Men det kan også ske på andre måder, f. eks. ved uddannelse af vejledningspersonalet samt ved tilvejebringelse, koordination og distribution af egnet vejledningsmateria-1e.

Desuden vil en sammenhængende og samtidig tilmeldingsprocedure for samtlige ungdomsuddannelser bidrage til at gøre valgsituationen overskuelig for de enkelte elever og deres forældre, samtidig med at uddannelsernes ligeværdighed fremhæves.

Ad 9.

De bestræbelser, der udfoldes i folkeskolen på i videst muligt omfang at drage handicappede elever ind i et almindeligt undervisningsmiljø, må videreføres inden for ungdomsuddannelserne. Det må herigennem tilstræbes, at de handicappede får en uddannelse, som så vidt muligt sætter dem i stand til at føre en tilværelse som selvhjulpne mennesker, og at de øvrige elever gennem uddannelsesfælleskabet lærer at acceptere de handicappede.

Ad 10.

Som anført under punkt 5 bør ungdomsuddannelserne opbygges som et åbent system, som eleverne kan forlade og vende tilbage til.

Denne åbenhed i systemet bør også komme den voksne del af befolkningen til gode, ikke mindst den del, som kun har fået 7 - eventuelt 9 - års grundskoleuddannelse.

Der bør derfor finde en udbygning sted af tilbuddene om undervisning for voksne med henblik på at udjævne forskellene mellem de yngres og ældres uddannelsesniveau. Disse uddannelsestilbud til voksne må i indhold svare til tilbuddene inden for ungdomsuddannelserne, således at de voksne herigennem får mulighed for at opnå samme kompetence som de elever, der uddannes inden for ungdomsuddannelserne.

De voksne elevers forudsætninger for at deltage i en sådan undervisning er imidlertid forskellige fra de unges. De praktiske vilkår for voksenundervisningen vil derfor afvige fra de vilkår, hvorunder ungdomsuddannelserne virker. Dette gælder bl. a. i pædagogisk henseende, hvor undervisningen må tilrettelægges ud fra de voksnes erfaringer fra arbejdslivet, men herudover vil de voksne elevers økonomiske muligheder for at deltage i undervisningen være forskellige fra de unges. Spørgsmålet om de økonomiske vilkår for de voksne elever må derfor tages op til nærmere overvejelse.

A d II.

Det er en forudsætning for at tilvejebringe en større grad af overskuelighed inden for ungdomsuddannelserne, at lærerne erhverver et alment kendskab til hele uddannelsesområdets faglige indhold. Denne indsigt må opnås gennem en udbygget efter- og videreuddannelsesaktivitet, hvor der lægges vægt på grundigt at orientere lærerne om de uddannelser, der ligger udenfor deres eget faglige felt. Det er ikke tanken, at lærerne på denne baggrund skal kunne varetage en egentlig undervisning på disse områder, men de skal besidde så meget kendskab til de øvrige fagområder, at de dels kan støtte og vejlede eleverne i valgsituationer o. lign., dels kan bibringe eleverne en forståelse for sammenhænge mellem deres egen uddannelse og andre uddannelser. For fuldt ud at kunne varetage disse opgaver er et grundigt kendskab til folkeskolen og til de videregående uddannelser og helst også de erhvervsforhold, som uddannelserne kan fore frem til, ligeledes en nødvendig forudsætning.

Efteruddannelsen af de lærere, der i dag varetager undervisningen inden for ungdomsuddannelserne, foregår i dag under forskellige former. Tilvejebringelse af en større grad af sammenhæng mellem ungdomsuddannelserne vil helt naturligt kunne fremmes, såfremt der tilsvarende etableres en nærmere sammenhæng mellem lærernes efteruddannelse. Dette gælder især de lærere, der skal varetage eller koordinere vejledningsopgaverne, som ifølge deres natur i særlig grad vedrører forhold på tværs af de enkelte uddannelser, samt de lærere, der skal undervise i de almene fag, der skal indgå i samtlige uddannelser.

De seneste års kraftige vækst i søgningen til ungdomsuddannelserne har bl. a. betydet, at der er opstået en større spredning inden for elevklientellet i henseende til forudsætninger og baggrund. Andelen af elever, der kommer fra miljøer uden tradition for fortsat uddanelse, er voksende inden for gymnasiesektoren, samtidig med at erhvervsuddannelserne søges af flere elever med en studieforberedende uddannelsesmæssig baggrund. Denne udvikling stiller pædagogiske krav til undervisningen inden for begge skoleformer og understreger samtidig behovet for, at lærerne besidder et bredere fagligt kendskab til andre uddannelsesområder, end tilfældet hyppigt er i dag, jfr. det ovenfor anførte. Det må påregnes, at denne udvikling vil fortsætte og forstærkes ikke mindst i takt med opbygningen af bedrede muligheder for voksne for at bevæge sig på tværs i systemet.

Det anførte giver baggrund for på længere sigt at overveje mulighederne for at skabe en nærmere sammenhæng mellem de enkelte lærergruppers grunduddannelse. De første skridt i denne retning kunne bestå i en øget forsøgsvirksomhed. Giver forsøgsresultaterne grundlag for mere permanente foranstaltninger, er der åbnet adgang for at løse op for det båsesystem, som i dag begrænser de forskellige lærerkategoriers ansættelsesmulighed til bestemte uddannelser.

Ad 12.

Der skal være tilbud om gratis undervisning ved alle ungdomsuddannelser, således at der kun bliver tale om betaling for undervisningen, såfremt det vælges at gennemføre uddannelsen på alternative private institutioner. Allerede i dag er den altovervejende dei af den undervisning, der finder sted inden for ungdomsuddannelserne, gratis.

I øjeblikket er de økonomiske vilkår for eleverne indenfor ungdomsuddannelserne forskellige.

Medens eleverne ved de studieforberedende uddannelser alene har mulighed for at modtage ungdomsydelsen samt eventuelt støtte fra Statens Uddannelsesstøtte, har eleverne inden for erhvervsuddannelserne forskellige muligheder for at oppebære en i forbindelse med overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet aftalt løn under hele uddannelsesforløbet eller dele af dette. Det kan ikke afvises, at sådanne forskelle i de økonomiske vilkår kan være en afgørende faktor, ikke blot når de unge stilles over for valget mellem de forskellige ungdomsydelser, men tillige i valget mellem at påbegynde en erhvervsuddannelse eller søge direkte ud på arbejdsmarkedet efter folkeskolen. For at sikre, at de uddannelsessøgende ønsker med hensyn til valg af uddannelse og beskæftigelse ikke i afgørende grad påvirkes af kortsigtede økonomiske overvejelser, men derimod er udtryk for motiverede uddannelses- og erhvervsønsker, bør det tilstræbes, at der etableres støtteordninger, der ikke virker forvridende på de unges valg i den henseende.

Ad 13.

Som anført under de almindelige bemærkninger er det en forudsætning for i praksis at kunne realisere et tilbud til alle unge om en ungdomsuddannelse, at der dels er opbygget et overskueligt og indbyrdes sammenhængende system af uddannelsestilbud, dels er mulighed for at planlægge og styre disse ud fra en helhedsvurdering. I dag foregår planlægningen, styringen og finansieringen af uddannelserne i det væsentlige ud fra den enkelte sektors behov, hvilket også er i overensstemmelse med de love og andre regler, der gælder på området. Tilsvarende gælder der forskellige regler med hensyn til uddannelsernes finansiering. Den hidtidige udvikling og ikke mindst en udvikling i retning af et mere fleksibelt system, som skitseret i de foregående punkter, understreger nødvendigheden af, at tilbøjeligheden til at vurdere hvert uddannelsesområde for sig afløses af et helhedssyn, som vil kræve ændringer af de i dag gældende retsregler.

Det vil være et naturligt led i disse ændringer, at planlægningen og styringen af uddannelserne sker i samarbejde mellem staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer. For de studieforberedende uddannelser vil dette indebære fornyede overvejelser over statsgymnasiernes fremtidige tilhørsforhold, og på erhvervsuddannelsernes område må de praktiske muligheder for yderligere at inddrage amtskommunerne overvejes positivt. Det forudsættes herunder, at det i det væsentlige er lykkedes at gøre lokalomoråderne (jfr. bemærkningerne til punkt 1) selvforsynende med erhvervsuddannelser og at opbygge disse uddannelser over en nogenlunde ensartet skolemodel.

En stor del af styringen og planlægningen af erhvervsuddannelsernes indhold og af disses totaldimensionering må dog fortsat foregå centralt.

Dette vil også gælde for en række spørgsmål af overvejende pædagogisk karakter (uddannelsernes mål, fagindholdet, undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse o. a.).

For den række uddannelser, som ligger i statsligt regie, må der forudsættes en sådan central planlægning og styring, at disse udbygges og tilrettelægges i samklang med de øvrige uddannelser.

Ændringer i de eksisterende samarbejdsformer bør først finde sted efter forhandling med amtskommunerne og de implicerede organisationer inden for arbejdslivet. Det vil i den forbindelse være væsentligt, at der opbygges en smidig styringsmekanisme, der kan sikre arbejdslivet den fornødne indflydelse på uddannelsernes faglige indhold. Denne indflydelse er især af betydning, når det drejer sig om at formidle udviklingen og fornyelser inden for arbejdslivet til uddannelsessektoren.

I forbindelse hermed må den nuværende struktur af rådgivende organer inden for ungdomsuddannelsernes område tages op til revision med henblik på en forenkling. Især inden for erhvervsuddannelserne findes der talrige rådgivende organer, hvis opgaver og kompetence i vekslende omfang overlapper hinanden, hvilket virker hæmmende og vanskeliggør den daglige administration. Der må her opbygges et mere smidigt system, der samtidig sikrer de involverede kredse en rimelig indflydelse.

Ad 14.

Opfyldelsen af princippet om et uddannelsestilbud til alle unge indebærer en forpligtelse for det offentlige til at sikre, at den nødvendige uddannelseskapacitet er til stede.

Undervisningen inden for ungdomsuddannelserne foregår i dag ved både offentlige og private uddannelsesinstitutioner. Størstedelen af de sidstnævnte, til hvem der ydes tilskud efter nærmere fastsatte regler, er organiseret som selvejende institutioner (f. eks. tekniske skoler og handelsskoler).

Det er inden for dette område normalt en betingelse for at få godkendt oprettelse af selvejende institutioner, og for at en godkendt uddannelsesinstitution kan modtage driftstilskud fra det offentlige, at der er tilstrækkeligt behov for undervisningen.

Ad 15.

De bygningsmæssige krav, der stilles til uddannelsesinstitutionerne inden for ungdomsuddannelserne, er i flere henseender vidt forskellige. Dette gælder kun i mindre grad for de lokaler, der indrettes til teoretisk undervisning (klasselokaler), men gør sig til gengæld kraftigt gældende for lokaler, der indrettes med en bestemt praktisk undervisning for øje, f. eks. de tekniske skolers værkstedslokaler.

Uanset de vanskeligheder, der herved opstår, bør det tilstræbes, at nybyggeriet både gennem en placering i nærheden af andre uddannelsesinstitutioner og gennem indretning og dimensionering tilrettelægges så fleksibelt, at der så vidt muligt tages hensyn til mulighederne for eventuelt senere at kunne anvende lokalerne til andre undervisningsformål end oprindeligt tilsigtet. De samme hensyn må tages ved modernisering og udvidelser af eksisterende skoler.

Ad 16.

Inden for ungdomsuddannelserne gennemføres der for tiden adskillige forsøg dels med nye uddannelser, dels med revision af bestående uddannelser. Denne udvikling bør fortsætte, og der bør til støtte for overvejelserne om opbygningen af et mere fleksibelt uddannelsessystem sættes nye forsøg i gang efter de principper, der er anført i de foregående punkter.

Det er vigtigt, at forsøg med uddannelsernes indhold, struktur, m. v. godkendes i samarbejde med arbejdsmarkedets parter og de ansættende myndigheder for at sikre, at de elever, der deltager i forsøg, får de fornødne kvalifikationer til beskæftigelse inden for deres fag og adgang til de videregående uddannelsesinstitutioner.

Et sådant indseende med forsøgene er imidlertid ikke ensbetydende med, at man skal afskære lokal indflydelse. Der bør tværtimod være adgang til fra lokalt hold at fremkomme med forslag til forsøg. De lokale uddannelsesinstitutioner, lærere, elever og det lokale arbejdsliv bør i høj grad inddrages i forsøgsordningerne for at give de iværksatte forsøg realistisk indhold.

Lov om erhvervsfaglige grunduddannelser med senere ændringer.

Lov nr. 289 af 8. juni 1977.

Lov om erhvervsfaglige grunduddannelser.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Kapitel 1.

Uddannelsernes opbygning og indhold.

§ 1. Undervisningsministeren tilrettelægger erhvervsfaglige grunduddannelser i tilslutning til grundskolens 9. klassetrin.

Stk. 2. Uddannelserne skal tilpasses til også at kunne optage uddannelsessøgende, der på et senere tidspunkt ønsker en erhvervsfaglig grunduddannelse.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter efter indstilling fra erhvervsuddannelsesrådet og erhvervssuddannelsesudvalgene nærmere regler om optagelse af elever og om undervisning og prøver. Ministeren kan fastsætte regler om antallet af elever.

§ 2. I uddannelserne, der grupperes i hovederhvervsområder, skal foruden faglig undervisning indgå undervisning i almene fag, som bl. a. sigter mod at give eleverne forståelse af samfundet og arbejdslivet.

Stk. 2. Til handicappede elever gives der specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Undervisningsministeren fastsætter regler herom.

Stk. 3. Der tilbydes eleverne rådgivning om valg af uddannelse og erhverv samt om personlige forhold. Undervisningsministeren fastsætter regler herom.

§ 3. Den erhvervsfaglige grunduddannelse indledes normalt med en 1-årig basisuddannelse, som foregår på skole, eventuelt suppleret med virksomhedsophold. Denne første del af uddannelsen omfatter en grundlæggende orientering og indføring i erhvervsområdet.

Stk. 2. Efter basisuddannelsen foregår uddannelsens 2. del vekselvis på skole og praktiksted med hovedvægt på den praktiske oplæring. Undtagelsesvis kan 2. del af uddannelsen overvejende eller helt gennemføres på skole.

Stk. 3. Uddannelserne opbygges således, at de kan forlades på passende trin med erhvervskompetence, og således, at uddannelsesforløbet senere kan fortsættes.

Kapitel 2.

Styring sorganernes sammensætning og beføjelser.

§ 4. Undervisningsministeren nedsætter et erhvervsuddannelsesråd på 17 medlemmer, bestående af en af ministeren udpeget formand, 6 medlemmer udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening, 1 medlem udpeget af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, 6 medlemmer udpeget af Landsorganisationen i Danmark, 1 medlem udpeget af Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer og 2 medlemmer udpeget af lærerorganisationerne. Det skal ved udpegelse af repræsentanterne for Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark sikres, at henholdsvis arbejdsledere og elever bliver repræsenteret. Medlemmerne beskikkes for 4

Undervisningsmin. 1. afd. j. nr. 1976-12122-4.

år. Arbejdsministeriet og undervisningsministeriet deltager hver med en repræsentant uden stemmeret i rådets møder. Endvidere kan erhvervsuddannelsesudvalgenes formænd eller næstformænd deltage i rådets møder uden stemmeret.

Stk. 2. Undervisningsministeren træffer nærmere bestemmelse om, hvorledes udpegningen af medlemmerne til rådet skal finde sted.

§ 5. Erhvervsuddannelsesrådet er rådgivende for undervisningsministeren. Rådet afgiver indstilling om nedsættelse af erhvervsuddannelsesudvalg, om godkendelse af nye uddannelser, om opdeling i hovederhvervsområder, om fastsættelse af regler for rådets og erhvervsuddannelsesudvalgenes virksomhed, om fastlæggelse af uddannelsernes bevillingsmæssige behov, om fastlæggelse af uddannelsessteder samt om fastsættelse af bestemmelser om elevernes retlige forhold.

Stk. 2. Rådet kan endvidere på eget initiativ drøfte og afgive udtalelse om alle spørgsmål, der efter rådets opfattelse har betydning for den erhvervsfaglige grunduddannelse.

§ 6. For hvert hovederhvervsområde nedsætter undervisningsministeren efter indstilling fra erhvervsuddannelsesrådet et erhvervsuddannelsesudvalg. Dette skal i almindelighed bestå af 8-10 medlemmer, hvoraf 2 medlemmer udpeges af lærernes og skoleledernes organisationer, medens resten sammensættes Ligeligt af arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanter og udpeges af henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark. Ved områder uden for hovedorganisationerne udpeges medlemmerne af de tilsvarende organisationer. Det skal ved udpegelse af arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanterne sikres, at arbejdsledere og elever bliver repræsenteret. Medlemmerne beskikkes for 4 år. Udvalget vælger en formand og kan tillige vælge en næstformand. Formanden behøver ikke i forvejen at være medlem af udvalget.

§ 7. Erhvervsuddannelsesudvalgene afgiver efter indstilling fra de i § 8 nævnte faglige udvalg inden for hver deres område indstilling til undervisningsministeren om erhvervsuddannelsernes faglige mål og indhold samt om retningslinier for praktikopholdene. Endvidere kan de udtale sig om lærernes faglige kvalifikationer samt om andre forhold af betydning for uddannelserne. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om udvalgenes opgaver.

§ 8. Inden for hvert hovederhvervsområde nedsætter vedkommende områdes faglige organisationer ét eller flere faglige udvalg med et lige stort antal arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanter.

Stk. 2. De faglige udvalg giver inden for hver deres fagområde indstilling til erhvervsuddannelsesudvalget om uddannelsernes faglige mål og indhold samt om retningslinier for praktikopholdene.

Stk. 3. De faglige udvalg godkender de enkelte praktiksteder. De faglige udvalgs afgørelser herom kan indbringes for vedkommende erhvervsuddannelsesudvalg, hvis afgørelse er endelig.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om udvalgenes opgaver.

§ 9. Undervisningsministeriet stiller sekretariatsbistand til rådighed for erhvervsuddannelsesrådet og erhvervsuddannelsesudvalgene.

Kapitel 3.

Retsforholdet mellem eleven og praktikvirksomheden.

§ 10. Den aftale om 2. dels uddannelse, der efter basisuddannelsen indgås mellem eleven og praktikvirksomheden, skal være skriftlig og angive den løn, som praktikvirksomheden skal betale til eleven under praktikopholdene samt under de skoleophold i 2. del, der ligger inden for aftalens rammer.

Stk. 2. Lønnens størrelse fastsættes gennem kollektiv overenskomst mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne inden for det pågældende område. Hvis der ikke findes sådanne kollektive overenskomster, fastsætter undervisningsministeren de nærmere retningslinier for, *br* -ledes beregningen af lønnen skal ske.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter efter indstilling fra erhvervsuddannelsesrådet de nærmere bestemmelser om formen for indgåelse af uddannelsesaftale samt om elevernes retlige forhold.

§ 11. Tvistigheder mellem eleven og praktikvirksomheden kan indbringes for et nævn, der nedsættes af undervisningsministeren.

Stk. 2. Nævnet består af en formand og 4 faste medlemmer, hvoraf 2 medlemmer beskikkes efter indstilling fra Dansk Arbejdsgiverforening og 2 medlemmer efter indstilling fra Landsorganisationen i Danmark. Herudover tiltrædes nævnet for hver sag af 2 medlemmer, udpeget af de forhandlingsberettigede organisationer inden for det pågældende erhvervsområde. Formanden for nævnet skal opfylde de almindelige betingelser for at blive udnævnt til dommer. Medlemmerne beskikkes for 4 år. For de 4 faste medlemmer af nævnet beskikkes stedfortrædere.

Stk. 3. Nævnet kan træffe afgørelse om, at en uddannelsesaftale skal ophæves, ligesom det kan tilkende den skadelidte erstatning. Nævnet afgør i hver enkelt sag, om møderne skal være offentlige.

Stk. 4. Nævnets afgørelser kan fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme.

Stk. 5. Efter indstilling fra nævnet og erhvervsuddannelsesrådet fastsætter undervisningsministeren de nærmere regler for nævnets virksomhed.

Stk. 6. Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for domstolene.

Kapitel 4.

Forskellige bestemmelser.

§ 12. Undervisningsministeren bestemmer efter indstilling fra erhvervsuddannelsesrådet, på hvilke uddannelsessteder den erhvervsfaglige skoleundervisning skal foregå.

Stk. 2. Driftsudgifter ved undervisning på skole i forbindelse med de erhvervsfaglige grunduddannelser afholdes af staten. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler herom.

Stk. 3. Udstyr og inventar til brug for undervisningen kan stilles til rådighed af staten efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler.

Stk. 4. Udgifter til opførelse, til- og ombygning og køb af ejendomme til brug ved gennemførelse af undervisningen afholdes efter de for vedkommende skoleform gældende regler. Tilsvarende gælder med hensyn til indretning af lejede lokaler.

§ 13. Tilskud til dækning af elevernes befordring mellem hjem og skole ydes af amtskommunerne efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for, i hvilket omfang der af staten skal ydes tilskud til dækning af elevernes befordring mellem hjem og praktiksted samt mellem hjem og skolehjem.

§ 14. Undervisningsministeren kan efter indstilling fra erhvervsuddannelsesrådet i saglige tilfælde gøre undtagelser fra lovens §§ 2 og 3, hvis det sker for at fremme uddannelsesforsøg.

§ 15. Undervisningsministeren fastsætter efter indhentet udtalelse fra erhvervsuddannelsesrådet bestemmelser om, i hvilket omfang en erhvervsfaglig grunduddannelse giver adgang til en videregående uddannelse.

Kapitel 5.

Ikrafttræden m. v.

§ 16. Efter indstilling fra erhvervsuddannelsesrådet, vedkommende erhvervsuddannelsesudvalg og faglige udvalg og efter indhentet udtalelse fra lærlingerådet kan undervisningsministeren ophæve adgangen til inden for et fag eller et afgrænset geografisk område at indgå lærekontrakter i henhold til lov nr. 261 af 2. oktober 1956 om lærlingeforhold, som ændret senest ved lov nr. 313 af 10. juni 1976.

§ 17. Loven træder i kraft den 1. august 1977. Det i § 4 omhandlede erhvervsuddannelsesråd og de i § 6 omhandlede erhvervsuddannelsesudvalg kan dog nedsættes, så snart loven er vedtaget.

§ 18. Lov nr. 291 af 7. juni 1972 om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser ophæves.

De i henhold til forsøgsloven etablerede styringsorganer (forsøgsrådet og forsøgsudvalgene) fortsætter dog deres virke, indtil erhvervsuddannelsesrådet og erhvervsuddannelsesudvalgene i henhold til §§ 4 og 6 i denne lov er nedsat. Endvidere fortsætter de i forsøgsperioden påbegyndte uddannelser, ligesom de godkendte uddannelsesplaner m. v. bevarer deres gyldighed, indtil de eventuelt senere ændres eller ophæves.

§ 19. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Givet få Christiansborg slot, den 8. juni 1977.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

MARGRETHE R.

Ritt Bjerregaard.

Lov om ændring af lov om erhvervsfaglige grunduddannelser

(Udgifter til afsluttende faglige prøver)

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1

I lov nr. 289 af 8. juni 1977 om erhvervsfaglige grunduddannelser foretages følgende ændringer:

1. I *§ 12, stk. 2, 1. pkt.*, indsættes efter »afholdes af staten«: », jfr. dog stk. 5«.

2. I *§ 12* indsættes som *stk. 5:*

»Stk. 5. Fastsætter undervisningsministeren i henhold til § 1, stk. 3, bestemmelser om afsluttende faglige prøver afholdt af de faglige udvalg, kan de faglige udvalgs udgifter herved kræves refunderet helt eller delvist af praktikvirksomheden. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler herom.«

§2

Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 1, nr. 2, om refusion fra praktikvirksomheden finder kun anvendelse på udgifter i forbindelse med prøver, der aflægges af elever, der har indgået uddannelsesaftale efter lovens ikrafttræden.

Givet på Christiansborg slot, den 13. maj 1981

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R

/ DORTE BENNEDSEN

Undervisningsmin, j. nr. 1980–2622–9

Lov om ændring af lov om erhvervsfaglige grunduddannelser

(Kommunal repræsentation i erhvervsuddannelsesrådet)

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gor vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet folgende lov:

§ 1

I lov nr. 289 af 8. juni 1977 om erhvervsfaglige grunduddannelser, som ændret ved lov nr. 210 af 13. maj 1981, foretages følgende ændring:

§ 4 affattes således:

»§ 4. Undervisningsministeren nedsætter et erhvervsuddannelsesråd og udpeger dets formand. De øvrige medlemmer udpeges af de organisationer, der er nævnt nedenfor, således:

	Antal medlemmer
Dansk Arbejdsgiverforening	6
Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger	1
Landsorganisationen i Danmark	6
Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd	1
Lærerorganisationerne	2

Stk. 2. Det skal ved udpegningen af repræsentanterne for Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark sikres, at henholdsvis arbejdsledere og elever bliver repræsenteret. Medlemmerne beskikkes for 4 år. Arbejdsministeriet, undervisningsministeriet, Amtsrådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening, Foreningen af forstandere og inspektører ved Danmarks handelsskoler og Sammenslutningen af ledere af tekniske skoler deltager hver med 1 repræsentant uden stemmeret i rådets møder. Endvidere kan erhvervsuddannelsesudvalgenes formænd eller næstformænd deltage i rådets møder uden stemmeret.

Stk. 3. Undervisningsministeren træffer nærmere bestemmelse om, hvorledes udpegningen af medlemmer til rådet skal finde sted.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. august 1982.

Givet på Christiansborg slot, den 18. maj 1982

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ DORTE BENNEDSEN

Undervisningsmin. I. afd., I. kt., j. nr. 1981-2642-3

Beskrivelse af eksisterende uddannelse for sygehjælpere.

1. Lovgrundlag.

I henhold til lov nr. 182 af 1932 om sundhedsvæsenets centralstyrelse har sundhedsstyrelsen, efter forudgået godkendelse af indenrigsministeriet, i cirkulære af 2o. januar 1978 om uddannelse af sygehjælpere fastsat regler for denne uddannelse.

2. Ressortministerium og central styring af indhold og form.

Ressortministerium er indenrigsministeriet.

Sundhedsstyrelsen fører tilsyn med uddannelsen.

Uddannelsen finder sted ved sygehjælperskoler oprettet af sygehuskommunerne. Der er ialt 24 sygehjælperskoler, heraf 1 ved Rigshospitalet, 1 ved Diakonissestiftelsen og 1 ved Diakonhøjskolen, Højbjerg.

3. Uddannelsens længde og indhold.

Uddannelsens varighed er 48 uger, heraf 12 ugers teoriundervisning med et ugentligt timetal på 3o timer og 36 ugers praktikuddannelse med et ugentligt timetal på 4o timer.

Teoriundervisningen fordeles oftest på 3 blokke på henholdsvis 6-4 og 2 uger, men kan eksempelvis fordeles på 2 blokke, hver af 6 ugers varighed.

Normalplan for fag- og timefordelingen inden for 3 teoriblokke er vist i omstående tabel.

Fag	Teori I	Teori II	Teori III	ialt
Orientering, studievejledning samt arbejdsvejledning.....	13	7	8	28
Psykologi og socialpsykologi.	13	13	4	3o
Anatomi og fysiologi med sundhedslære.....	49			49 x)
Mikrobiologi.....	1o			1o
Bevægelsesfysiologi.....	5	5		1o
Elementær sygeplejelære med demonstrationer og øvelser...	72	13		85 x)
Symptomlære, sygdomslære, speciel sygeplejelære, diætik.....	16	59	4	79 x)
Orientering om medikamentel behandling.....		1o		1o
Svangerskab, fødsel, det normale barns udvikling, ernæring og pleje.....			6	6
Sundhedsvæsenet.....			1o	1o
Samfundshygiejne.....			8	8
Sociale foranstaltninger.....		4	6	1o
Førstehjælp.....			5	5
Beredskabsorientering.....			4	4
Omsorgs- og handicaplære.....	2	9	5	16
Ialt	18o	12o	6o	36o

x) Tid til prj6ve er inkluderet i timetallet.

Praktikuddannelsen finder oftest sted i 3 perioder, hver af 12 ugers varighed, men kan tilrettelægges med 2 perioder, hver af en varighed på 16 uger. Praktikuddannelsen skal finde sted på forskellige afdelinger, heraf skal mindst 1 afdeling være en intermediær sygehus-sengeafdeling, medens de øvrige afdelinger kan være andre sygehus-sengeafdelinger, langtidsmedicinske afdelinger eller en piejehjemsafdeling.

4. Elevstatus.

Sygehjælpereleverne er afløSnnede under hele uddannelsen.

Sygehjælperelevernes løn er fastsat på grundlag af aftale mellem de kommunale organisationer og Forbundet for offentligt an-atte Dansk Kommunal Arbejderforbund. Godtgørelsei. udgør 7o% af sden uddannede sygehjælpers løn på 1. løntrin.

5. Formelle og reelle optagelsesbetingelser.

Alder: fyldt 18 år ved uddannelsens påbegyndelse (2o år er ønskeligt) .

Skolekundskaber: skolekundskaber svarende til folkeskolens 9. klasse med tilfredsstillende resultat i dansk og regning ved den statskontrollerede prøve eller ved folkeskolens afgangsprøve eller dokumentation for på anden måde at have erhvervet tilsvarende kundskaber.

Helbred: helbredsmæssigt egnet til sygehjælpervirksomhed i henhold til en af pågældende afgivet helbredserklæring, i særlige tilfælde suppleret med en lægeattest.

6. Optagelsesprocedure:

De enkelte sygehjælperskoler udvælger selv ud fra de kvalificerede ansøgere de elever, der optages. Der er ikke givet nærmere regler for udvælgelsen.

7. Årlig optagelseskapacitet.

I 198o var den samlede årlige optagelseskapacitet ved de 24 sygehjælperskoler 2732 elever.

8. Typiske arbejdsgivere.

Sygehjælpere beskæftiges inden for sygehusvæsenet, i piejehjemssektoren og i begrænset omfang inden for hjemmesygeplejerskeordninger.

9. Beskæftigelsesudsigter.

Beskæftigelsesmulighederne kan være geografisk betingede og varierende og er størst inden for plejehjemsområdet.

lo. Videreuddannelse/overbygning.

Sygehjælperuddannelsen er en adgangsbetingelse ved plejeruddannelsen.

I plejehjemsassistentuddannelsen giver sygehjælperuddannelsen adgang til en afkortning af uddannelsen.

Beskrivelse af eksisterende uddannelse for hjemmehjælpere.

1. Lovgrundlag/autorisation.

Bistandslovens § 5o forpligter kommunalbestyrelsen at sørge for, at der i kommunen findes en hjemmehjælpsordning, således at der kan ydes praktisk bistand i hjemmene af hjemmehjælpere, der er uddannet til at varetage dette hverv.

Ved socialministeriets cirkulære af 3o. oktober 198o om praktisk bistand i hjemmet efter bistandsloven er hjemmehjælperes funktionsområde fastlagt.

Selve uddannelsen er nærmere omtalt i socialministeriets cirkulære af 8. oktober 1981 om uddannelse af hjemmehjælpere med flere. Der findes ingen autorisationsordning for hjemmehjælpere.

2. Ressortministerium og central styring af indhold og form.

Ressortministerium er socialministeriet, hvor uddannelsen er henlagt til socialstyrelsen. Selve uddannelsen finder sted på 31 uddannelsessteder fordelt over hele landet. Socialstyrelsen udarbejder undervisningsvejledning og regler for administrationen af uddannelsen. Rådgivende for socialstyrelsen er det centrale uddannelsesråd vedr. hjemmehjælperuddannelsen.

3. Uddannelsens længde og indhold.

Uddannelsen består af et obligatorisk introduktionskursus for nyansatte (3 dage - 24 undervisningstimer), et obligatorisk grundkursus (7 uger - 28o undervisningstimer)

samt en række frivillige emneorienterede suppleringskurser (af 1 uge - 4o undervisningstimer).

Introduktionskurset omfatter følgende fag:

- introduktion til menneskekundskab	8	undervisningstimer
- arbejdsopgaver og arbejdsregler for hjemmehjælpere	5	"
introduktion til arbejdsstillinger/løfteteknik	5	"
- introduktion til sygepasning	6	"

Grundkurset omfatter følgende fag:

- kursusstart, midtvejsvurdering, kursusafslutning	9	undervisningstimer
- menneskekundskab	26	"
ældrekundskab	24	"
familiekundskab	18	"
handicaplære	34	"
socialorientering	2o	"
hjemmehjælperens rettigheder og pligter	14	"
praktisk bistand i hjemmet	35	"
sygdomslære	16	"
sygepasning	42	"
førstehjælp	12	
arbejdsstillinger og løfteteknik	3o	

De emneorienterede suppleringskurser omhandler emneområder som f.eks.:

Hjemmehjælp til ældre mennesker
Hjemmehjælp til mennesker med handicap
Hjemmehjælp til familier med børn
Sygepasning
Praktisk arbejde i hjemmet

4. Elevstatus.

Hjemmehjælpere er ansat i den kommunale social- og sundhedsforvaltning, fjer tilmelding til uddannelsen sker.

Hjemmehjælperes ljzfm under uddannelsen er fastsat på grundlag af aftale mellem de kommunale organisationer og Husligt Arbejder Forbund. GodgszSrelsen udgør 9o% af hjemmehjælperens Ijön udregnet på grundlag af antallet af arbejdstimer for den enkelte.

5. Formelle og reelle optagelsesbetingelser.

Optagelse på uddannelsens introduktions- og grundkursus er betinget af

at ansøgeren er fyldt 18 år
at ansøgeren har ansættelse som hjemmehjælper i en kommune.

I uddannelsen, der tidligere har været frivillig og med en aldersgrænse på 25 år for optagelse, har fortrinsvis deltaget modne kvinder. Gennemsnitsalderen er i de senere år faldet væsentligt.

6. Optagelsesprocedure og styring af optagelsen.

De 31 uddannelsessteder er fordelt geografisk over hele landet og har hver et vist antal tilhørende kommuner.

Den enkelte kommune tilmelder straks ved ansættelsen hjemmehjælperen til uddannelsen på det lokale uddannelsessted. Uddannelsesstedskommunen/amtskommunen varetager administrationen af uddannelsen efter regler udsendt af socialstyrelsen.

7. Årlig optagelsskapacitet.

Uddannelsesstedskommunen/amtskommunen planlægger lokalområdets kapacitet på baggrund af de tilhørende kommuners oplysninger om afgang, nyansættelser og kommunale udbygningsplaner for området.

Da uddannelsen er obligatorisk, skal optagelseskapaciteten svare til ansættelsestakten.

Den beregnede kapacitet for 1981 er 5.ooo, medens den i 1982 og fremover forventes at blive på 3.ooo.

8. Typiske arbejdsgivere.

Hjemmehjælpere kan udelukkende ansættes i social- og sundhedsforvaltningen i primærkommunerne.

9. Beskæftigelsesudsigter.

Hjemmehjælpere skal have ansættelse som sådan i en primærkommune, før uddannelsen påbegyndes.

Ifølge de kommunale udbygningsplaner vil personalegruppen forøges i de kommende år.

lo. Videreuddannelse/overbygning.

Der er ikke etableret en videreuddannelse af hjemmehjælpere, men de kan deltage i en række emneorienterede suppleringskurser.

BILAG 5

ERHVERVSUDDANNELSESUDVALGET
- SERVICEOMRÅDET -

Brev fra erhvervsuddannelsesudvalget for serviceområdet med 3 bilag.

Til formanden for Udvalget vedrørende
Social- og Sundhedsuddannelserne
hr. afdelingschef Ernst Goldschmidt
Højbro Plads 4
1200 København K

10. juni 1982
PK/UCS

Efg-basisuddannelse for social- og sundhedsuddannelsen

Med udgangspunkt i det af en arbejdsgruppe under social- og sundhedsudvalget udarbejdede forslag til en efg-basisuddannelse har vi i serviceområdet set på mulighederne for et formaliseret samarbejde eller en koordination med den eksisterende basisuddannelse i serviceområdet.

./. Resultatet af vore foreløbige overvejelser fremgår af vedlagte notat, som vi - trods det sene tidspunkt - beder om må indgå i udvalgets overvejelser på mødet den 14. og 15. juni 1982.

Som nævnt i notatet, er dette en hurtig og foreløbig reaktion, som vi - hvis det ønskes - naturligvis gerne vil have lejlighed til efterfølgende at uddybe.

Med venlig hilsen

Preben Kristiansen
formand

/Knud Braae Jensen
sekretariatsleder

ERHVERVSUDDANNELSESUDVALGET

-SERVICEOMRÅDET- 9. juni 1982

PK/UCS

NOTAT vedrørende et eventuelt basisuddannelsessamarbejde mellem et kommende social- og sundhedsområde og serviceområdet

I forbindelse med social- og sundhedsudvalgets drøftelser af en mulig kommende efg-basisuddannelse og udarbejdelsen af et forslag hertil (mal, indhold og struktur) har vi i serviceområdet påny overvejet mulighederne for et mere eller mindre formaliseret samarbejde om en social-, sundheds- og servicebasisuddannelse.

./. De nævnte overvejelser fremgår af bilag 1 (kursusplan) og bilag 2 (om fællesfag). Resultatet heraf synes umiddelbart at pege på samarbejdsmuligheder, der i rimelig grad kan tilgodese områdernes interesser og behov.

Vedrørende en eventuel fælles basisuddannelses mål, struktur og indhold skal kort bemærkes følgende:

- målet (introduktion, bedre valggrundlag gennem information og personlig afprøvning samt forberedelse til en eller flere mulige 2.delsuddannelser) synes fuldt at kunne tilgodeses

- strukturen (et fælles 1. semester på 20 uger og et 2. semester med en række fagvalgsmuligheder, der mere specifikt giver eleven mulighed for at forberede eller kvalificere sig til at fortsætte i den eller de ønskede 2.-delsuddannelser), synes også at tilgodese parternes intentioner

- vedrørende indholdet (fagene og de hertil hørende timetal) er de markerede ønsker søgt tilgodeset, men der er naturligvis alene tale om et forslag, der kan justeres og tilrettes under et eventuelt kommende fælles udvalgsarbejde. Det er i denne forbindelse vigtigt at påpege de muligheder, der allerede foreligger eller kan tilvejebringes i tilbudet om eksisterende eller nye fællesfag.

./. I bilag 3 er påpeget nogle konsekvenser af forslaget om etablering af et nyt fællesområde.

Her bør det formentlig understreges, at man fuldt ud erkender nødvendigheden af, at også de for social- og sundhedsuddannelserne ansvarlige parter på lige fod inddrages i et kommende erhvervsuddannelsesudvalg. Umiddelbart synes den gældende lovgivning om efg-styringsorganerne ikke at hindre dette.

Det bør også nævnes, at serviceområdet i dag har et langt større antal ansøgere - fortrinsvis piger - end området kan optage og give reelle 2.delsmuligheder. På denne baggrund vil den forestående udvidelse altså både være i de involverede parters og i de unges interesse, idet en bedre geografisk spredning og en forøgelse af kapaciteten af basisuddannelser må være en selvfølgelig konsekvens af et samarbejde.

Opbygningen af efg i almindelighed og i serviceområdet i særdeleshed har givet en lang række problemer, som dog i dag i rimelig grad synes overvundet.

Det skal her bemærkes, at den allerede eksisterende brede servicebasisuddannelsesmodel (fælles 1. semester, flere valgmuligheder efter 2. semester og individuelle kvalificeringsmu1igheder) i en netop afsluttet undersøgelse bedømmes meget positivt af eleverne. Det forekommer rimeligt at antage, at de unge på tilsvarende måde vil reagere positivt overfor en social-, sundheds- og servicebasisuddannelse opbygget efter de samme principper.

Betydningen heraf i relation til tilgangen af unge synes sammen med fordelene ved en gradvis udvikling i samarbejde med et allerede etableret system at være væsentlige argumenter for at søge frem til en koordineret basisuddannelse.

Erhvervsuddannelsesudvalget er naturligvis til rådighed for en yderligere vurdering og uddybning af hele spørgsmålet om de eventuelle samarbejdsmuligheder, herunder også udarbejdelse af mere detaljerede forslag til mål, struktur og indhold.

Med venlig hilsen

Preben Kristiansen
formand

/Knud Braae Jensen
sekretariatsleder

ERHVERVSUDDANNELSESUDVALGET
- SERVICEOMRÅDET -

Bilag 1
9. juni 1982

Social- Sundheds- og Servicefag.

Kursusplan for basisuddannelsen.

Undervisningen i basisuddannelsen gennemføres efter nedenstående plan.:

1. semester - 20 uger	lekt.	2. semester - 20 uger	lekt.
Værkstedsfag	280		
Sundhed/hygiejne	80	Almindelig husførelse	120
		Psykologi	40
Erhvervs- og uddannelsesorientering	40	Administration	40
Formlære	40	Sundhedspædagogik	40
		Erhvervs- og uddannelsesorientering	40
		Værkstedsfag 1)	160
Retningsfag ialt	440	Retningsfag ialt	440
Obligatoriske fællesfag	200	Obligatoriske fællesfag	200
Valgfrie fag	80	Valgfrie fag	80
Ialt	720	Ialt	720

1) Værkstedsfag
Hvert værkstedsfag = 80/160 lekt.

Metal-/glas-forarbejdning
Boligmontering
Formgivning
Textilforarbejdning
Legemspleje

Andre værkstedsfag kan forekomme.

.../2

1.1. Obligatoriske fællesfag gennemføres efter de retningslinier for undervisningen, jfr. direktoratets skrivelse af 11. oktober 1979 (V 440).

1.2. Undervisningen i valgfrie fag meddeles i overensstemmelse med direktoratets katalog over valgfrie fag ved efg.

2.1. Formålet med basisuddannelsen.

Basisuddannelsen er en bredt tilrettelagt uddannelse, der skal give eleverne en grundlæggende indføring i Social- Sundheds- og Servicefagenes hovederhvervsområde og derved skabe grundlag for fortsat uddannelse, hvad enten denne er af praktisk eller teoretisk art i eller udenfor efg-systemet.

I fortsættelse af folkeskolens undervisning skal der tillige indgå undervisning i almene fag, som navnlig sigter mod at give eleverne forståelse for erhvervs- og samfundslivet.

Basisuddannelsen skal i hele sit sigte primært være erhvervs-/uddannelsesorienterende og erhvervsforberedende, hvorfor undervisningen tilrettelægges på en sådan måde, at eleverne såvel gennem praktisk som teoretisk betonet undervisning får lejlighed til at afprøve egne evner og interesser.

3.1. 1. semester

3.1.1. Værkstedsarbejde.

Formålet med undervisningen er at give eleven mulighed for gennem praktisk betonet undervisning at erhverve sig viden om fagområdets typiske materialer, om egne interesser og håndelag for typiske materialebearbejdningsmetoder samt arbejdsprocesser og produktionsformer.

Endvidere er det formålet at give eleven kendskab til de grundlæggende sikkerhedsbestemmelser indenfor Social- Sundheds- og Servicefagenes hovederhvervsområde og endelig at give eleven kendskab til skiftende arbejdssituationer samt ergonomiske forhold.

..,/3

3,1.2. Erhvervs- og uddannelsesorientering.

Formålet med undervisningen er, at eleven bliver fortrolig med de forhiold, der knytter sig til uddannelsen, herunder det valgte uddannelsesområde, og system som helhed.

3.1.3. Sundhed og hygiejne.

Formålet med undervisningen er, at eleven erhverver sig kendskab til hygiejniske forhold, personlige som samfundsmæssige med hovedvægt pa forebyggelse.

3.1.4. Formlære.

Formålet med undervisningen er, at give eleven indsigt i form og farve, frihåndstegning, design, proportioner og dimensioner samt bibringe eleven kunstforståelse og etisk holdning til støtte i en valgsituation hvad enten denne er som forbruger eller producent.

3.2. 2. semester

Formålet med undervisningen i retningsfagene i 2. semester er at eleven gennem praktisk og teoretisk indlæring erhverver sig viden indenfor områderne almindelig husførelse, psykologi, sundhedspædagogik, administration, erhvervs- og uddannelsesorientering samt værkstedsfag, således at eleven får afprøvet egne interesser og egnethed for påbegyndelse af en efterfølgende uddannelse.

3.2.1. Almindelig husførelse.

Formålet med undervisningen er at eleven qennem praktisk betonet undervisning får kendskab til og opnar begyndende færdigheder indenfor almindeligt forekommende opgaver i hjem og institution herunder fagområderne: Rengøring/vask, konsumentøkonomi, ernæringslære, diætetik, madtilberedning og anretning.

3.2.2. Psykologi.

Formålet med undervisningen er at eleven erhverver sig viden om

.../4

udviklingspsykologiske faktorer som har indflydelse på menneskers adfærd og handlemåder.

3.2.3. Administration.

Formålet med undervisningen er at eleven erhverver sig kendskab til principperne for informations- og registreringssystemer, at eleven får kendskab til telefonbetjening og føring af aftalebog.

3.2.4. Sundhedspædagogik.

Formålet med undervisningen er at eleven erhverver sig kendskab til de faktorer der har indflydelse på den fysiske, psykiske og sociale sundhed for mennesker i forskellige situationer og på forskellige alderstrin.
Eleven skal derudover erhverve sig kendskab til grundlæggende pædagogiske principper,

3.2.5. Erhvervs- og uddannelsesorientering.

Formålet med undervisningen er at eleven orienteres om fagenes placering og funktion i samfunds- og erhvervslivet og om uddannelsesmuligheder efter basisuddannelsen med hovedvægt på de faglige 2.dels uddannelser.

4.1. Værkstedsfag.

Formålet med værkstedsfag er, at eleven ved sine valg supplerer sine faglige kvalifikationer med henblik på begyndelse af en uddannelse indenfor Social- Sundheds- og Servicefagområdet.

Uddybning:
Værkstedsfagene består af 5 fagområder der er opdelt i 2 moduler af 80 timer således at eleven kan vælge enten 1 fag modul 1 og 2 og derved opnå et betydeligt erhvervskendskab der giver mulighed for et kvalificeret valg indenfor det pågældende fagområde, eller eleven kan vælge modul 1 indenfor 2 forskellige områder, og derved opnå en bredere indsigt i de 2 områder uden derved at miste den motoriske oplæring/indsigt der også er formålet med disse fagområder.

ERHVERVSUDDANNELSESUDVALGET **Bilag 2**

- SERVICEOMRÅDET - 9. juni 1982

FÆLLESFAG:

I forbindelse med etableringen af et samlet hovederhvervsområde for social- og sundhedsuddannelserne og servicefagene skal følgende bemærkninger om den fællesfaglige undervisning:

Faget idræt er obligatorisk med 40 lekt.
Udover det rent idrætslige skal eleven beskæftige sig med forhold omkring kondition og afslapning, med bestemte muskelgrupper og det er muligt at tone øvelser efter de arbejdsstillinger og - områder, der er typiske for hovederhvervsområdet.

I det obligatoriske fag 1.hjælp/ergonomi undervises eleverne 12 lekt. i det anerkendte grundkursus i 1.hjælp og modtager særskilt bevis herfor. Kurset kan derefter suppleres indenfor de valgfrie fag med kursus i udvidet 1.hjælp.

I ergonomi undervises eleverne 8 lekt, i de ergonomiske forhold, som har indflydelse på menneskers dagligdag og på deres arbejdssituation. Undervisningen skal iøvrigt ses i sammenhæng med den ergonomiske viden og træning, eleven modtager på værkstederne.

I faget samarbejdslære på 20 lekt. er indholdet psykologiske emner fra socialpsykologien med særligt henblik på arbejdspsykologien.

I faget samtidsorientering på 60 lekt. vil man kunne beskæftige sig med samfundsforhold, specielt tonet efter hovederhvervsområdet, d.v.s. også med samfundsforhold med speciel tilknytning til det sundhedsmæssige og sociale område:
Sociale grupperinger, forskelle i levevilkår (økonomi, bolig, helbred, arbejde).

I musiske fag på 40 lekt. beskæftiger man sig med billedkommunikation, hvilket kan bidrage til styrkelsen af muligheden for at modtage og afgive information ved hjælp af billeder (plancher, tegninger, lay-out-teknik, etc.).

...12

De valgfrie fællesfag omfatter ialt 160 lekt.
Der kan tilbydes fag, som er beskrevet i "Katalogen over de valgfrie fag" Herunder prøveforberedende fag fra HF, folkeskolen og handelsskolen. Endvidere kan der tilbydes andre fag efter direktoratets godkendelse, f.eks. udvidet 1.hjælp, jvf. ovenstående.
I tilknytning til sidstnævnte skal der peges på mulighederne for at få godkendt fag, som i særlig grad kan supplere undervisningen indenfor et enkelt hovederhvervsområde.

I de didaktiske overvejelser omkring de erhvervsfaglige grunduddannelser er fagintegration og toning af undervisningen efter det enkelte hovederhvervsområde indgået med stor vægt.
Dette tiar naturligvis også præget den metodiske tilrettelæggelse. Så tidligt som i 1974 gennemførtes et stort anlagt forsøg med projektorganiseret undervisning inden for servicefagene, som blev fulgt op året efter, og som findes beskrevet i rapporter og i 2 films.

Projektarbejde eller projektorganiseret undervisning er derfor en bekendt undervisningsmetode, der i høj grad er hensigtsmæssig i netop basisuddannelsen med de relativt mange og små fag, kombinationen af teori og praktik, m.v.

Da der således er tale om en kendt og respekteret undervisningsmetode, har arbejdsgruppen ikke fundet det relevant at afsætte et særligt timetal til projektarbejde, men tværtimod ment, at denne metode implicit er en del af den anvendte metodik i undervisningen.

Konsekvenser og afsluttende bemærkninger

Oprettelse af et nyt hovederhvervsområde - social-, sundheds- og serviceområdet vil muliggøre nedsættelse af et erhvervsuddannelsesudvalg med en væsentlig bredere sammensætning end det for serviceområdet eksisterende udvalg, idet der må tilsigtes den bredest mulige repræsentation af de implicerede organisationer i henhold til lov nr. 289 af 8. juni 1977 §6.

Ved forslaget om et samlet hovederhvervsområde og dermed en fælles basisuddannelse for social-, sundheds- og serviceområderne skabes dels en naturlig sammenhæng mellem beslægtede uddannelser og dermed opnås en overskuelighed for eleverne, dels kan sådan en basisuddannelse spredes geografisk på en lang række tekniske skoler, således at elevernes ofte manglende mobilitet ikke forhindrer eleven i at søge uddannelsen.

Den foreslåede basisuddannelse danner som andre hovederhvervsområder en naturlig overgang fra folkeskolen og giver eleven mulighed for på baggrund af konkrete oplysninger samt praktiske øvelser og værkstedsarbejde at afprøve uddannelsesønsket og dermed også give et mere sikkert grundlag for at ændre et uddannelsesønske.

Den foreslåede basisuddannelse medvirker til at sikre, at det "modenhedskrav" og de dermed traditionelle alderskrav som stilles for adgang til uddannelse og beskæftigelse indenfor social- og sundhedssektoren, imødekommes.

Som udgangspunkt for den geografiske spredning af basisuddannelsen er det indlysende, at de tekniske skoler, som i dag gennemfører basisuddannelse indenfor serviceområdet ta-

ges som udgangspunkt, idet disse skoler råder over de værkstedsfaciliteter, som indgår i den foreslåede basisuddannelse.

De væsentligste ændringer på de tekniske skoler vil være ændrede kursusplaner og ændret skemaplanlægning samt tilpasning af værkstedsfaciliteter og supplering af lærerstaben, idet der skal ansættes faglærere med faglig uddannelse indenfor såvel social- som sundhedssektoren. En forøgelse af basisstørrelse til minimum 150 elever pr. basisenhed kan sikre dels at den faglige bredde i lærerkorpset, dels en rationel udnyttelse af blandt andet værkstedsfaciliteterne samt mulighed for at tilgodese elevernes ønske om adgang til prøveforberedende undervisning og et rimeligt udbud af valgfrie fag.

De ændringer, der skal gennemføres i 1. semester af den nuværende basisuddannelse, er relativ små og omfatter fortrinsvis en tilpasning af kursusplanerne.

Ændringerne i 2. semester er noget mere omfattende, idet der skal der ske en nyudvikling af kursusplaner og etableres visse værkstedsfaciliteter.

En forøgelse af basisenheden fra 84 til ca. 120, måske 150, med 15 elever pr. hold, synes muligt, samtidig med at en rimelig geografisk spredning sikres. Herved vil udvidelser i lærerstaben ikke medføre problemer af nævneværdig art.

På grundlag af de ringe ændringer i basisuddannelsens 1 . semester vil en forøgelse af elevtallet pr. august 82 kunne ske med en forholdsvis lille indsats.